

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ŞEHRİ KRİTERLERİ ÜZERİNE
BİR ÇALIŞMA: ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz ATEŞ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Harun TUNÇEL

Bilecik, 2019

10219751

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ŞEHİRİ KRİTERLERİ ÜZERİNE
BİR ÇALIŞMA: ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Deniz ATEŞ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Harun TUNÇEL

Bilecik, 2019
10219751

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSIS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Deniz ATES
Anabilim Dalı : Coğrafya
Programı : Coğrafya
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hakan TUNCEL
Tezin Özgün Adı : Üniversite Şehri Kriterleri Üzerine Bir Çalışma i
Eskişehir Örneği
Tezin İngilizce Adı : A Study on University City Criteria: The
Example Eskişehir

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 05 / 08 / 2019

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY
ÇOKLUĞU ile Coğrafya Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hakan TUNCEL

Üye: Prof. Dr. Erdal ZARAKAS

Üye: Doç. Dr. Ali YIGİT

Üye: Prof. Dr. Sena GÜNAY AKTAZ

Üye: Dr. Öğr. Üye Ayşe OKUYUCU

İmza
TU

EA

YIGIT

AKTAZ

OKUYUCU

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve
..... / sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

Üniversite Şehri Kriterleri Üzerine Bir Çalışma: Eskişehir Örneği adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Deniz ATEŞ

22.07.2019

İMZA

ÖN SÖZ

Bu tezin konu seçiminde ve ilerlemesinde her zaman yanımda olan ve hiçbir zaman desteğini esirgemeyen ve tezin bitmesine yakın bir zamanda Uludağ Üniversitesi'ne geçiş yapan saygıdeğer danışman hocam Sayın Doç. Dr. Ali YİĞİT hocama verdiği emeklerden dolayı sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde bana her zaman yardımcı olan, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden, değerli bilgilerini her zaman benimle paylaşan, kullandığı her kelimenin hayatıma kattığı önemini asla unutmayacağım saygıdeğer danışman hocam Sayın Prof. Dr. Harun TUNÇEL'e değerli katkılarından dolayı en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Tez çalışmam boyunca desteklerini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen ve her anlamda yanımda olan saygıdeğer hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üye. Öznur AKGİŞ'e ve Dr. Öğr. Üye. Serpil MENTEŞE'ye en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve çalışmalarımnda hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen biricik ablam Elif ATEŞ'e ve canım teyzem Gülçin TUNA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bana bir arkadaştan öte kardeş gibi olan, her zaman ve her anlamda yanımda olan kıymetli arkadaşım Melek YILMAZ'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam boyunca her zaman bana yardımcı olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli arkadaşım Soner AK'a bir teşekkürü borç bilirim. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme ve değerli hocalarım ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Deniz ATEŞ

22.07.2019

ÖZET

Bir yerleşmenin nitelendirilebilmesi için belirli kriterlere ihtiyaç vardır. Bu kriterler zamana ve mekana göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin günümüze kadar şehir tanımı birçok kez değişmiştir. Yerleşmelerin tanımlanması için nüfus ve ekonomik faaliyetler en yaygın kullanılan ölçütlerdir.

Eskişehir kentinin üç devlet üniversitesine sahip olması ve uzun yıllardır bilinen üniversite şehri karakteri bu çalışma ile nitelendirilmiştir. Çalışmada, bir üniversite şehri tanımı yapabilmek için kullanılması gereken kriterler belirlenmiştir. Yapılan önceki çalışmalar, elde edilen veriler ve yapılan anket çalışmasındaki bulgular değerlendirilerek üniversite şehri kriterleri iki başlık altında ele alınmıştır. Bunlar Beşeri Unsurlar ve Mekansal Göstergelerdir. Beşeri Unsurlar nüfus, ulaşım, güvenlik, mal-hizmet alımı, akademik ve kültürel faaliyetler olmak üzere beş alt başlıkta değerlendirilmiştir. Mekansal Göstergeler de ise Üniversite Caddesi üzerindeki işletmeler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Kriter, Öğrenci, Üniversite Şehri.

ABSTRACT

Certain criteria are needed to characterize a settlement. These criteria may vary according to time and place. For example, the definition of the city has changed many times. Population and economic activities are the most widely used criteria for defining settlements.

The fact that Eskişehir has three state universities and the character of the university city which has been known for many years has been characterized by this study. In this study, the criteria that should be used to define a university city were determined. The criteria of the university city were evaluated under two headings by evaluating the previous studies, the data obtained and the findings of the survey. These are Human Factors and Spatial Indicators. Human Factors are evaluated under five subheadings as population, transportation, security, procurement of goods and services, academic and cultural activities. In spatial indicators, the enterprises on University Street were analyzed.

Key Words: City, Criteria, Student, University City.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	vii
HARİTALAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMA ALANI VE SINIRLARI.....	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI, KONUSU ve ÖNEMİ	5
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	7
1.3.1. Araştırma Soruları	8
1.3.2. Hipotezler	9
1.3.3. Araştırma Deseni	9
1.3.4. Evren ve Örneklem.....	10
1.3.5. Veri Toplama Aracı.....	11
1.3.6. Verilerin Toplanması ve Analizi	11
1.3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	12

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ŞEHİR, ÜNİVERSİTE ve ÜNİVERSİTE ŞEHİRİ KAVRAMLARI.....	14
2.2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ESKİŞEHİR'İN BEŞERİ - EKONOMİK COĞRAFYASI ve
ÜNİVERSİTELER

3.1. ESKİŞEHİR'İN NÜFUS ÖZELLİKLERİ.....	31
3.2. ESKİŞEHİR'İN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ	34
3.3. ESKİŞEHİR'DEKİ ÜNİVERSİTELER	38
3.3.1. Anadolu Üniversitesi.....	38
3.3.2. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.....	43
3.3.3. Eskişehir Teknik Üniversitesi	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÜNİVERSİTE ŞEHİRİ KRİTERLERİ AÇISINDAN
ESKİŞEHİR

4.1. BEŞERİ UNSURLAR	49
4.1.1. Nüfus Ölçütü	49
4.1.2. Ulaşım Standartları.....	54
4.1.3. Güvenlik Etkisi.....	69
4.1.4. Mal ve Hizmet Alımı.....	71
4.1.5. Üniversitelerin Akademik ve Kültürel Etkisi.....	95
4.2. MEKANSAL GÖSTERGELER	113
SONUÇ	117
KAYNAKÇA	121
ÖZGEÇMİŞ.....	126

KISALTMALAR

AÖF: Açık Öğretim Fakültesi

ARINKOM: Ar-Ge ve İnovasyon Koordinasyon Merkezi

ATAP: Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı

A.Ü. : Anadolu Üniversitesi

AVM: Alış Veriş Merkezi

BAUM: Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri

ESOSB: Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi

ESO: Eskişehir Sanayi Odası

ESOGÜ: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ESTÜ: Eskişehir Teknik Üniversitesi

İİBF: İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi

TTO: Teknoloji Transfer Ofisi

TSO: Eskişehir Ticaret Odası

TUIK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜLOMSAŞ: Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayi

EDMMA: Eskişehir Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi

ETTOM: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi

KYK: Kredi ve Yurtlar Kurumu

TCDD: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları

TDK: Türk Dil Kurumu

YHT: Yüksek Hızlı Tren

YÖK: Yükseköğretim Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Çalışmanın Uygulandığı Üniversite ve Fakültelele Göre Katılımcı Sayısı	12
Tablo 2: Eskişehir’deki Üniversitelerin Öğrenci Sayıları (2017-2018).....	20
Tablo 3: Eskişehir’in Yıllara Göre Kent Nüfusu	31
Tablo 4: Yıllara Göre Eskişehir Nüfusu	32
Tablo 5: Eskişehir Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	33
Tablo 6: Eskişehir Nüfusunun Artış Hızı	33
Tablo 7: 2018 Yılı Eskişehir’in Yaş Gruplarına Göre Nüfusu	50
Tablo 8: Eskişehir’in Yıllara Göre 20-24 Yaş Grubu Nüfusu	51
Tablo 9: Yıllara Göre Göç Eden Nüfusun Eğitim Durumu (Aldığı)	51
Tablo 10: Yıllara Göre Eskişehir’deki Üniversite Öğrenci Nüfusu	52
Tablo 11: Yıllara Göre Eskişehir’deki Üniversite Öğrenci Nüfusu Oranları	53
Tablo 12: 2019 Mart Ayı Yüksek Hızlı Tren Saatleri ve Güzergahları.....	59
Tablo 13: YHT Seferleri ve Öğrenci İndirimli Taşıma Ücretleri	60
Tablo 14: Suç Türlerine Göre Suç Oranları	70
Tablo 15: Eskişehir’de Öğrenci Devlet Yurtlarının Kapasiteleri	86
Tablo 16: Tepebaşı ve Odunpazarı İlçelerinde İşyeri Sayıları (2019).....	89
Tablo 17: ATAP Bünyesindeki Firmaların Sektörlerine Göre Dağılımı ve Sayıları (2019).....	98
Tablo 18: Çeşitli Üniversitelerin Faaliyet Verilerinin Sıralaması (2018).....	103
Tablo 19: Türkiye’de Üniversite Müzeleri (2017)	105
Tablo 20: Yıllara Göre Tiyatro Gösteri Sayısı.....	108
Tablo 21: Tiyatro Koltuk Sayıları.....	109
Tablo 22: Yıllara Göre Yerli- Yabancı Tiyatro Seyirci Sayısı	110
Tablo 23: Yıllara Göre Yerli Yabancı Sinema Seyirci Sayısı	111

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Çalışma Alanının Lokasyon Haritası	5
Harita 2: Eskişehir’de 20-24 Yaş Aralığındaki Genç Nüfusun Mahallelere Göre Dağılışı Haritası (2018)	54
Harita 3: Tramvay Ulaşım Ağı Haritası ve Üniversitelerin Diğer Ulaşım Sektörleriyle İlişkisi.....	63
Harita 4: Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’ne Giden Otobüs Hatları..	65
Harita 5: Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü’ne Giden Otobüs Hatları	66
Harita 6: Osmangazi Üniversitesi’ne Giden Otobüs Hatları.....	67
Harita 7: Eskişehir Teknik Üniversitesi’ne Giden Otobüs Hatları.....	68
Harita 8: Eskişehir’de Öğrencilerin ve Yerel Halkın Çarşısı Niteliğindeki Alanlar	82
Harita 9: Eskişehir’deki Apart ve Yurtların Dağılışı Haritası (2019)	87
Harita 10: Üniversite Caddesi Üzerindeki İşletmelerin Dağılışı Haritası 1	114
Harita 11: Üniversite Caddesi Üzerindeki İşletmelerin Dağılışı Haritası 2	115
Harita 12: Üniversite Caddesi Üzerindeki İşletmelerin Dağılışı Haritası 3	116

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Ülkemizde Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı (2019).....	19
Şekil 2: Ülkemizde 2018-2019 Öğrenim Düzeyine Göre Mevcut Öğrenci Sayısı	19
Şekil 3: Katılımcıların Şehirlerarası Ulaşım Avantajı Hakkındaki Görüşleri....	55
Şekil 4: Katılımcıların Eskişehir’i Tercih Etme Nedenleri	57
Şekil 5: Katılımcıların Eskişehir’de Şehirlerarası Ulaşımın Çeşitliliği, Rahatlığı ve Kolaylığı Hakkındaki Görüşleri	61
Şekil 6: Katılımcıların Eskişehir’de Ulaşımın Rahat ve Kolay Olma	64
Şekil 7: 2017 Yılı Eskişehir Tramvay Yolcu Sayısı	64
Şekil 8: Katılımcıların Üniversite ve Şehir Arasındaki Ulaşımın Rahat, Kolay ve Ucuz Olması Hakkındaki Görüşleri	69
Şekil 9: Katılımcıların Eskişehir’in Güvenli Bir Şehir Niteliği Hakkındaki Görüşleri.....	71
Şekil 10: Katılımcıların Üniversiteye Gelmeden Önceki Yaşadıkları Yer	72
Şekil 11: Katılımcıların Eskişehir’deki Yaşamın Ucuzluğu Hakkındaki Görüşleri	72
Şekil 12: Katılımcıların Başka Yerlere Gitmeden Eskişehir’de Tüm İhtiyaçları Karşılatabilme Hakkındaki Görüşleri	73
Şekil 13: Katılımcıların Eskişehir’de Tüketim Tercihlerinin Çeşitliliği Hakkındaki Görüşleri	83
Şekil 14: Katılımcıların Öğrencilerin Yoğun Olduğu Mahallelerde Öğrenciye Yönelik Alışveriş Mekanlarının Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri	83
Şekil 15: Katılımcıların İkamet Ettikleri Konut Türü	85
Şekil 16: Katılımcıların Eskişehir’de İkamet Ettiği Mahalleler.....	86
Şekil 17: Katılımcıların Eskişehir’de Konut Kiralarının Ucuz Olması Hakkında Görüşleri.....	88
Şekil 18: Katılımcıların Eskişehir’de Yeme-İçme ve Eğlence Mekanlarının Çeşitliliği Hakkındaki Görüşleri.....	90
Şekil 19: Katılımcıların Eskişehir’in Alışverişlerde Hem Ucuz Hem Kaliteli Bir Hizmet Sunması Hakkındaki Görüşleri.....	91

Şekil 20: Katılımcıların Eskişehir Halkının Öğrencilere Karşı Hoşgörülü Olması Hakkındaki Görüşleri	91
Şekil 21: Katılımcıların Eskişehir'deki İş İmkanlarının Kısıtlılığı Hakkındaki Görüşleri	95
Şekil 22: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Üniversiteyi Bilimsel Açıdan Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri	102
Şekil 23: Katılımcıların Üniversitenin Ders Dışı Sosyal Aktivitelerinin Yeterli Olmadığı Hakkında Görüşleri	112

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü Giriş Kapısının Üniversite Caddesinden Görünüşü	40
Fotoğraf 2: Yenibağlar Mahallesi Üniversite Caddesi Üzerinde Yer Alan Açıköğretim Fakültesi Ek Hizmet Binasından Bir Görünüm.....	42
Fotoğraf 3: Yunus Emre Kampüsü İçerisinde Bulunan Açıköğretim Fakültesi Binasından Bir Görünüm.....	42
Fotoğraf 4: ESOGÜ'nün Gençlik Bulvarı Üzerindeki Ana Giriş Kapısı	44
Fotoğraf 5: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin Ulusal Egemenlik Bulvarı Üzerindeki Giriş Kapısından Bir Görünüm.....	44
Fotoğraf 6: Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlük Binasından Bir Görünüm	45
Fotoğraf 7: Hasan Polatkan Havalimanından Bir Görünüm.	45
Fotoğraf 8: Hamamyolu Caddesi'nden Bir Görünüm.	74
Fotoğraf 9: İki Eylül Caddesi'nden Bir Görünüm.	75
Fotoğraf 10: İki Eylül Caddesi'nden İsmet İnönü Caddesi'ne Doğru Geçerken Porsuk Çayı Köprüsünden bir Görünüm.	75
Fotoğraf 11: Doktorlar Caddesi'nden Bir Görünüm	77
Fotoğraf 12: Adalar'dan Bir Görünüm	78
Fotoğraf 13: Üniversite Caddesinden Bir Görünüm.....	79
Fotoğraf 14: Üniversite Caddesinden Bir Görünüm	79
Fotoğraf 15: Üniversite Caddesinden Bir Görünüm	80
Fotoğraf 16: Barlar Sokağından Bir Görünüm.....	81
Fotoğraf 17: ESTRAM Bilet Ücretleri	89
Fotoğraf 18: Çamaşır Yıkama Günleri Afişi	93
Fotoğraf 19: Çamaşır Yıkama Odasında Bir Görüntü.....	93
Fotoğraf 20: TEKNOPARK.....	98
Fotoğraf 21: EOSB TEKNOPARK.....	99
Fotoğraf 23: Eskişehir Uluslararası Film Festivali Afişi.....	104
Fotoğraf 24: Eskişehir Sokak Festivalinden Bir Görünüm	104
Fotoğraf 25: Cumhuriyet Tarihi Müzesinden Bir Görünüm	106

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Şehir kavramı zamana ve mekana göre değişiklik gösteren bir olgudur. Şehri günümüzde, tarım dışı faaliyetlerin olduğu, çok farklı iş bölümlerinin olduğu, çeşitli fonksiyonların bulunduğu ve heterojen bir insan topluluğunun yaşadığı yerleşim yeri olarak tanımlamak mümkündür. Şehirleri sınıflandırabilmek için nüfus miktarı, nüfus yoğunluğu, idari sınırlar ve fonksiyonlar gibi çeşitli ölçütler kullanılmaktadır. Fonksiyon ölçütünde ele alınan kültürel fonksiyonlar ise şehirleri kültürel faaliyetlerine göre sınıflandırmaktadır. Kültürel fonksiyona sahip şehirler, eğitim ve sağlık kuruluşlarının ve basın-yayın tesislerinin yoğun olduğu yerlerdir. Çalışmada ele alınan üniversite şehri konusu, kültürel şehir fonksiyonu bazında ele alınarak incelenecektir.

Beşeri sermayeler, bilgi donanımlı ve görevlerinde başarıya odaklanmış olan bilgi toplumunun bireyleri tarafından oluşturulurlar. Beşeri sermayeyi üreten ana kaynak ise üniversitelerdir (Çağlayandereli, s. 729). Dolayısıyla üniversiteler, hem kurulduğu mekanı hem de toplumu büyük ölçüde etkileyen yapılardır. Ülkemizde son 50 yılda büyük yayılım gösteren bu yapılar her ile bir üniversite sloganıyla daha da artış göstermiştir. 1973 yılında, Türkiye’de toplamda 12 üniversite bulunmaktaydı. Bu üniversitelerin üç tanesi İstanbul’da, diğer üç tanesi Ankara’da, biri Trabzon’da, biri Erzurum’da, biri İzmir’de, biri Diyarbakır’da, biri Adana’da ve biri Eskişehir’de kurulmuştur. Bölgesel dağılımın açısından bakıldığında İç Anadolu Bölgesi’nde dört üniversite, Marmara Bölgesi’nde üç üniversite bulunmakta, bunların dışında kalan her bir bölgeye bir üniversite düşmektedir (Sargın, 2007, s. 138). Ülkemizde üniversiteler bölgeler arası gelişmişlik düzeyindeki farklılıkları azaltacak bir etken olarak görülmektedir. Son yıllarda çoğunluğu ekonomik fayda için açılan üniversitelerin eğitim kalitesi, büyük ölçüde tartışılan bir konudur. Günümüzde yeni açılan üniversiteler özellikle altyapı ve kadro yetersizliklerinden dolayı eleştirilse de beşeri sermayenin çoğalmasına ve sivil toplumun genişlemesine katkı sağladıkları için desteklenmektedir (Çağlayandereli, s. 729). Her geçen dönem artan üniversite sayısı ile eğitim oranını yükselten ülkemizde güncel üniversite sayısı vakıf ve devlet olmak üzere toplam 205’tir. Türkiye, yükseköğretim alanında eğitim gören öğrenci sayısı ile Avrupa’da ikinci sırada yer almaktadır (YÖK, İstatistik 2018).

Üniversite eğitimi, öğrenciler için hayatın ilk denemelerinin yaşandığı ve giderek artan sorumlulukların uygulanmaya başladığı süreçtir. Üniversite öğrencilerinin genel olarak yaş ortalaması 17-25 olarak değişmektedir ve gelişim psikolojisinde bu gruba “geç dönem ergenler” adı verilmektedir (akt. Tural, Palancı, 2004). Koç ve diğerlerine (2006) göre üniversite öğrencilerinin en büyük stres kaynağı olarak aile ortamından kopup, çok farklı olan yurt ve sosyal çevre yaşamına ayak uydurabilme, arkadaş çevresinin değerleri ile tanışma, farklı kültürel değerlerle yüzleşmeden kaynaklanan sorunlar olduğu belirtilmiştir. Öğrenciler ailelerinden kopup geldikleri mekana hızlı bir şekilde alışabilmeleri için bazı gereksinimlere ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda öğrencilere yönelik yeni sektörler ortaya çıkar. Her öğrencinin ihtiyacı olan en temel etmenler kalacak yer, yiyecek-içecek, giyinme, kırtasiye, ev eşyaları vs. gibi çeşitli gereksinimlerdir. Dolayısıyla öğrencilerin yoğun olduğu mekanların incelendiği bu çalışmada, barınmak için apart, yurt veya kendi imkanları ile kiraladıkları evler, yeme-içme ihtiyacı için fast-food dükkanları, ev yemekleri yapan işletmeler dikkat çekmektedir.

Çalışma temel olarak beş bölümden oluşmaktadır. Sırasıyla ele alınacak olursa;

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın alanı ve sınırları, amacı, konusu, önemi, yöntemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Çalışma alanı olan Eskişehir hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Araştırma yöntemi detaylı olarak ele alınmıştır. Çalışmanın amacına yönelik araştırma soruları ve hipotezler ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümünde, şehir, üniversite ve üniversite şehri kavramları teorik çerçeve açısından incelenmiştir. Şehir, üniversite tanımlarına ve şehir sınıflandırmalarına yer verilmiştir. Şehir kavramından yola çıkılarak söz konusu çalışma ile ilişkilendirme yapılmıştır. Daha önce yapılmış olan üniversite şehri tanımları değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular ile ideal üniversite şehri nasıl olmalı, nereye üniversite şehri demeliyiz soruları şehir coğrafyası kapsamında irdelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde, Eskişehir’in beşeri ve ekonomik özelliklerine, tarihsel gelişimine ve üniversitelerin kuruluşlarına değinilmiştir. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Eskişehir Teknik Üniversitesi öğrenci kapasitesi bakımından detaylı olarak incelenmiştir. Ayrıca çalışmada öğrenciler mahalle bazında

ele alındığı için Eskişehir'in mahalleleri bu bölümde incelenmiştir. Çok sayıda öğrenci barındıran Eskişehir'in nüfusu içinde öğrencilerin yeri ve önemi aktarılmıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, üniversite şehri kriterleri açısından Eskişehir ele alınmıştır. Üniversite şehri ölçütü beşeri unsurlar ve mekansal göstergeler olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir. Çalışmaya dair bulgular değerlendirilerek üniversitelerin şehre doğrudan ve dolaylı olarak katkısı ele alınmıştır. Eskişehir'in öğrenci kapasitesi, öğrencilere yönelik hizmet sektörünün mekana yansımaları ve öğrencilerin görüşleri dikkate alınarak bir üniversite şehri tanımı yapılmıştır. Mekansal göstergelerde, şehrin görüntüsünde meydana gelen değişiklikler yapılan şehir içi arazi kullanım haritasıyla ortaya koyulmuştur. Ayrıca üniversite ve şehir arasındaki iş birlikleri değerlendirilip karşılıklı etkileşimin hangi boyutta olduğu ortaya koyulmuştur. Eskişehir'de okumakta olan öğrencilerle yapılan anket çalışması değerlendirilmiş ve elde edilen bulgularla çıkarımlar yapılmıştır. Literatür taraması ile elde edilen tüm veriler göz önünde bulundurularak karşılaştırma yapılmıştır. Öğrencilerin mahalle bazında mekansal dağılışı haritaya işlenmiş ve Eskişehir'de en yoğun nüfuslu "öğrenci bölgesi" oluşturulmuştur. Ülkemiz koşulları göz önüne alındığında ve bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak bir üniversite şehri nasıl tanımlanmalıdır sorusunun cevabı verilmiştir. Son olarak elde edilen tüm veriler ayrıntılı bir şekilde işlenip ülkemiz için üniversite şehri ölçütleri Eskişehir örneği ele alınarak belirlenmiştir.

Araştırmanın beşinci bölümünde ise yapılan çalışma bir bütün olarak analiz edilerek sonuç ve öneriler kısmı oluşturulmuştur.

1.1. ARAŞTIRMA ALANI VE SINIRLARI

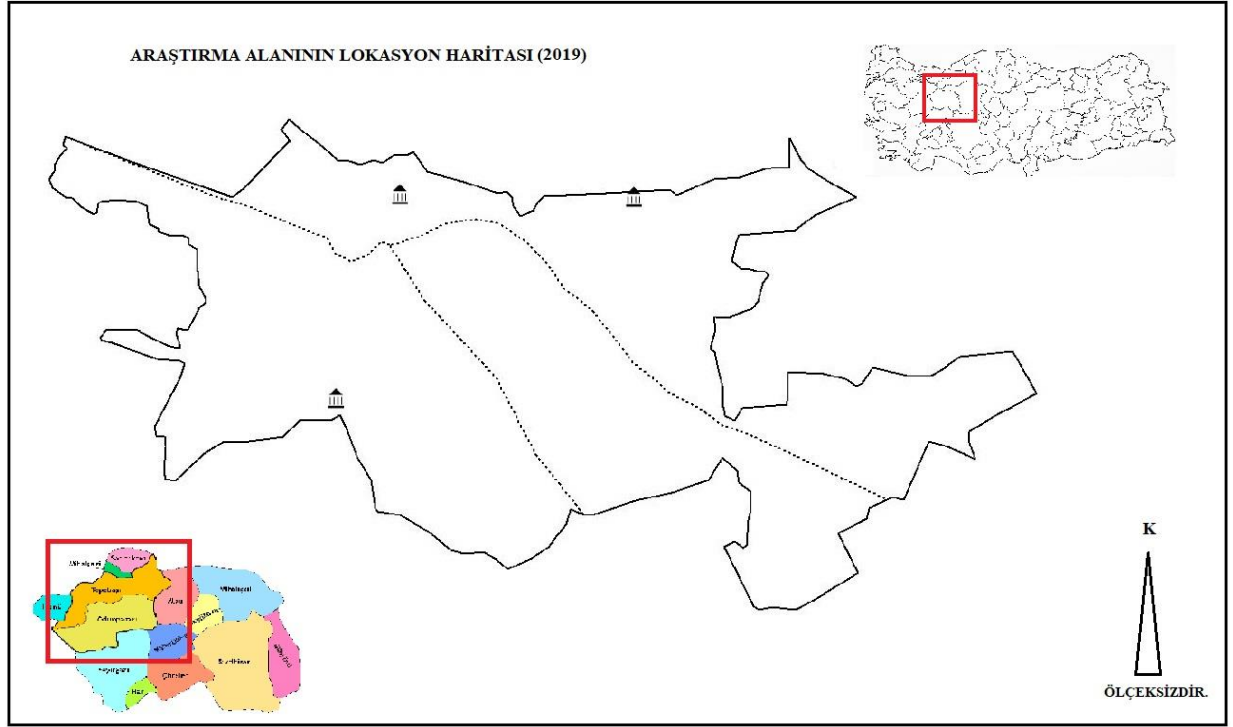
Eskişehir kenti, 29-32 derece doğu boylamları ile 39-40 derece kuzey enlemleri arasında, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Kuzeyde Karadeniz, kuzeybatıda Marmara, batı ve güneybatıda Ege Bölgesi ile komşudur. İl merkezi kuzeyinde Mihalgazi ve Sarıcakaya, doğusunda Alpu ve Ankara güneyinde Mahmudiye, Seyitgazi ve Afyon, batısında ise İnönü ve Kütahya sınırları ile çevrilidir (bkz. Harita 1).

Kuzeyden Bozdağ ve Sündiken Dağları, güneyden Emirdağ, doğudan Orta Asya Vadisi, batıdan Türkmen Dağı gibi doğal sınırlarla çevrili olan il alanı, yaklaşık 13.653

km²'dir. Bu alanıyla il, Türkiye topraklarının %1.8' ini kaplamaktadır. İl merkezinin denizden yüksekliği ise 792 metredir.

Eskişehir ilinde; Odunpazarı, Tepebaşı, Çifteler, Mahmudiye, Mihallıçık, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar, Alpu, Beylikova, İnönü, Günyüzü, Han, Mihalgazi olmak üzere 14 ilçe bulunmaktadır. Bunlardan Odunpazarı ve Tepebaşı Eskişehir'in merkez ilçeleridir. Araştırma kapsamına giren Odunpazarı İlçe Belediyesi'nin 42, Tepebaşı İlçe Belediyesi'nin ise 51 adet olmak üzere toplamda Eskişehir kent merkezinde 93 adet mahalle bulunmaktadır (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2018). Bunların bir kısmı 2013 yılında büyükşehir kanunu ile mahalleye dönüşen fakat köy niteliğindeki yerleşmelerdir. Dolayısıyla araştırmada köy niteliğinde olan mahalleler ele alınmamıştır.

Çalışmada bu iki ilçenin şehirleşme alanı içerisinde yer alan üniversiteler ile bu üniversitelerin şehre olan etkileri öncelikli olarak ele alınmıştır. Bu etkilerin var olan literatür göz önüne alındığında nüfus, ulaşım, güvenlik, mal-hizmet alımı, akademik ve kültürel etkilerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca çalışmanın yapıldığı dönemde kentte Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi olmak üzere iki devlet üniversitesi vardı. Ancak çalışmanın anketleri tamamlandıktan sonra Anadolu Üniversitesi İki Eylül Kampüsün'deki birimleri yeni bir üniversite olarak tanımlamıştır. 18 Mayıs 2018 tarihinde Eskişehir Teknik Üniversitesi kurulmuştur. Dolayısıyla yapılan çalışma döneminde Anadolu Üniversitesi'ne kayıtlı olan tüm öğrenciler ele alındığı için Eskişehir Teknik Üniversitesi'ndeki öğrenciler de çalışma kapsamına girmektedir.

Harita 1: Çalışma Alanının Lokasyon Haritası

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI, KONUSU ve ÖNEMİ

Bir yerleşmenin nitelendirilebilmesi için belli başlı kriterlere ihtiyaç vardır. Örneğin bir yerleşmenin şehir olarak sayılabilmesi için farklı sektörlerin bir arada bulunması, tarımda çalışanların sayısının az olması, tüm faaliyetlerin yaşama alanında görülmesi gibi bazı kriterler vardır. Ya da liman şehirleri, ticari şehirler ve maden şehri gibi nitelendirilmiş kentlerin belli kriterleri bulunmaktadır. Ancak incelenen kaynaklar arasında üniversite şehri hangi kriterlere göre belirlenir sorusuna yeterli cevap bulunmamaktadır. Bu konu üzerindeki çoğu kaynak, üniversitelerin bulunduğu şehir ekonomik etkisini ele almıştır. Bunun temel sebebi ülkemizdeki pek çok üniversitenin kuruluşunun köklü olmamasından ve üniversitelerin daha yeni yeni mekansal analiz gerektirecek konuma gelmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmanın temel amacı, Eskişehir’de üniversite çevresindeki mekansal analizlerden ve öğrenci görüşlerinden yola çıkarak, bir üniversite şehri ölçütü ve üniversite şehri tanımı belirlemektir. Amaca yönelik olarak şehrin nüfus, güvenlik, ulaşım, mal-hizmet alımı, kültürel ve akademik fonksiyonları incelenmiştir. Araştırmada üniversite şehri kriterleri kapsamında öğrencilerin hangi mahallelerde dağılışı gösterdiği de nedenleri ile incelenmiştir. Öğrencilerin yoğun olduğu yerlerde

şehir içi arazi kullanımına yönelik gözlemler yapılmıştır. Böylece tüm bu göstergelerin üniversite şehri ölçütü olma ile bir ilişkisi olup olmadığı sorgulanmıştır.

Araştırmanın önemine bakıldığında ise, halk arasında bir üniversite şehri olarak bilinen Eskişehir'in, bu özelliğinin ölçülerek tasdik edilmesi hem Eskişehir kenti açısından hem de şehir coğrafyası açısından büyük önem arz etmektedir. Eskişehir, 2006 yılına kadar bünyesinde iki devlet üniversitesi birden barındıran üç büyük şehirden sonra gelen dördüncü şehirdir. Dolayısıyla Eskişehir'in üniversite şehri karakteri geçmişine dayanmaktadır. Günümüzde yeniden bölünme ile üç üniversiteye sahip olan Eskişehir, bir Anadolu şehri olmasına rağmen öğrencilerin üniversite okumak için çokça tercih ettiği bir kenttir. Üniversitelerin kuruluşundan bu yana artarak devam eden öğrenci kapasitesi azımsanmayacak kadar fazladır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) 31.253, Anadolu Üniversitesi 40,074 örgün eğitim olmak üzere önemli miktarda öğrenci kapasitesine sahiptir (YÖK İstatistik, 2018). Ayrıca 1982 yılında Türk yükseköğretim sisteminde kurulan Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, yaklaşık 1 milyon 900 bin öğrencisi ve yaklaşık 3 milyon mezununa açık öğretim sistemiyle yükseköğrenim sağlayarak Türkiye'de eğitimde yaşanan sorunların en aza indirilmesi için önemli bir rol üstlenmektedir. Açık Öğretim Fakültesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından alınan verilere göre ülkemizde yaklaşık 900 bin aktif öğrencisi bulunan fakültenin yaklaşık 18 bin öğrencisi de Eskişehir'de ikamet etmektedir. Bu bakımdan Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi olmak üzere iki büyük devlet üniversitesine sahip olan Eskişehir eğitim alanında önemli bir yere sahiptir.

Literatürlerde üniversitelerin buldukları şehirlere etkisini ele alan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Aynı zamanda Eskişehir'in şehir coğrafyasını ele alan çeşitli çalışmalar da vardır. Ancak bu çalışma, üniversite şehri kriterleri oluşturma ve örnek model olarak Eskişehir'i ele alma konusunda ilk çalışma özelliği taşımaktadır.

Çalışma, şehir coğrafyası kapsamında Eskişehir örneği kullanılarak üniversite şehri konusunu ilk defa ele almasından dolayı büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın, belirlenen üniversite şehri ölçütü ile benzer konulu çalışmalara rehberlik etmesi beklenmektedir. Aynı zamanda şehir coğrafyasında kullanılacak bir yöntem olarak şehir fonksiyonu uygulamalarına önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada daha önce yapılan çalışmalardan farklı olarak üniversite şehri tanımının ve öğrenciler için ideal üniversite şehrinin nasıl olması gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Ayrıca üniversite şehri karakterinin şehir fonksiyonlarına etkisi ve öğrencilerin mahalle bazında en çok nerelerde dağılışı gösterdiği incelenmiştir. Mahalle bazında yapılan bu çalışma, diğer il ve ilçe düzeyinde yapılmış araştırmalara göre daha ayrıntılı bir araştırma özelliği gösterdiği için Eskişehir kenti açısından büyük önem arz etmektedir.

Araştırma, özellikle üniversite şehri konusunu ele alıp, çeşitli kriterler belirleyip uygulama yapan ilk çalışma olmasından dolayı Türkiye’de yapılmış olan şehir coğrafyası çalışmaları arasında önemli bir yer tutacak ve yapılacak olan çalışmalara öncülük edecektir.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Eskişehir’in, üniversite şehri olarak tanımlanmasının mümkün olup olmadığını sorgulamaya dönük olarak hazırlanan bu çalışma çeşitli aşamalarda geçirilerek tamamlanmıştır. Bunlardan ilki araştırma yönteminin ne olacağının belirlenmesidir. Bu kapsamda yurtiçi ve yurtdışında benzer konularda yapılmış çalışmalara erişme hedeflenmiş ve bu sebeple araştırmaya literatür taraması ile başlanmıştır. Araştırmada, diğer çalışmalardan farklı olarak Eskişehir örneği kullanılarak üniversite şehri kriterleri belirlenmiştir. Çalışmada veri toplama tekniklerinden görgül (ampirik) ve belgesel (doküman) araştırmalardan yararlanılmıştır. Görgül araştırmada anket tekniğinden, belgesel araştırmada ise belediyeler, TUIK, müdürlük ve daire başkanlıklarından alınan verilerden yararlanılmıştır.

Araştırma alanı ve konusuna ilişkin belge ve veri derleme kapsamında farklı kurumlarla iletişime geçilmiştir. Bunları şöyle belirtmek mümkündür. Öncelikle çalışma alanı Eskişehir’in merkez ilçeleri olan Odunpazarı ve Tepebaşı belediyelerinin Ruhsat ve Denetim Müdürlüklerinden öğrencilere yönelik açılan işletmelere ilişkin çeşitli veriler temin edilmiştir. Çalışmada kullanılmak üzere kafeterya, pasta- börek dükkanları, alkollü lokanta, alkolsüz lokanta, eski eşya alım-satım dükkanları, çamaşırhane ve kuru temizleme, kitap-kırtasiye, erkek-kadın kuaförleri, büfe, tütüncü ve spor salonlarına ilişkin sayısal veriler alınmıştır ve böylece öğrencilere yönelik açılan işletmelerin alansal dağılışı ortaya konulmuştur. Daha sonra Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin

Ulaşım Daire Başkanlığı'ndan üniversitelere giden tüm minibüs, otobüs, tramvay hatlarına ilişkin araç sayısı, sefer sıklığı ve güzergahlarına ilişkin bilgiler temin edilmiştir. Sonrasında Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan Eskişehir'de derslere aktif olarak katılan öğrenci sayısı hakkında bilgi alınmıştır.

Belediyeler alınan işletme sayıları ve türlerine yönelik veriler ile üniversite öğrencilerinin talepleri doğrultusunda yoğunlaşan hizmet sektörlerinin neler olduğu tespit edilmiştir. Üniversitelere giden otobüs, minibüs ve tramvay hatlarının güzergahları ve sefer sıklıkları CBS ortamında haritalandırılmıştır. Böylece şehirdeki ulaşım ağının, öğrencilere yönelik olumlu-olumsuz yönleri ortaya koyulmuştur. Apartların yoğunluğuna bakılarak üniversite öğrencilerinin en çok nerelerde konakladığı belirlenmiştir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi CBS Şube Müdürlüğünden ise şehir planı temin edilmiş ve Üniversite Caddesi üzerinde bulunan işyerleri haritadan belirlenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan ise özel bilgi talebi oluşturularak Odunpazarı ve Tepebaşı İlçeleri mahalle nüfuslarının yaş gruplarına göre dağılımı elde edilmiştir ve mahallelere göre genç nüfusun dağılışı harita üzerinde gösterilmiştir.

Temin edilen tüm bu veriler karşılıklı ilişkiler kurularak ele alınmış, birbirleri ile olan bağlantıları belirlenmiş ve elde edilen bu bulgular değerlendirilmiştir, ayrıca bu veriler yardımıyla birtakım grafikler, tablolar ve haritalar oluşturulmuştur.

Ayrıca çalışma alanına gidilerek birtakım incelemeler yapılmış ve gerekli tüm bilgiler toplanarak araştırma şekillenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

1.3.1. Araştırma Soruları

Araştırmada, çalışmanın amacına yönelik bazı sorulara cevap aranmıştır. Araştırma sorularının toplamı araştırma probleminin ne olduğunu belirtmektedir. Çalışma konusu çok boyutlu olduğu için araştırmada üniversite şehri kavramı şehir coğrafyası kapsamında ele alınmıştır ve buna yönelik araştırma soruları oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın temel problemi şudur: Eskişehir örneği kullanılarak bir şehrin veya yerleşmenin üniversite şehri olarak nitelenebilmesi için bir takım ölçütler kullanılabilir mi? Eğer mümkünse bu ölçütler neler olabilir?

Araştırma problemini çözmek için çalışmada üniversite şehri niteliği açısından şu soruların cevapları araştırılmıştır;

- Eskişehir’de ulaşım fonksiyonunun yeri ve önemi nedir?
- Eskişehir’de güvenlik fonksiyonunun yeri ve önemi nedir?
- Eskişehir’de kültürel ve akademik faaliyetlerin yeri ve önemi nedir?
- Eskişehir’in mal ve hizmet fiyatlarının durumu nedir?
- Nüfus özellikleri açısından Eskişehir üniversite şehri olarak nitelendirilebilir mi?
- Üniversite, şehir içi arazi kullanımını ve mülkiyet fiyatlarını nasıl etkilemiştir?
- Üniversite öğrencilerinin Eskişehir’i tercih etmesinde etkili olan faktörler nelerdir?

1.3.2. Hipotezler

Yapılan çalışmada, olaylar arasındaki ilişkiyi açıklamak için olası sonuçlara yönelik bir takım tahminlerde bulunulmuştur.

-Üniversite öğrencilerinin istek ve talepleri doğrultusunda yoğunlaşan genellikle kafe, bar, eğlence merkezleri, 1+1 konutlar, ucuzluk pazarları, ikinci el eşya dükkanları, fastfood mekanları, ev yemekleri yapan işyerleri, çamaşır yıkama dükkanları, tütüncüler, kitap-kırtasiye ve matbaalar mekanda en önemli ayırt edicilerdir.

-Öğrenci ihtiyaçlarının karşılanması için çeşitli sektörler ve fonksiyonlar ortaya çıkmıştır.

-Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Anadolu Üniversitesi’nin etrafındaki mahalleleri daha canlı ve hareketli olduğu için tercih etmektedir.

-Üniversite ve kent büyük ölçüde etkileşim içindedir.

-Üniversite şehrin gelişim yönünü etkileyen unsurlardan biridir.

-Eskişehir üniversite öğrencileri için ideal bir şehirdir.

1.3.3. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden kuram oluşturma çalışmaları kullanılmıştır. Glaser ve Strauss (1967) tarafından geliştirilen kuram oluşturma çalışmaları, sistematik olarak toplanan ve analiz edilen verilere dayalı kuram geliştirme

biçimidir. Kuram oluşturma çalışmaları anlamlara ve yaşantılara odaklanması bakımından olgu bilime yakındır. Ancak olgulara ilişkin kuramlar ortaya koyma olgu bilim araştırmalarında söz konusu değildir. Kuram oluşturma çalışmalarında var olan kavramlara ve anlayışa orijinal bir katkı söz konusudur.

1.3.4. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Anadolu ve Osmangazi Üniversitesinde öğrenim gören Anadolu Üniversitesinin 40.074, ESOGÜ'nün ise 31.253 olmak üzere toplamda 71.327 öğrenci oluşturmaktadır (YÖK İstatistik,2018).

Bir şehrin üniversite şehri olarak nitelenebilmesi için Eskişehir'de okumakta olan üniversite öğrencilerinin şehir hakkındaki görüşlerinin incelendiği araştırmada evren büyüklüğü $N=71.327$ 'dir. Örneklem büyüklüğü ise $\frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$ formülüne göre belirlenmiştir. Dolayısıyla uygun örneklem büyüklüğü için en büyük varyans verecek şekilde p değeri 0.5 olarak alınmıştır. Güven düzeyine karşılık gelen t değeri 1.96'dır. Örneklem büyüklüğü için sapma miktarı $d=0.5$, güven düzeyi $(1-a)=0.95$ alınmıştır. Buna göre araştırma evrenini %95 güven aralığında %5 anlam düzeyinde temsil eden 382 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Öğrenci sayısı daha çok olduğu için anketin %57'si Anadolu Üniversitesi'nde, %43'ü ise ESOGÜ'de uygulanmıştır.

Formül (1):

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$$

N = Evrendeki birey sayısı

n = Örnekleme alınacak birey sayısı

p = İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)

q = İncelenecek olayın görülmemiş sıklığı $(1-p)$

t = Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer.

d = Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + - sapma olarak simgelenmiştir (Üstün, 2016).

1.3.5. Veri Toplama Aracı

Anket soruları iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, çalışma durumu, sosyoekonomik göstergeler, yaşadığı mahalle vs. gibi demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olgusal sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise katılımcıların Eskişehir ve üniversite hakkındaki görüşleri ölçülmeye çalışılmıştır. Buna yönelik Likert tipi derecelendirme ölçeklerinden Beşli Likert ölçeği kullanılmış ve yirmi tane önerme sunulmuştur. Örnek olarak katılımcıların kentteki ulaşım hakkındaki görüşlerini belirlemek için dört önerme, mal ve hizmet alımı için altı önerme, güvenlik ve eğitim kalitesi gibi derecelendirme soruları verilebilir.

1.3.6. Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket çalışması Anadolu Üniversitesi'nin Yunus Emre Kampüsü'nde ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin ise Meşelik Kampüsü'nde öğrencilerle yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanma zamanına göre 2017-2018 eğitim ve öğretim yılının Nisan- Mayıs aylarında yapılmış ve anlık olarak toplanmıştır.

Üniversite içerisinde uygulanan anket çalışmasında aynı bölümde okuyan veya aynı sınıf düzeyindeki örneklerle karşılaşmamak ve daha sağlıklı, eşit cevaplar almak için basit tesadüfi örnekleme yerine Fraenkel ve Wallen'in (2006) sınıflandırmasına göre, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemi içinde amaçsal örnekleme kullanılmıştır. Patton'un (1990) amaçsal örnekleme yönteminde ise maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Böylelikle öğrencilerin yaş, cinsiyet, fakülte, Eskişehir'de kalma süresi, nereden geldiği, konaklama türü, hangi mahallede ikamet ettiği vs. gibi sorularla herhangi bir ayırım yapılmaksızın hedef kitlenin hepsini temsil eden veriler temin edilebilmiştir. Öğrencilerin yanıtları ile araştırmanın amacına yönelik belirlenen durumlar arasındaki farklı ya da ortak yönler ortaya çıkarılarak problem daha geniş çerçevede ele alınmıştır. Kampüs içerisinde uygulanan anket çalışmasında fakülteler, öğrenci kapasitesinin çokluğu dikkate alınarak seçilmiştir (bkz. Tablo: 1). Seçilen fakültelere tek tek gidilip öğrencilerle birebir, yüz yüze görüşülerek anket çalışması uygulanmıştır.

Tablo 1: Çalışmanın Uygulandığı Üniversite ve Fakülteleere Göre Katılımcı Sayısı

Fakülteler	Anadolu Üni./kişi	ESOGÜ/kişi
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	45	40
Mühendislik ve Mimarlık Fak.	-	22
Eğitim Bilimleri Fak.	23	27
Hukuk Fak.	20	-
Fen- Edebiyat Fakültesi	45	22
Turizm Fakültesi	18	-
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi	7	-
Eczacılık Fakültesi	10	-
İletişim Fakültesi	35	-
Güzel Sanatlar Fakültesi	12	-
Tıp Fakültesi	-	22
İlahiyat Fakültesi	-	34
Toplam	215	167

Ankete katılan katılımcıların %49,7'si erkek ve %50,3'ü kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Anket çalışmasına katılım %100 gerçekleşmiştir. Veri derlemede toplam 400 anket uygulanmış ancak bunlardan, yetersiz cevaplara sahip olan 18 tanesi ayıklanmış ve geriye kalan 382 tanesi kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS Programı ile analiz edilmiş ve değerlendirme yapılmıştır. TÜİK'ten ve çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler ise elektronik tablo programına aktararak grafik ve tablolar oluşturulmuştur. Eskişehir nüfusunu ele alan tablolar ile şehirdeki genç nüfusun yoğunluğu ve yıllara göre artışının gösterilmesi hedeflenmiştir. Anket verilerinden türetilen tablo ve grafikler ile öğrencilerin verdiği yanıtlar daha sistematik halde sunulmuştur.

Çalışma analiz edilirken coğrafyanın temeli olan üç ilke göz önünde bulundurulmuştur. Öğrencilerin neden Eskişehir'i tercih ettikleri, hangi mahallelerde dağılım gösterdikleri ve diğer etkenler arasında karşılaştırma yapılarak araştırma hazırlanmıştır. Elde edilen veriler, bulgular ve yorumlar kısmında ayrıntılı olarak ele alınmış ve sonuç bölümü oluşturulmuştur.

1.3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma evreni 2017-2018 öğretim yılında Anadolu ve Osmangazi Üniversitesinde okumakta olan Anadolu Üniversitesinin 40.074, ESOĞÜ'nün ise 31.253 olmak üzere toplamda 71.327 öğrenciyi kapsamaktadır. Araştırma evrenini %95

güven aralığında temsil eden 382 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Çalışmada kullanılan anket verileri Eskişehir'deki öğrencileri temsil eden 382 kişinin cevapları ile sınırlıdır. Çalışma üniversitelerin Meşelik ve Yunus Emre Kampüs'ünde uygulanmıştır.

Ancak çalışmanın sürdürülmesi sırasında çeşitli olumsuzluklarla da karşılaşmıştır bunları sınırlılıklar olarak ifade etmek mümkündür.

Örneğin Odunpazarı Belediyesi'nin Ruhsat Denetim Müdürlüğü'nden öğrencilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya dönük iş yerlerini belirlemek amacıyla talep edilen işyeri sayısı ve türleri hakkında ayrıntılı veri elde edilememiş olup sadece toplam işyeri sayıları ve türleri tarafıma verilmiştir. Bu sınırlılıktan dolayı Tepebaşı Belediyesi'nden alınan daha ayrıntılı veriler ile tam olarak karşılaştırma yapılamamıştır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Ulaştırma Daire Başkanlığı'ndan öğrencilerin kullandığı hatlar arasında yoğunluk ilişkisini belirlemek amacıyla Eskişehir kent içi ulaşım güzergahları ve sefer sıklıkları talep edilmiştir. Fakat sadece üniversitelere giden ulaşım hatlarının verisi alınabilmiştir. Bundan dolayı kentte, yerel halkın kullandığı ulaşım hatları alınmadığı için öğrencilerin sıklıkla kullandığı hatlar ile arasında yoğunluk ilişkisi açısından herhangi bir ayırım ve karşılaştırma yapılamamıştır. Ulaşım ağının üniversite şehri olma üzerindeki etkisi ortaya konulması önemli bir belirteç durumundadır. Ancak gerekli veri alınmadığı için çalışmanın bu kısmı noksan kalmıştır. Böylece öğrencilere yönelik ulaşım ağına, tek yönlü bakılmış ve gerçek anlamda alansal dağılımları ortaya konulamamıştır.

İl Emniyet Müdürlüğü'nden öğrencilerin yaşadığı mahalleler ile emniyete intikal eden suç olayları arasında doğrudan bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Eskişehir'in suç oranları ve türlerine ait veriler talep edilmiştir. Ancak talep edilen veriler alınmadığı için üniversite şehri olma standartları açısından güvenlik faktörü eksik değerlendirilmiştir. Ayrıca yine İl Emniyet Müdürlüğü'nden talep edilen apart sayıları temin edilemediği için üniversite öğrencilerinin konaklamalarına yönelik yapılan değerlendirmeler öğrenci apartlarının adreslerine göre belirlenmiş ve haritalanmıştır.

Tüm bu sınırlılıklardan dolayı çalışmamız hedeflenen ayrıntıda gerçekleştirilemedi. Bu durum çalışmanın muhtemel sonuçlarını olumsuz etkilemiştir. Dolayısıyla yapılan yorumlamalarda eksiklikler olabileceği göz ardı edilmemelidir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde şehir kavramı çok yönlü olarak ele alınmıştır. Coğrafyacıların ve diğer disiplinlerin şehir tanımlarına yer verilmiştir. Sonrasında üniversite ve üniversite şehri kavramları açıklanmıştır.

2.1. ŞEHİR, ÜNİVERSİTE ve ÜNİVERSİTE ŞEHİRİ KAVRAMLARI

Şehir kavramı, Türkçeye Farsçadan geçmiş kısaca “büyük kent” anlamına gelmektedir. Şehir tanımı zamana ve mekana göre değişiklik gösteren dinamik bir olgudur. Şehir kavramı her ülkeye, bölgeye veya yöreye göre değişiklik göstermektedir. Bazı ülkeler nüfusu, bazıları fonksiyonu bazıları da idari sınırları esas alarak şehir tanımını oluşturmuştur. İdari sınırlar, dünyada en fazla kullanılan ölçüttür. Ülkemizde idari sınır ölçütü TÜİK tarafından kullanılmaktadır. Bu ölçüte göre il ve ilçe merkezleri şehir, bucak merkezleri ve köyler kırsal alan olarak kabul edilmekteydi ancak yerel yönetimler hukukunda yapılan önemli değişiklikler ile 6360 sayılı kanunla, büyükşehir belediyelerinin sınırları genişlemiş, il sınırlarını kapsar hale getirilmiştir. 2014 Mahalli Seçimleri ile beraber bu kanun uygulanmaya başlamıştır. Uygulamanın en önemli sonuçlarından biri köylerin mahalleye dönüşmesidir. 30 büyükşehirdeki 16 bin 220 köyün mahalleye dönüşmesiyle Türkiye’deki 34 bin 434 olan köy sayısı 18 bin 214 adede inmiştir. Söz konusu köylerin yaklaşık %50’si mahalleye dönüştürülmüştür. Köyün mahalleye dönüşmesi, mahalli idarelerin önemli bir unsuru olan köylerin ve köy tüzel kişiliklerinin ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Büyükşehirlerde köylerin hepsi kırsal mahallelere dönüşmesine rağmen buralar yine de köy karakterini korumaktadır. İdari olarak şehir gibi düşünülse bile coğrafi açıdan ancak kırsal mahalle olarak tanımlanabilir.

İdari sınırlardan sonra en çok kullanılan diğer ölçütler ise nüfus miktarı ve nüfus yoğunluğudur. Ülkemizde nüfusa göre yerleşim alanı sınıflandırmaları (17 Mart 1924 Tarih 442 Sayılı Köy Kanununa göre); 20000’den fazla nüfusa sahip alanlar şehir, nüfusu 2000-20000 arası olan yerleşimler kasaba, nüfusu 2000’den az olan yerleşimler ise köy olarak adlandırılmıştır. Yukarıda bahsedildiği gibi nüfusa göre yapılan sınıflandırmalar ve idari yapılanmalar ülkelerin nüfus yoğunluklarına ve yerleşim tiplerine göre değişmektedir. Örneğin, bir yerleşimin şehir olarak kabul edilebilmesi

için Danimarka, İsveç ve Finlandiya’da 250, Kanada ve Venezuela’da 1000, Arjantin ve Portekiz’de 2000, ABD’de 2500 ve Hindistan’da 5000 nüfusu barındırması gerekir (Uğur ve Aliağaoğlu, 2013).

Darkot’a göre; Yaşayan nüfus içinde aktif nüfusun tamamı veya çoğunluğu, geçimini topraktan sağlıyorsa o yerleşmeye kırsal yerleşme, örneğin bir köy denilebilir. Eğer tarım faal nüfusun geçim kaynakları arasında çok az bir oranda kalıyorsa, geçim daha çok sanayi, ticaret, serbest meslek ve hizmetlerden sağlanıyorsa, bu yerleşmeye kentsel yerleşme, şehir veya kasaba diyebiliriz (Darkot, 1967:4).

Göney’e göre şehir tanımı ise, şehir halkının farklı faaliyetleri şehirlere ait muhtelif kısımların ortaya çıkmasına yol açar ve bir merkezde şehrin karakterleri en iyi ve en bariz şekilde coğrafi peyzaja hakedilmektedir. Buna göre şehirlerin köylerle karşılaştırılması istenirse, iskan manzarasında büyük ölçüde insan müdahalesinin olduğu, yaşayanlarının hayat tarzının daha farklı bulunduğu, şehrin muhtelif kısımları ve çeşitli halk grupları arasında bariz ve karşılıklı ilişkilerin görüldüğü ve diğer bölge, şehir ve köylerden gelen halkın birbirine çokça karıştığı yerleşmeler olarak tanımlanabilir (Göney, 2017:6).

Keleş’e göre; kent ve köy ayırımında sadece nüfus ölçütünü benimsemek, ölçütü oluşturan nüfus düzeyinin altında kalabilir ve bunun sonucunda kentsel özyapı kazanmış olan yerleşmeler kent olarak sayılamayabilir. Bu durumun olmaması için nüfus kriterine farklı kriterlerin de eklendiği karma ölçütler kullanılmalıdır (Keleş, 2015).

Şehir birçok bilim dalının inceleme alanına girmektedir. Her disiplin kendine özgü kriterler koyarak bir şehir tanımı oluşturmuştur. Örneğin, ekonomistler şehirdeki üretim ve tüketim arasındaki ilişkileri, mimarlar fiziki yapı ve plânlamayla ilgili gelişmeleri, coğrafyacılar mekân-toplum etkileşimini, siyaset bilimciler yönetim ilişkilerini ve sosyologlar toplumsal yapıyı ve toplumsal ilişkileri esas alan tanımlar ortaya koymuşlardır.

Avcı’nın çalışmasına göre, 19. yüzyılda Marx ve Engels’in yapmış olduğu ve ilk kez tam olarak 1932 yılında yayımlanan “The German Ideology” adlı eserde kent, “nüfusun, üretim aletlerinin, sermayenin, zevklerin ve gereksinimlerin bir merkezde toplanması” şeklinde tanımlanmıştır (Avcı, 2004).

Avcı'nın başka bir çalışmasında ise Frey ve Zimmer'e göre, şehirlerin tanımlanabilmesi için bir değil birkaç kriter kullanılmalıdır. Bu ölçütlerde zaman içinde değişiklik gösterebilir. Yerleşmelerin kırsal veya şehrsel karakterlerinin belirlenmesinde kullanılan unsurlar üç grupta toplanılabilir; Ekolojik unsurlar, ekonomik unsurlar, sosyal nitelikler. Bunlardan ekolojik unsurlar nüfus büyüklüğüne ve yoğunluğuna göre incelenmektedir. Ekonomik unsurlar mekanda yer alan fonksiyonlara ve faaliyetlere göre, sosyal nitelikler ise şehirleşmenin derecesine göre belirlenmektedir. Günümüzde bir yerleşmenin şehir olup olmadığının belirlenmesinde en çok kullanılan ölçütler şöyledir; nüfus büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, mekansal olarak kapladığı alan, ekonomik ve sosyal organizasyon, ekonomik fonksiyonlar, işgücü arz-talebi ve idari merkez konumunda olmasıdır (Avcı, 2001: 26).

Weber'e göre; yerleşmenin şehir olması için beş niteliğe sahip olması gerekmektedir. Bunlardan ilki tahkimat, yani şehrin etrafının güçlü surlarla çevrili olmasıdır, ikincisi pazaryeri, tarımsal üretimin dışında bir üretim olarak ticari üretim olmak üzere, tarımdan elde edilen artı ürünün pazarlanabileceği bir pazaryerinin bulunması, üçüncüsü kendine özgü ve kısmen özerk bir hukuka sahip bir mahkemenin olması, dördüncüsü tutarlı bir birlik ve beraberlik anlayışı, son olarak beşincisi ise şehir toplumunun iç tutarlılığa sahip olmasıdır. (Weber, 2000).

Coğrafyacıların ise konuyu ele alış biçimi farklıdır. Coğrafyacı, şehir yerleşmesini, insan yapımı yaşama alanı olarak algılar. Boyut ve yönetim ölçütü gerçek şehri tanımlayamaz. Fonksiyonlar ve formlar şehir tanımının esasını oluşturur (Uğur ve Aliagaoglu, 2013: 5). Her şehrin beşeri ve fiziki özellikleri birbirinden farklı olsa da nüfuslarının fazla olması, tarım dışında birden çok fonksiyona sahip olması ve iş bölümünün olması gibi bazı ortak noktaları da bulunmaktadır.

Özçağlar'a göre bir yerleşmenin şehir olup olmadığını belirlemek ve kasabalardan ayırt etmek için belirleyici bir takım ölçütlere ihtiyaç vardır. Bunlar şu şekildedir;

-Nüfusu 50.000'in üzerindeki yerleşmelerde şehrsel fonksiyonlar çeşitlilik kazanmış ve gelişmiş durumdadır.

-Şehirlerin hepsinde belediye örgütü bulunmaktadır.

-Şehirlerde alt yapı hizmetleri düzenli ve planlı bir şekilde yerine getirilmektedir.

-Şehirlerdeki sosyal tesislerin (eğlence yerleri, park ve bahçeler, spor tesisleri vb.) sayısı kasabalara oranla fazladır.

-Şehirlerde esnaf ve zanaatkar sayısı oldukça fazla olup, buna bağlı olarak yoğun bir iş yeri bulunmaktadır.

-Şehirlerde çok sayıda banka şubesi, sigorta acentesi veya şubesi bulunduğu halde, kasabalarda bir veya iki adet banka şubesi bulunur veya bulunmaz; sigorta acentelerine hiç rastlanmaz.

-Şehirlerde yaşayan insanlar, ihtiyaçlarının büyük bir kısmını içinde yaşadıkları yerleşmeden sağladıkları halde, kasabalarda yaşayanlar kendilerine en yakın olan şehirlerden temin ederler (Özçağlar, 2015: 139).

Taşçı'ya göre, "şehirler için coğrafi şartların yer şekilleri, ulaşım imkanları, doğal güvenlik ve tehlikelerin yanında iklim şartlarını da içerdiğini söylemek mümkündür. Şehirlerin ulaşım imkanlarının bugünkü kadar gelişmediği dönemlerde kurulduğu gerçeğinden hareketle, coğrafi olarak en çok önemsenen faktörlerden birinin de ulaşım imkanları olduğu aşikardır" (Taşçı, 2014: 36).

Yapılan çalışmada Eskişehir kentinin üniversite şehri fonksiyonu ele alınmıştır. Araştırmada, nasıl bir mekan tanımlarken belli kriterler belirleniyor ve bu kriterlere göre bir takım nitelendirmeler yapılıyorsa üniversite şehri diyebilmek için de şehrin hangi özellikleri dikkate alınmalı sorusuna cevap aranmıştır. Bu kapsamda üniversite kenti kriterleri için; nüfus, kültürel faaliyetler, akademik eğitim, ulaşım, mal-hizmet alımı ve güvenlik gibi bir takım ölçütler belirlenmiştir. Belirlenen ölçüt ise Eskişehir kentinde uygulanmış ve çalışma sonuçlanmıştır.

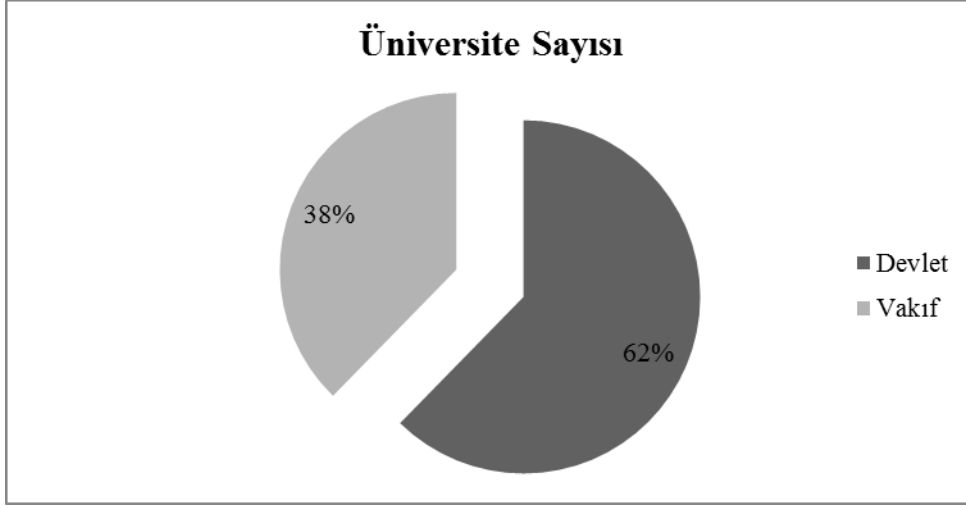
Üniversite kavramına bakıldığında bilimsel bir özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu şeklinde tanımlanmaktadır (TDK). Üniversite kelimesi, Latince'de universitas yani bütün, hep, hepsi demektir. Bu şekli ile ilk olarak batı dillerine, sonrasında ise Fransızca université kelimesi ile toplum bütününe açık, bütün bilgileri öğretildiği kurum olarak Türkçeye geçmiştir. Osmanlıcada üniversite kelimesi külliye yani bütün, genel demektir. Arapça da ise cami yani toplayan, içeren anlamına gelmektedir. Latince universium (evren, bütün), universal (genel), universas (topluca) kelimelerinin türevi olan universitas sözcüğü, bağımsız tüzel kişiliğe sahip ve ortak çıkarları olan kişiler topluluğu anlamına gelmektedir. Üniversitelerin en yaygın tanımına göre ise, üniversiteler, gerçekleri arayan, bilim üreten, bilim yapan, en üst düzeyde araştırma ve eğitimin yapıldığı,

içerisinde fakülte, yüksekokul, enstitüleri ve araştırma merkezlerini barındıran, ödüllendirme, derecelendirme ve diploma verme yetkisine sahip olan kurumlar olarak adlandırılmaktadır (Antalyalı, 2007).

2547 sayılı kanuna göre üniversite tanımı şu şekilde yapılmıştır; yükseköğretim, Milli eğitim sistemi içerisinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümüdür.

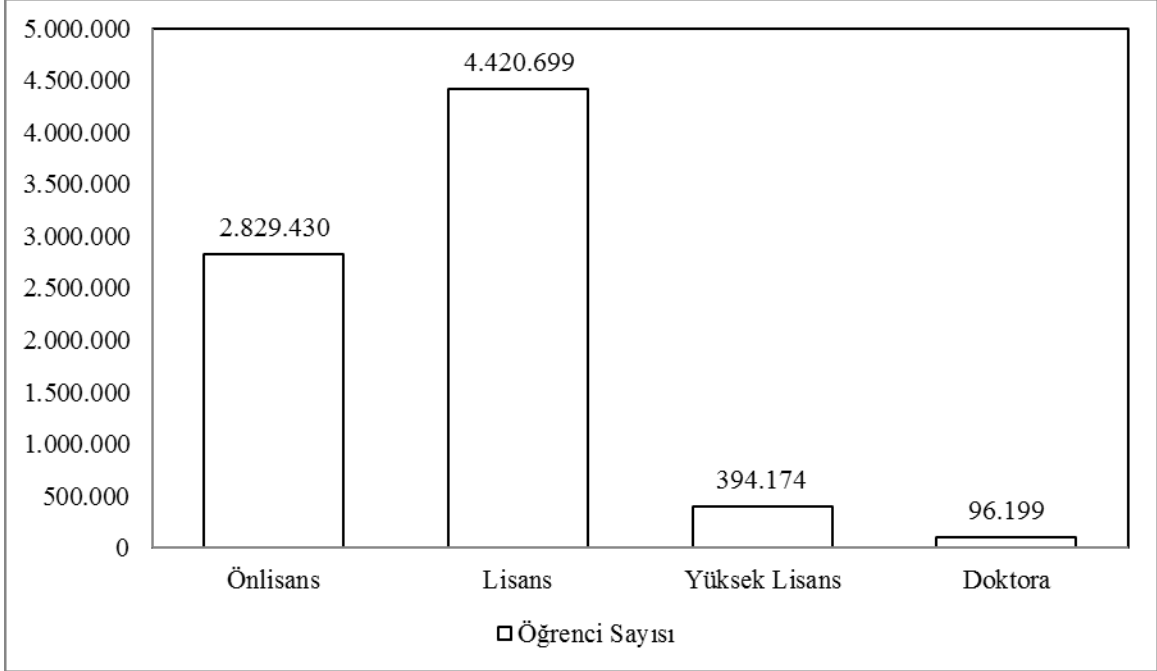
Üniversiteler, toplumsal gelişmenin meydana gelmesi ve bunun sürdürülebilmesi için gerekli koşullar arasında bulunmaktadır. Üniversitenin temel işlevi bilgi üretmektir ve toplumsal bilgiyi yeni kuşaklara aktararak kültürün gelişmesine katkı sağlamaktır. Toplumda ihtiyaç duyulan yüksek nitelikli insan gücünü yetiştiren üniversiteler, nitelikli iş gücüne de katkı sağlamaktadır. Ayrıca üniversitelerin, baskı grubunda yer almasından dolayı ülke sorunlarına çözüm yolları önerme sorumluluğu da bulunmaktadır (akt. Çağlayandereli, Gürkan ve Karataş, 2004: 3-4).

Günümüzde ülkemizde üniversite bulunmayan il merkezi kalmamıştır. Ülkemizde 129 devlet, 78 vakıf ve vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere 2018 yılında toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır (bkz. Şekil: 1). Ülkemizde hızlı nüfus artışı, ekonomik kalkınma, bilginin öneminin artması ile birlikte üniversite sayısında artış yaşanmaktadır. Öte yandan ise mevcut üniversitelerin kapasitelerinde artış görülmektedir. Üniversiteler hem işlevsel olarak hem de fiziksel olarak sürekli gelişme göstermelidir. Çünkü üniversiteler, topluma yön veren günümüzün en önemli kurumlarıdır. Böylece üniversiteler toplumda itici güç rolünü üstlenmektedir. Zamanla bilgi ve teknolojiye yaşanan gelişmeler üniversiteleri değişmeye mecbur kılmaktadır. Dolayısıyla yeni kurulan üniversite yapıları çağın ihtiyaçlarına uygun olmalıdır (Sargın, 2007).

Şekil 1: Ülkemizde Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı (2019)
Kaynak: YÖK İstatistik, 2019.

Ülkemizde her yıl artan üniversite sayısına bağlı olarak öğrenci sayısı da paralel olarak artmaktadır. Öğrenim düzeyine göre en yaygın yükseköğrenimi olan ve en fazla öğrencinin kayıtlı olduğu kurumun, 4 yıllık eğitim veren kurumlar olduğu belirlenmiştir (bkz. Şekil: 2).

Şekil 2: Ülkemizde 2018-2019 Öğrenim Düzeyine Göre Mevcut Öğrenci Sayısı
Kaynak: YÖK İstatistik, 2019.

Yapılan çalışmada, bünyesinde 2018 yılına kadar iki devlet üniversitesi barındıran Eskişehir kenti incelenmiştir. Öğrenci kapasitesine bakıldığında en fazla öğrencinin Anadolu Üniversite'sinde kayıtlı olduğu görülmektedir (bkz. Tablo: 2).

Tablo 2: Eskişehir'deki Üniversitelerin Öğrenci Sayıları (2017-2018)

Üniversite Adı		ANADOLU ÜNİ. BİRİNCİ Ö.	ANADOLU ÜNİ. İKİNCİ Ö.	ESOGÜ BİRİNCİ Ö.	ESOGÜ İKİNCİ Ö.	TOPLAM
Öğrenim Türü						
Ön Lisans	Erkek	3215	692	1290	18	5215
	Kadın	1877	141	1147	11	3176
	Toplam	5092	833	2437	29	8391
Lisans	Erkek	13214	104	8555	4366	26239
	Kadın	12845	47	7846	2873	23611
	Toplam	26059	151	16401	7239	49850
Yüksek Lisans	Erkek	2955	171	2200	304	5630
	Kadın	2306	135	1575	50	4066
	Toplam	5261	306	3775	354	9696
Doktora	Erkek	1342	0	589	0	1931
	Kadın	1030	0	429	0	1459
	Toplam	2372	0	1018	0	3390
Genel Toplam	Erkek	20726	967	12634	4688	39015
	Kadın	18058	323	10997	2934	32312
	Toplam	38784	1290	23631	7622	71327

Kaynak: YÖK İstatistik,2018.

2.2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Şehir, şehrin fonksiyonları ve bunlar içerisindeki üniversite şehri kavramı çeşitli çalışmalarla ele alınmıştır. Bu konuya ilişkin çalışmaların tümünü burada incelemek doğal olarak mümkün olmadığından çalışmamızın odağı düşünüldüğünde değinilmesi gerekenler ve bunlara ilişkin bilgiler şu şekildedir:

İlk olarak Harris metoduna baktığımızda; Harris, 1930 yılı verilerini kullanarak ABD şehirlerini çalışmıştır. Şehirleri tanımlarken 2 farklı veri kullanmıştır: Mesleki veriler, İstihdam verileri. Üniversite şehrini ise kayıtlı öğrenci sayısı (üniversite, teknik okul, güzel sanatlar ve öğretmen okulları) şehir nüfusunun en az %25'i kadar olarak tanımlanmıştır (Harris, 1938). Ancak günümüzde her şehirde bir üniversite olduğu için sadece nüfus verisi kullanarak bir şehri nitelendirmek oldukça yetersiz kalmaktadır. Nüfus verisine ek olarak farklı kriterlerin de eklenmesi gerekmektedir.

Tunçel (2002), öğrencilerin çizdikleri taslak haritaları ele alarak İslam dünyası algısını incelemiştir. 1998-2000 yılları arasında coğrafya bölümünde okumakta olan 400 öğrenciye anket düzenlenmiştir. Öğrencilerden dünya haritası çizmeleri, bunun üzerinde de İslam ülkelerini göstermeleri istenmiştir. Algısal coğrafya alanında yapılan bu çalışma ilk olmasından dolayı büyük önem arz etmektedir.

Glasson (2002)'nin çalışmasında ise üniversitelerin şehri nasıl etkilediği üzerinde durulmuş ve bu durum 3 başlık altında açıklanmıştır. Birinci başlıkta doğrudan ve dolaylı ekonomik etkiler olmak üzere istihdam, mal-hizmet alımı ve öğrenci, personel ve ziyaretçi harcamalarından bahsedilmiştir. İkincisi bilgi temelli etkiler incelenmiş ve üniversitelerin teknoloji, araştırma bağlantıları ve işbirlikleri, konferans, sempozyumlarla yerel turizmin desteklenme durumu, yerel endüstriye katkılar ve projeleri alt başlıklar olarak incelenmiştir. Daha sonra üniversitelerin sürdürülebilir gelişmeye etkileri, çevresel gelişime etkileri ve mülkiyet odaklı kentsel yenilenmeye katkıları, öğrenci konaklamalarının sağlanması ve özel kiralık konut piyasasına etkileri de tartışılmıştır. Son olarak sosyal ve toplumsal gelişime etkileri de toplum eğitimi ve öğrencilerin işe alınması, üniversite kütüphaneleri, müzeler vb. halka açık erişim olması, canlılık ve sosyal ve topluluk olanaklarına (örneğin, dükkanlar, toplu taşıma araçları) katkısı, kültürel canlılığa katkısı açıklanmıştır. Her ne kadar kent dışında olsalar da, kampüsler barınma, eğlence, alışveriş, spor, sağlık ve rekreasyon gibi öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte tasarlanmalıdır. Üniversitelerin yerel ve bölgesel toplumun sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır (Türeyen, 2002).

Russo vd.(2003) yaptığı “The Student City” adlı çalışmaya baktığımızda, dokuz büyük Avrupa kentinin ev sahipliği yaptığı üniversiteler incelenmiştir. Çalışma, öğrenci

topluluklarının yönetiminde stratejik eylem için bir çerçevenin hazırlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamıştır. İncelemeler, dokuz üniversite kentinde gerçekleştirilmiştir: Birmingham, Eindhoven, Helsinki, Lille, Lyon, Münih, Rotterdam, Utrecht ve Venedik. Öğrencilerin ev sahibi topluluklarla olan ilişkisinin temel özelliklerinin yanı sıra yükseköğrenim kurumlarının ve diğer aktörlerin öğrenci dostu bir şehir kurmalarındaki rolü incelenmiştir. Öğrencileri yarının yüksek vasıflı işçi sınıfı olarak tanımlayan çalışma, şehirleri canlı ve farklı tuttuklarını belirtmiştir. Aynı zamanda öğrencileri kültürel ve dinlenme tesislerinin ana tüketicileri olarak görmektedir. Böylece şehirlerin veya mahallelerin ekonomisini desteklediklerini belirtmektedir. Öğrenciler, yerel politikada az yer kaplıyor, karar verme yetkisine sahip değiller ve sosyal gelişmede belirsiz bir role sahip "görünmez bir nüfus" halindedir. Bu durum okudukları şehirde geçici olarak ikamet etmelerinden kaynaklanmaktadır. Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümü sürdürülebilir bir şehir-üniversite ilişkisi modeli üzerinde odaklanmıştır. Çalışmada öğrenci şehrinin mikro kriterlerini şu şekilde açıklanmıştır; Rahat hissedilen, kütüphanelerin açılma zamanlarının esnek olduğu, ev sahiplerinin konuksever olması ve ucuz ve kaliteli hizmet vermesi, yerel kararlarda öğrencilere rol veren, "vatandaşlık hakkı sağlayan" gibi kriterler belirlenmiştir. Üniversiteler, insan sermayesinin oluşumunun, bilimsel bilginin üretilmesinin ve bölgesel büyümenin güçlü belirleyicileri olduğu artık yaygın bir şekilde bilinmektedir. Farklı geçmişlerine rağmen öğrenciler, farklı organizasyon kalıplarıyla birlikte sosyal ve kültürel bakımdan homojen bir nüfus olarak tanımlanabilir. Çünkü hemen hemen her öğrencinin ihtiyaçları ve istekleri benzerdir (apart, kafe, kırtasiye vs.).

Çalışmada sonuç olarak, 3 tip öğrenci şehri belirlenmiştir. Ve öğrenci dostu bir şehir için kapsamlı bir şehir stratejisi aşağıdaki gibi olmalıdır;

- Öğrencilerin ilgisini çekmek ve şehri öğrenci dostu bir toplum olarak pazarlamak,
- Öğrencilere yardımcı olmak,
- Öğrencilerin şehre daha iyi uyum sağlaması için toplumun kaliteli hizmetler sunması,
- Öğrencilerin yerel konut piyasasındaki etkisini en aza indirmek için, yerel bağlamlara göre öğrenci yerleşiminin en uygun şeklini belirlenmek,
- Öğrencilere yerel kararlarda rol verilmesini sağlayan bir "vatandaşlık hakkı" tanımak,
- Öğrenciler ile diğer yerel paydaşlar arasındaki temas fırsatlarını arttırmak,

-Üniversiteleri, yerel ekonomik çevreyi karakterize eden ve şehir dokusunu güçlendiren ilişkiler ağına entegre etmek,

-Öğrencileri kentle bağlantılı tutmak, böylece insan sermayesinin çalışmaların tamamlanmasından sonra dağılmaması ve bilgi ve kültürel etkilerden elde edilen faydalar en üst düzeye çıkarılmasını sağlamak,

Hubbard'ın 2006 yılında yaptığı çalışmada, İngiltere'de bir pazar kasabası olan Loughborough, öğrencilerin karşılaştıkları toplumsal etkileri detaylandırmak ve buna göre yeni özel 'öğrenci gettolarının' oluşmasını engellemek için konut politikaları tasarlamıştır. Bu çalışma; artan öğrenci nüfusu ile yerli halkın ikamet ettiği alanlara taşan öğrenciler, yerli halktan farklı yaşam biçimine sahip oldukları için çevresini olumsuz yönde etkilemekte olduğunu ileri sürmektedir. Ve yoğun öğrenci nüfusunun topluma verdiği olumlu- olumsuz etkiler tartışılmıştır. Bununla birlikte "studentification" (öğrencileştirme) terimi 2002 yılından beri yeni yapılmış değişiklikler için kullanılmıştır. Bu terim şehirde artan öğrenci işgaline vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda özellikle dikkat çekici olan "çelişkili sosyal, kültürel ve toplumsal" terimdir. Belirli mahallelerde özel olarak kiralanana barınma yerinde öğrencilerin akını sonucu ortaya çıkan ekonomik ve fiziki değişiklikler nedeniyle genellikle öğrencilerin mahalle çöküşünden sorumlu kabul edildiği bir medya anlatımına dokunularak aşağılayıcı bir şekilde kullanılmaktadır. Öğrencilerin yaşamaya başladığı alanları bakımsız, düzensiz kullandığı için bazı mahallelerin gecekonduya dönüştüğünü belirterek "Öğrenci gettoları" terimini kullanmıştır. Ancak bugüne kadar Öğrencilerin ev sahibi topluluklar üzerindeki etkilerini takip eden araştırmaların yetersizliği ön planda olup, Coğrafi çalışmaların büyük bir kısmı üniversitelerin yerel ekonomik etkileri üzerine odaklanmaktadır. Bu yüzden öğrencilere özgü yaşam alanlarının oluşturulmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiğini savunmaktadır. Hubbard, yenilikçilerle dolu bir disiplin içerisinde, yeni coğrafi kavramlarının ortaya çıkışını, mekanda meydana gelen değişikliklere bağlamaktadır. Ayrıca, paylaşılan öğrenci konutlarında meydana gelen işgal yoğunluğunun, çöp toplama, sokak temizliği ve otopark ile ilgili sorunlara yol açtığı ve hırsızlık oranlarının öğrenci ağırlıklı alanlarda daha yüksek olduğu bildirilmektedir. Bu pazar kasabasının nüfusunun %18'i öğrencidir. Şehrin nüfusu 55.262 öğrenci nüfusu ise 10.126'dır. Öğrencilerin uzun süreli ikametçilere oranla bu yüksekliği, öğrencilerin olumlu ve olumsuz sosyal etkilerinin Loughborough'da, oranın çok daha küçük olduğu daha büyük bir kentten daha keskin bir şekilde hissedilebileceğini göstermektedir. Öğrenci sayıları artmaya başlayınca mali ve alansal

yetersizliklerden dolayı öğrencilerin büyük kısmı özel sektörlerde ve özel kiralanmış evlerde kalmaya başlamıştır. Genel olarak, bu süreç üniversite kasabalarında konut fiyat enflasyonunu artırabilmektedir; Halifax Estates (2005), 2000-2005 yılları arasında, yirmi yüksek performans gösteren üniversitelerin şehirlerindeki emlak fiyatlarındaki ortalama artışın %83'lük İngiltere ortalamasına kıyasla %88 olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada Hubbard, öğrencilere özel konutlar yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca Hubbard'a göre üniversite şehrinin bazı özellikleri şu şekildedir;

- Öğrenci işgücü oranları yüksektir,
- Sosyal çatışmalar çok azdır,
- Üniversiteler önemli bir gelir kaynağı ve iş yaratımı sağlar,
- Üniversite şehrin sosyal karakterini tanımlar,
- Her durumda tam zamanlı lisans öğrencileri vardır,
- Nüfusa oranla öğrencilerin daha çok hissedildiği yerdir,
- Belli alanlarda uzmanlaşmış olması, örneğin Loughborough spor alanında öncüdür. Spor ünü ile derbilerde çok fazla işveren şehir olmuştur bu yüzden hizmet sektöründen çok kazanmaktadır.

OECD (2007) ise, üniversitelerin bölgesel/yerel kalkınmadaki rolünü değerlendirirken, ileri araştırma ve teknoloji transferi yoluyla bilgi yaratmak, eğitim ve bilginin topluma aktarılması yoluyla beşeri sermayeyi geliştirmek, sürdürülebilir kentsel kalkınmaya ve sosyal uyuma katkıda bulunarak toplumsal ve kültürel gelişmeyi sağlamak, kentin ulusal ve uluslararası tanınırlığına katkıda bulunmak gibi bir dizi ölçüt sunmaktadır. OECD'nin raporuna göre, bu ölçütlerin yerine getirilmesine ilişkin göstergeler şunlardır: Üniversite ile bölgesel/yerel aktörler arasındaki ortaklık sayısı, akademik araştırmaların bölgeye katkıları, üniversite tarafından kurulan araştırma merkezlerinin sayısı, üniversitenin çekim gücü sayesinde bölgede kurulan işletmelerin sayısı, rekabetçi küresel ekonomik düzende bölgesel eylem kapasitesinin artırılmasında üniversitenin rolü, üniversitenin beşeri sermayenin geliştirilmesindeki etkisi, üniversitenin bölgenin sosyal, kültürel ve çevresel gelişimine katkısı.

Munro (2007), tarafından yapılan bir çalışmada ise, Yüksek Öğretim Kurumlarının Bölgesel Ekonomiler üzerindeki Etkileri incelenmiştir. İngiltere'deki yükseköğretim kurumlarının yarattığı kilit ekonomik ve sosyal etkileri ortaya koyulmuştur. Yükseköğretim kurumları ve bölgesel rekabet gücü, öğrencilerin ve mezunların bölgelere etkisi, üniversite ve sanayi arasında bilgi alışverişi başlıca ele alınan konulardır. Yerel yetkililer, üniversiteler, istihdam büroları, ev sahipleri dahil

olmak üzere kamu ve özel sektör genelinde kilit aktörlerle yapılan toplam 108 röportajın sonuçları işgücü, konut piyasası, ekonomiler ve topluluklar olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır;

İşgücü olarak öğrenciler;

-Öğrenciler yerel ücretleri veya koşulları düşürmektedir.

-Öğrenciler temel eğitim ve iş yerindeki koşullar bakımından diğer çalışanlarla aynıdır.

-Kafe ve bar işverenleri ve küçük metro tarzı süpermarketler öğrencileri kasıtlı müşteri olarak hedeflemektedir.

-Öğrenciler genellikle düşük vasıflı işlerde çalışmaktadır ve yüksek eğitim becerilerini stajlarda kullanmaları ile sınırlıdır.

Konut piyasası;

-'Öğrenci kabul edilmiş' mahalleler bazı sorunlar içerir; öğrenci yaşam tarzlarına bağlı olarak gürültü ve rahatsızlık, yoğunluk nedeniyle kirlilik ve özelliklerin bozulması, bilinen dönemlere bağlı olarak suç seviyelerinin yükselmesi, öğrenciler ve konut sakinleri arasındaki uyumsuzluk söz konusudur.

-Öğrencileri çekme yerine mezunlara iş yaratmak için yatırım yapılmalıdır.

-Öğrenci harcamaları yerel ekonomiyi desteklemektedir.

-Öğrenciler üniversitelerine yürüme mesafesinde yaşamaktadır.

Ekonomiler ve topluluklar;

-Öğrenci kaynağının hem bireyleri hem de yerel ekonomileri desteklemedeki potansiyel ikili rolü, durgun olan şehir ekonomilerine katkıda bulunmaktadır.

-Öğrenciler, işverenler için daha değerli olabilir çünkü esneklik ve düşük maliyetleri avantaj sağlamaktadır.

-Ayrıca çoğu kişinin gündelik istihdam edildiği göz önüne alındığında öğrencinin emekten ayrılması kolaylaşmaktadır.

University City adlı çalışmada ise üniversite şehirleri, kolej şehir statüsünden daha fazla büyümüş ve kentsel çekirdeklerdeki büyük araştırma üniversiteleri çevresinde dinamik ekonomiler yaratan şehirler olarak tanımlanmıştır. Ve kriterleri şöyledir; Ulaşımın çok gelişmiş olması, şehrin merkezinde büyük araştırma üniversitesi olması, nüfusun %10'dan fazlası öğrenci olması (Kaynak: <http://universitycities.org/>).

Sargın'ın (2007) yılında yapmış olduğu bir çalışmada Türkiye'deki üniversitelerin gelişim sürecinden ve bölgesel dağılımından bahsedilmiştir. Çalışmaya göre; Türkiye'deki üniversitelerin gelişim süreci, üniversite sayısındaki artışlarla birlikte 1950 yılından sonra gerçekleştiği belirtilmiştir. Bu süreç aynı zamanda ülkede nüfus gelişiminin ve şehirleşmenin hızla arttığı bir döneme tekabül etmektedir. Ülkede yaşanan bu hızlı nüfuslanma ve şehirleşme süreci daha çok doğudan batıya doğru gerçekleşmektedir. Böylece gelişmiş bölgeler hızla bir nüfus gelişim sürecine girmiş buna paralel olarak yeni üniversiteler de bu bölgelere açılmıştır. Bu gelişmelerin

bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltması ve eşitliği sağlaması için her bölgeden seçilen ve merkez olma potansiyeline sahip şehirlerde üniversiteler kurulmuştur. Nitekim son 20 yıldır devlet tarafından kurulan üniversitelerin büyük bir kısmı Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde bulunan orta büyüklükteki şehirlerinde olmuştur.

Kaşlı ve Serel (2008), “Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmada Gönen Meslek Yüksekokulu öğrencilerine anket yapmıştır. Çalışmada öğrencilerin bütçelerinin %23,35'ini barınma, ısınma, elektrik-su-tüp gaz ve iletişim giderleri için ayırdıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin aylık bütçeleri içerisinde ortalama eğlence harcamalarının 56,09 TL ile birinci ve aylık ortalama giyim harcamalarının da 54,96 TL ile ikinci sırada olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya göre, öğrencilerin aylık ortalama harcamaları içerisinde en fazla paya sahip harcamanın eğlence harcamaları olmasının en büyük sebebi öğrencilerin önemli oranda genç yaşlarda olmasından kaynaklanmaktadır. Son olarak da öğrenci harcamalarının 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Gönen ekonomisine 3.622.950 TL gelir katkısı sağladığı belirlenmiştir.

Işık'ın (2008) yılında yayımlanan Türkiye'de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri adlı çalışmasına göre; 1992'de kurulan 24 üniversitenin, kuruldukları şehrin nüfus artışına ve göç özelliklerine olan tesirleri incelenmiştir. 24 üniversiteden 9 tanesi çeşitli sebeplerden dolayı araştırma dışında tutulmuştur. İncelenen 15 kentin verilerine göre, üniversite kurulan kentlerin büyük kısmında, 1975- 1990 arasında gerileyen yıllık ortalama nüfus artış hızının, 1990 sonrasında önemli artışlar kaydettiği belirlenmiştir. Bu kentler Çanakkale, Isparta, Niğde, Afyonkarahisar, Tokat, Kütahya ve Kahramanmaraş'tır. Elde edilen önemli sonuçlardan biri de, göç oranları ile ilgilidir. Çalışmaya göre, nüfus artış hızları 1990 sonrasında artan bu kentlerin bulunduğu illerde, net göç oranlarının da yükseldiği tespit edilmiştir.

Taşçı vd. (2008) yılında “Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı” başlıklı geniş ölçekli bir çalışma yapmıştır. Çalışmada üniversite kaynaklı doğrudan ve dolaylı harcamaların Eskişehir ekonomisine katkısı yaklaşık 443.000.000 TL (78.100.000 \$) olarak tespit edilmiştir. Anadolu Üniversitesinin doğrudan ve dolaylı olarak yerel istihdama etkisi ise 6.939 kişi olduğu belirlenmiştir.

Taşçı vd. (2011) yılında yaptıkları diğer bir çalışmada ise Eskişehir kentinin Anadolu Üniversitesi'ne yönelik algısını araştırmıştır. Bu çalışmada üniversitenin bölgesel fırsat eşitliğine etkisi, üniversite öğrencilerinin kente sosyokültürel etkisi ve üniversitenin bütüncül anlamda kente sosyokültürel etkisi incelenmiştir. Çalışmada kent ile üniversite arasındaki ilişkinin karşılıklı olması gerektiğinin altını çizilmiştir. Birçok yerde, üniversitenin kentin bir parçası olarak değil de kentten bağımsız bir örgüt gibi değerlendirilmesi bu alanda henüz çok mesafe kaydedilmediğini göstermektedir (akt. Taşçı vd. Gürkaynak ve Kasımoğlu, 2004). Kent-bölge kalkınması çalışmalarında, üniversitelerin rolü değerlendirilirken, temel ölçüt, bölgenin ekonomik olarak gelişebilmesi için bölgedeki insan kaynağı ve kurumsal mekanizmaların etkileşim içinde olmaları gerektiğidir (akt. Taşçı vd. Charles vd., 2000) Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir örneği incelenerek bu ilişkinin iki yönlü olduğu saptanmış ve bu çalışma önemli bir adım olarak görülmüştür. Ayrıca Anadolu Üniversitesi; Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler için üniversite eğitimini özendirdiği (%74), üniversitenin kentteki gençlere başka yerlere gitmeden kaliteli (%87,9) ve daha hesaplı (%93,1) bir yükseköğretim olanağı sağladığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların %94,7'si çocuklarının ve yakınlarının Anadolu Üniversitesi'nde okumasını istediklerini vurgulamıştır.

Çağlayandereli (2013), üniversite kenti markasını sosyolojik açıdan ele almıştır. Çalışmada kentsel markalaşma üzerinde durulmuş ve markalaşma sürecinde markanın tutarlılığı ve sürdürülebilirliği konusu tartışılmıştır. Sonrasında “üniversite kentleri nasıl olur, neye göre marka kent haline gelir?” soruları ayrıntılı bir şekilde alınmıştır. Sonuç olarak üniversite kenti markası oluşturma stratejisi geliştirilmiştir. Strateji içeriği ana hatları ile şu şekildedir; Kentin karar vericileri bir araya gelerek “markalaşma” kararı almalıdır. “Üniversite Kenti Konseyi” kurulmalı ve bunun altında “çalışma grupları” oluşturulmalıdır. Sosyologların kentin “sosyal dokusunu” ve “yaşam kalitesini” saha araştırmaları ile betimlemesi gerekmektedir. Marka kimliğinin önemli unsurları olan öz değerler, logo ve slogan üretilmelidir. Pazarlama ve reklam faaliyetlerine özel önem verilmelidir.

Demirel (2014), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencilerinin Burdur kent imajına ilişkin algılarını incelemiştir. Kentin avantajları, soyut imaj unsurları ve Burdur halkına yönelik imaj algıları ölçülmüştür. Burdurlu olmayan ve üniversite eğitimi almak

amacıyla Burdur'a gelen 962 öğrenci ile yüz yüze anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin hem Burdur kenti hem de Burdur halkına yönelik imaj algılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Güçlü bir kent imajı, kentin her açıdan gelişmesine, kalkınmasına katkıda bulunacak destekleyici bir unsur olarak görülmektedir.

Sağdıç (2014), üniversite öğrencilerinin İstanbul'a ilişkin algıları incelenmiştir. Araştırmaya 2013-2014 akademik yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nin farklı fakülte ve bölümlerinde öğrenim gören 110 öğrenci katılmıştır. Daha çok olgular üzerine betimsel sorular yöneltilmiştir; "İstanbul denilince ilk aklınıza gelen nedir?", "İstanbul'un kültürel yapısı hakkında ne düşünüyorsunuz?", "İstanbul'da en çok sevdiğiniz semt neresidir?" gibi.

Keçeli (2016), farklı ülkelerden gelmiş lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, Isparta şehrini nasıl algıladıkları, şehri tanımada ve şehir ile ilgili zihin haritalarının oluşumunda, şehrin hangi fonksiyonları ve mekânsal elemanlarının etkin rol oynadığını araştırmıştır. Afrika, Asya ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden katılan öğrencilere anket ve zihin haritaları uygulamıştır. Anket ve zihin haritaları sonucunda katılımcılar arasında cinsiyetlerine, dillerine, geldikleri kıtalara ve şehirde buldukları süreye göre şehirde yön bulma dereceleri ve yol bulmada kullandıkları kentsel imgeler arasında farklılık olup olmadığını incelemiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında uluslararası öğrenci sayısı 715 olan üniversitede 250 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Sonuç olarak, Isparta örneğinde, daha önce Türkiye'nin herhangi bir yerinde uzun süreli yaşamamış olan uluslararası öğrencilerin kentsel mekân algılarını etkileyen en önemli kentsel donatıların kamu binaları olduğu, bunları yolların/kavşakların ve başlıca alışveriş merkezlerinin takip ettiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlardan, nirengi noktaları inşa etme, cazibe merkezleri oluşturma ve kentsel mekân yaratma konusunda bazı eksiklikler yaşandığı rahatlıkla söylenebilir.

Göney (2017), kültürel hizmetler bakımından, üniversite ile yüksekokulları kapsayan, edebi ve sanat kongrelerinin düzenlendiği, müzik festivallerinin yapıldığı, konferansların düzenlendiği şehirleri üniversite şehri olarak tanımlamıştır. Üniversite şehirlerinin üniversiter hayat kazandığını belirtmiştir. Üniversiter hayat, küçük şehirlerde daha bariz görülür ve bu merkezlere sanayi faaliyetleri fazla sokulmamıştır ve

üniversite şehrinin kendine has havasını kaybetmemek için iktisadi faaliyetler bu merkezlerden uzak tutulur. Gerçek üniversite şehirleri küçük şehirlerde ünlü, büyük üniversiteler bulunduran merkezlerdir. İngiltere’de Oxford ve Cambridge, İtalya’da Pisa ve Bologna, Almanya’da Heidelberg, Göttingen, Erlangen vs. üniversite şehirlerine örnektir. Üniversite şehirlerinin fizyonomileri, şehir planlarında, cadde ve sokak isimlerinde açıkça görülmektedir. Örneğin, Eskişehir’de Üniversite Caddesi veya Gençlik Bulvarı gibi. Göney’e göre öğretim kadrosunu oluşturan ve artan bu nüfusun barınmak, beslenmek, eğlenmek ve çalışmak ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanması, üniversite şehirlerinin başlıca meseleleri arasındadır. Öğrencilerin olduğu zaman şehrin çok canlı ancak tatil zamanlarında şehir hayatının söndüğü devreye tekabül ettiğini belirtmektedir. Eskişehir açısından baktığımızda şehrin yaz aylarında daha sakin olduğu görülmektedir fakat çoğu öğrencinin yazın bile memleketine gitmediği burada kalıp çalıştığı gözlenmiştir.

Wu (2017), uluslararası öğrencilerin göç sonrası planları üzerine yapılan araştırma, göçü bir ikili kalış-dönüş kategorisi olarak ele alıyor ve bu göçün nedeni olarak itme-çekme faktörlerine odaklanıyor. 2006-2013 yılları arasında Kanada’da bir devlet üniversitesine 50’den fazla ülkeden gelen 232 uluslararası öğrenciyle görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin ev konusunu düşünürken dört yolu vardır: anaokulu, atasal bağlılık, kozmopolit olarak bağlılık ve karışık aile yapısı göç sonrası planlarda etkili olmaktadır.

Işık ve Uğraş’ın (2018) yılında yayımladığı “Üniversitenin Nüfus Artışı ve İller Arası Göçler Üzerine Etkileri: Çanakkale Örneği” adlı çalışmada; 1992’de kurulan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin, Çanakkale’nin özellikle net göç miktarı ile net göç hızları üzerindeki etkiler ve net göç hızları açısından ülke içindeki konumunda meydana gelen değişimler incelenmiştir. Çalışmaya göre Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin, kurulduğu 1992 yılından itibaren, hem il merkezinde hızlı bir nüfus artışı yarattığı, hem de Çanakkale’yi göç veren bir ilden göç alan bir ile dönüştürdüğü belirlenmiştir. Sonuç olarak Çanakkale’nin üniversitenin kurulduğu 1990 sonrasında ilin negatif olan net göç değerlerinin, büyük farklarla pozitif döndüğü tespit edilmiştir.

Tüm bu öncesinde yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar topluca değerlendirilip üniversite şehri kriteri olarak kullanılabilir nitelikler şehre,

öğrencilere, sosyal-kültürel ve ekonomik yapıya ilişkin ipuçları olmak üzere üç başlık olarak sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma şu şekildedir;

Şehre İlişkin İpuçları;

- Ulaşımın çok gelişmiş olduğu,
- Suç oranlarının düşük olduğu,
- Şehir planının, cadde ve sokak isimlerinin üniversitelere göre düzenlendiği,
- Üniversitelere kayıtlı öğrenci sayısı kent nüfusunun en az %10'u kadar olduğu,
- Yerel halka oranla öğrencilerin daha çok hissedildiği şehirlerdir.

Öğrencilere İlişkin İpuçları;

- Üniversite öğrencilerinin şehirleri canlı ve farklı tuttuğu,
- Kültürel mekanların ana tüketicilerinin öğrenciler olduğu,
- Öğrenciler tarafından rahat hissedilen,
- Öğrencilerin üniversiteye yürüme mesafesinde yaşadığı,
- Öğrencilerin istihdam edildiği ve öğrenci iş gücü oranının yüksek olduğu,
- Mezunlara iş imkanlarının yaratıldığı şehirlerdir.

Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Yapıya İlişkin İpuçları;

- Kültürel faaliyetlerin (festival, kongre, müzikal, tiyatro, sempozyum vs.) sık düzenlendiği,
- Öğrenci, akademik personel ve bilimsel-kültürel faaliyetlere katılan ziyaretçi harcamalarının olduğu,
- Üniversitelerin yerel turizmi sempozyum, konferans, projelerle desteklediği,
- Kentsel yenilenmeye katkı olarak öğrencilerin kiralık konut piyasasını etkilediği,
- Kütüphanelerin açılma zamanlarının esnek olduğu,
- Yöre halkının konuksever olduğu ve ucuz, kaliteli hizmetin verildiği,
- Yerel kararlarda öğrencilere rol verildiği,
- Sosyal çatışmalar çok az olduğu,
- Üniversitelerin önemli bir gelir kaynağı ve iş yaratımı sağladığı,
- Belli alanda uzmanlaşmış üniversitelerin olduğu,
- Şehir merkezinde büyük araştırma üniversitesinin bulunduğu yerlerdir.

Belirlenen kriterlere zamana ve mekana göre eklemeler yapılabilir ve bunlarla başka kentlerin üniversite kenti olma açısından durumu analiz edilebilir. Biz tüm bunlardan çalışma alanımıza uygun olanları Eskişehir kenti için değerlendirdik. Böylece Eskişehir'in üniversite kenti olma kriterleri açısından ne durumda olduğunu belirledik.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESKİŞEHİR'İN BEŞERİ - EKONOMİK COĞRAFYASI ve ÜNİVERSİTELER

3.1. ESKİŞEHİR'İN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Türkiye’de şehirleşme hareketi hızlı bir şekilde gelişmiş fakat bu durum her mekana farklı bir şekilde yansımıştır. Eskişehir’de Cumhuriyet öncesi zamanda nüfus artışına neden olan en önemli etmenin demiryolunun işletmeye açılması ve şehre doğru yayılması buna bağlı olarak aldığı göçler, şehre yerleşen tüccarlar ile gerçekleştiği bilinmektedir. Bu dönemde hem yurt içinden hem de yurt dışından aldığı göçlerle nüfus hızlı bir şekilde artmıştır (Ertin, 1994). Şehrin nüfusu 1900’lü yılların başında 1. Dünya Savaşından ve Kurtuluş Savaşından dolayı düşüş göstermiştir. Daha sonra 1950’li yıllarda nüfusun büyük bir artış göstermesinin en önemli nedeni de Bulgaristan ile yapılan antlaşma doğrultusunda toplu göç olayının yaşanmasıdır (bkz. Tablo: 3).

Nitekim sanayinin gelişmesi, iş imkanının artması ve büyük şehirlere yakınlığı ile çevre illerden aldığı göçler de nüfusu arttıran diğer sebeplerdir. Eskişehir’e 1965’ten günümüze kadar 262.858 kişi ile en fazla nüfus veren il Afyonkarahisar’dır. Daha sonra bunu Bilecik, Ankara, Konya gibi çevre illeri takip etmektedir (Yiğit, Ateş, 2016).

Tablo 3: Eskişehir’in Yıllara Göre Kent Nüfusu

YIL	ŞEHİR NÜFUSU
1927	32.341
1935	47.045
1940	60.742
1945	80.030
1950	89.879
1955	120.092
1960	153.096
1965	173.882
1970	216.373
1975	259.952
1980	309.431
1985	366.765
1990	413.082
2000	557.028
2007	724.849
2012	789.750
2017	860.620
2018	871.187

Kaynak: TÜİK, 2018.

Eskişehir'e yönelik göçlerde, kentin sanayi alanında özellikle göçmenler sayesinde imalat sanayi alanında çok erken tarihlerde gelişmesi ve daha sonra Organize sanayi bölgesinin kurulması, askeri fonksiyona bağlı olarak büyük hava jet üssünün burada yer alması ve son yıllarda da Anadolu Üniversitesi'nin eğitim alanında gösterdiği atılımlarla hem öğrenci hem de öğretim üyeleri sayesinde yaşanan hareketlilik arz-talep ilişkisinde son derece etkili olmuştur (Ertin, 1994). Kentin nüfus yapısına bakıldığında kadın, erkek nüfusunun dengeli olduğu fakat her yıl kadın nüfusunun daha fazla olduğu görülmektedir (bkz. Tablo: 4).

Tablo 4: Yıllara Göre Eskişehir Nüfusu

Yıl	Toplam	Erkek	Kadın
2007	724.849	359.393	365.456
2008	741.739	368.486	373.253
2009	755.427	374.990	380.437
2010	764.584	378.275	386.309
2011	781.247	388.880	392.367
2012	789.750	393.760	395.990
2013	799.724	399.189	400.535
2014	812.320	405.253	407.067
2015	826.716	412.205	414.511
2016	844.842	421.580	423.262
2017	860.620	429.078	431.542
2018	871.187	434.112	437.075

Kaynak: TÜİK, 2018.

Yaş gruplarına göre bakıldığında ise genç nüfus olarak adlandırılan 20-24 yaş arası nüfusun sayıca fazla olduğu görülmektedir (bkz. Tablo: 5). Kentte iki büyük devlet üniversitesi olmasından dolayı genç nüfus büyük ölçüde üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Şehrin nüfus yapısının hem genç hem de kadın nüfusunun fazla olması şehrin güvenli olduğunu desteklemektedir. Üniversite şehri kimliği, Eskişehir'in genç bir öğrenci nüfusunu barındırmasından ve buna bağlı olarak şehrin daima dinamik ve canlı olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim nüfus verileri tek başına üniversite şehri kimliğini tanımlamada yetersiz kalmaktadır.

Tablo 5: Eskişehir Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2017	0-4 Yaş	51.910	% 6,03
2017	5-9 Yaş	51.552	% 5,99
2017	10-14 Yaş	51.632	% 6,00
2017	15-19 Yaş	60.020	% 6,97
2017	20-24 Yaş	73.397	% 8,53
2017	25-29 Yaş	65.662	% 7,63
2017	30-34 Yaş	65.675	% 7,63
2017	35-39 Yaş	68.628	% 7,97
2017	40-44 Yaş	64.539	% 7,50
2017	45-49 Yaş	60.390	% 7,02
2017	50-54 Yaş	57.433	% 6,67
2017	55-59 Yaş	52.826	% 6,14
2017	60-64 Yaş	43.504	% 5,05
2017	65-69 Yaş	33.788	% 3,93
2017	70-74 Yaş	23.666	% 2,75
2017	75-79 Yaş	17.772	% 2,07
2017	80-84 Yaş	11.229	% 1,30
2017	85-89 Yaş	5.298	% 0,62
2017	90+ Yaş	1.699	% 0,20

Kaynak: TÜİK, 2018.

2000'den 2010'a kadar geçen 10 yıllık devredeyse sahanın nüfusu % 23,9 gibi oldukça yüksek bir nüfus artışına sahne olmuştur. Artan toplam nüfus miktarı 124.038 olup bu sayı, Bayburt, Ardahan ve Tunceli gibi ülkedeki kimi küçük illerin nüfusundan bile fazladır. Bu da çalışma alanında nüfusun söz konusu dönemde doğal artıştan ziyade alınan göçlerle arttığını göstermektedir (Şahbaz, 2016) (bkz. Tablo: 6).

Tablo 6: Eskişehir Nüfusunun Artış Hızı

Yıl	Eskişehir Nüfusu	Artış Oranı
2008	741.739	% 2.33
2009	755.427	% 1.85
2010	764.584	% 1.21
2011	781.247	% 2.18
2012	789.750	% 1.09
2013	799.724	% 1.26
2014	812.320	% 1.58
2015	826.716	% 1.77
2016	844.842	% 2.19
2017	860.620	% 1.87
2018	871.187	% 1.23

Kaynak: TÜİK, 2018.

3.2. ESKİŞEHİR'İN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Anadolu'nun en önemli kavşak noktalarından biri olan Eskişehir kenti, 1860 yılından itibaren günümüze kadar hızla gelişim göstermiştir. Bu gelişme özellikle sanayi alanında olmakla birlikte diğer sektörlerde de buna bağlı olarak gelişmeler görülmüştür. Bu bölümdeki bilgilerin büyük bölümü Gaye Ertin'in Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi adlı çalışmasından alınmıştır. Başka yerden alıntılanan bilgiler atıf olarak verilmiş ama diğer atıf edilmeyen bilgiler Gaye Ertin'in çalışmasından alınmıştır.

1877-1878 yılları arasında Osmanlı – Rus savaşından sonra Eskişehir'e yerleşen göçmenler ve 1894 yılında işletmeye açılan Berlin- Bağdat demiryolu Eskişehir'in gelişimine büyük ölçüde katkı sağlamıştır (Işık ve Şanlıer, 1988; akt. Ertin,1994).

1880-1890 yılları arasında şehrin kuzeyinde başlayan gelişme, 1892 yılında demiryolu inşaatının Eskişehir'e yakınlaşması ile daha da hızlanmıştır. Eskişehir, Almanlar tarafından kurulan ve Cumhuriyet öncesi ilk sanayi kuruluşu olarak tarihe geçen "Cer Atölyesi" ile sanayi alanında atılım yapan önemli şehirlerden biri olmuştur. Kent, buharlı lokomotif ve vagonları tamir eden bu kuruluş ile sanayi sektörüne ilk adımı atmış bulunmaktadır. Berlin-Bağdat demiryolunun yapımı esnasında kurulan Cer Atölyelerinin, 1924 yılında devletleştirilmesinden sonra şehirde sanayinin gelişmesi hızlanmış ve metal-makine sanayinin ilk temelleri de atılmıştır.

Cumhuriyet dönemi ile birlikte hızla kentleşme ve fonksiyonlaşma gösteren Eskişehir, çok fonksiyonlu bir kent görünümü almaya başlamıştır. Bu dönemde ana çekirdek olan Odunpazarı semtinde Orta, Paşa, Karapınar, Alanönü, Akçağlan, Akcami ve Cunudiye mahalleleri yer almaktadır. Diğer yandan ikinci derecedeki çekirdek olan Porsuk çayı çevresinde göçmenlerin kurmuş olduğu ve şimdiki adıyla Tepebaşı'nda, Hamidiye, Hayriye, Hacı Seyit, Hacı Alibey ve Mamure mahalleleri bulunmaktadır.

1923-50 yılları arasında ise Akarbaşı, İstiklal, Hoşnudiye ve Kurtuluş mahalleleri şehrin gelişimine bağlı olarak oluşturulmuş mahallelerdir, günümüzde bu mahalleler şehrin en önemli merkezi alanları arasındadır. 1926 yılında kurulmuş olan Tayyare Bakım Atölyesi şimdiki adıyla Hava İkmal Bakım Merkezi işletmeye açılmıştır. Böylelikle önemli istihdam alanları oluşturulmuştur. Bu dönemde şehrin nüfusu çevre il ve ilçelerden gelen göçlerle artmaya başlamıştır. Bu artışa sebep olan faktörlerde ise 1933 yılında kurulan Şeker Fabrikasının, 1924'te Devlet Demir Yollarına

katılan Cer Atölyesinin, 1926 yılında kurulan Uçak Bakım Atölyesinin açılmasıyla ortaya çıkan iş gücü açığının payı büyüktür. Ayrıca askeri sahasının bulunması kentin askeri alandaki fonksiyonunu da geliştirmiştir. Nüfusun hızla artmasının sonucu olarak da yerleşme alanı büyüyüp, gelişmeye devam etmiştir.

Sanayideki iş gücü açığı için çevre yerleşmelerden gelen işçiler, çalıştıkları yere yakın olmak amacıyla yeni yerleşmelerin oluşumuna ve buna bağlı olarak da yeni mahallelerin gelişimine neden olmuşlardır.

Şehrin kuzeydoğusundaki Şeker, Yenimahalle, Işıklar, ve Ömerağa mahalleleri, DDY tesisleri için kurulmuş, ilk zamanlarda bir nevi banliyö özelliği taşıyan mahalleler olmuşlardır. Batı-kuzeybatı kesiminde ise un ve kiremit fabrikalarının açılmasından dolayı Kırmızıtoprak ve Yenibağlar mahalleleri kurulmuştur.

1940'ta kurulan, Eskişehir'in en önemli sanayi kuruluşlarından biri olan TÜLOMSAŞ, günümüzde ulusal demiryolu sektörünün ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılamaktadır. Aynı zamanda yurtdışına lokomotif ve sanayi ürünleri, yük vagonları, her çeşit dizel ve elektrik motorları, hafif raylı sistem araçları, tank motorları, cer motorları ve diğer ağır sanayi ürünlerini de ihraç etmektedir. Kuruluş, Karakurt adı verilen ilk Türk buharlı lokomotifinin yapımından itibaren büyük gelişme göstermiştir. Bu sanayi kuruluşlarının gelişmesine bağlı olarak bazı ekonomik fonksiyonlarda gelişmeye başlamıştır. 1925'te Ticaret Borsası, 1929'da Türk Ticaret Bankası, belediyeler vs. gibi ekonomiyi canlandıran idari gelişmeler olmuştur. Bir yerleşmenin gelişebilmesi için önce kendi toplumuna yetmesi gerekir ancak bu şekilde diğer taleplere cevap verebilir. Gelen taleplere karşılık sağlanması durumunda ise fonksiyonlar gelişir, sektörler çeşitlenir ve böylece kent gelişme gösterebilir. Fonksiyonun gelişmesi, nüfus ve talebe bağlıdır. Eskişehir'e göç ile gelen nüfusun ihtiyaçlara göre ortaya çıkan yeni talepleri de kentin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Eskişehir bulunduğu coğrafi konumdan dolayı önemli bir kavşak noktasında yer almaktadır. Hem İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere yakınlığı hem de kentteki kara ve demiryolundan geçen her aracın Eskişehir'den geçmek zorunda olması ulaşım fonksiyonunun büyük ölçüde gelişmesini sağlamıştır. İstanbul ve Ankara bağlantısını sağlayan Sivrihisar Caddesi üzerine inşa edilmiş şehirlerarası terminal ile de şehre

yapılan girişler kontrol altına alınmıştır. Sağlık alanındaki gelişmelerde ise 1929 yılında açılan devlet hastanesi ile halka hizmet vermeye başlamıştır.

Kente iç göç ile Afyonkarahisar, Bilecik, Kütahya, Ankara vb. gibi çevre illerden önemli miktarda nüfus akışının olması yerleşmelerin dağınık olmasına yol açmıştır. Özellikle çalışmak için kente yerleşen nüfus, çalıştıkları yerlere yakın olmak isteğiyle yeni mahalleleri oluşturmuşlardır. Şeker fabrikası işçileri için Gökmeydan Mahallesi'nin kurulması bunun en açık örneklerinden birisidir. Bu mahallenin kuruluşu ile şehir doğuya doğru genişlemeye başlamıştır. Şarhöyük Mahallesi de 1950'li yıllarda açılan fabrikalarda çalışan işçiler için kurulmuş olan mahallelerdendir. İstanbul- Ankara demiryolunun önem kazanması ile yolun kuzey-kuzeydoğusu boyunca ortaya çıkan dağınık yerleşmenin sonucu olan gecekondu alanları, Ömerağa Mahallesi, Tunalı Mahallesi, Zafer Mahallesi ve Gündoğdu Mahallesi'dir. İlklerde kentte hem fabrikalar için hem de ülkenin batıya açılan kapısı olan kentteki önemli ulaşım yolları için gelen göçerler, bu mahallelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1950-60 yılları arasında yapılmış önemli yatırımlardan biri olan 1956 yılında kurulan Eskişehir Basma Fabrikasıdır. Bu dönemde diğer önemli yatırımlar ise 1960'ta kurulan Eskişehir Yem Fabrikası ve Eskişehir Çimento Fabrikasıdır. Bu fabrikaların kurulumu ile Yenidoğan Mahallesi'nin doğusuna küçük sanayi alanı oluşturulmuştur. Bu dönemde şehir çok hızlı gelişip büyümüştür. Dolayısıyla bünyesine aldığı göçleri de kontrol edemez duruma gelmiştir. Bunun sonucu olarak plansız yerleşmeler kaçınılmaz olmuştur. 1958 yılında kurulan Yüksek İktisat Okulu'nun açılması ile günümüzdeki Anadolu Üniversitesi'nin temelleri bu dönemde atılmıştır. Kent, günümüzde "üniversite şehri" olarak anılmaktadır. Söz konusu okulun açılması ile bu kimliğin ilk adımını atmıştır. Kentin, diğer fonksiyonlar gibi eğitim fonksiyonunun da gelişmesi Eskişehir'i, göç için çekici kılmıştır.

1960-80 döneminde ise sanayinin hızla gelişmesiyle kentin kuzeyinde bulunan Uluönder Mahallesi'nde 1980 yılında Baksan Sanayi Sitesi kurulmuştur. Günümüzde Organize Sanayi Bölgesi 32 milyon m²'lik alanı ile ülkemizin en büyük sanayi alanlarından birisidir. Sanayi alanında 1987 yılında kentin kuzeyinde kurulan Tusaş Uçak Motor Fabrikası da büyük gelişmelerden birisi olmuştur.

1990’larda Vişnelik Mahallesi ve Kırmızıtoprak Mahallesi’nin planlı konut alanı olarak geliştiği diğer yandan Fevziçakmak, Şarhöyük gibi gecekondulu mahallelerinin de hala günümüzde bile tam olarak yapılaşmaması nedeniyle gelişmemiş olduğu söylenebilir. Bu dönemde kent modernleşme yönünde oldukça ilerlemiştir. Bugün hala işlevini sürdüren, günümüzde yerel halkın çarşısı durumunda olan Esnaf Sarayı, Ticaret Sarayı ve Taşbaşı Kültür ve Ticaret Merkezi açılmıştır. İki Eylül Caddesi’nin batısında bulunan bu yapılar günümüzde işlek bir şekilde çalışma hayatını sürdürmektedir. Sergilerin ve tiyatroların da yaygın olduğu bu cadde, Eskişehir halkının kültürel alanda da aktif olduğunu göstermektedir.

Özetle Eskişehir’in gelişmesinde devlet işletmeleri ve kamu yatırımlarının payı büyüktür. Bunlardan 1894 yılında kurulan Tülomsaş Fabrikası, 1933 yılında Şeker Fabrikası ve 1956 yılında kurulan Sümerbank Dokuma Fabrikası en önemli devlet kuruluşlarıdır. Özel sektör ise Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda özellikle un ve toprak sanayinde başlamıştır. 1970’lerde ise metal ve makine imalat sanayine yönelik sektörel bazda yatırımlar artış göstermiştir. Bu dönemde endüstri içerisinde makine imalatının gayri safi milli hasılatın içindeki payı %22’lerden %32’ye yükselmiştir. Türkiye’nin tek uçak motoru fabrikası olan 1985 yılında kurulan TEİ, sanayi alanında Eskişehir’e büyük katkılar sağlamaktadır. Yine ülkenin en büyük kapasiteli buzdolabı fabrikası olan Arçelik ve en büyük kapasiteli kompresör fabrikaları da Eskişehir’de bulunmaktadır. Çetintaş, Sarar ve Doğruöz gibi Hazır Giyim ve Konfeksiyon sanayisi ile de hem ülke geneline hem de yurt dışına önemli ihracatlar yapılmaktadır. Eskişehir bisküvi üretiminde ülke genelinde % 35, hamur işleme makineleri üretiminde ise % 40’lık bir paya sahiptir. Bu payın büyük bir kısmı Eskişehir’in kendi markası olan ETİ fabrikasına aittir. Eskişehir, farklı sektörlerde faal olan kuruluşları ile Türkiye’nin ekonomik ve teknolojik açıdan gelişmesine katkı sağlamıştır (Eskişehir İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013-2023).

Eskişehir, 2000’li yıllardan günümüze kadar ise gelişimini her yönden ilerletmiştir. 2009 yılında hızlı tren istasyonu kurulmuş ve ulaşımını daha da geliştirmiştir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesini kurarak Türkiye’deki tüm öğrenciler için etki sahası olmuştur. Espark, Vega Outlet, Kanatlı, Özdilek, Metro, Banio vb. gibi büyük AVM’ler açılmış ve şehrin ticaret, sosyal ve ekonomik hayatı daha da canlanmıştır.

3.3. ESKİŞEHİR'DEKİ ÜNİVERSİTELER

Üniversiteler, toplumun değişen koşullarına uyum sağlamalı ve bu doğrultuda kendilerini sürekli yenileyerek halkın yeni ihtiyaçlarına yanıt vermelidirler. Kerr'e (1963) göre, multiversite, halkın ihtiyaçlarına duyarlıdır; kendini topluma hizmete ve fırsat eşitliğine adanmıştır. Sosyal çevresine kayıtsız, içe dönük bir kurum asla değildir. 2000'li yıllardan günümüze kadar olan döneme bakıldığında, yükseköğrenimi sermayeye açık bir alan haline getiren ve üniversite-piyasa ilişkisini destekleyen bir politika izlendiği görülmektedir. Üniversitelerin sanayi kuruluşlarıyla iş birliği içinde faaliyetlerini yürütmesine önem verilmekte ve bu kurumlar bölgesel kalkınmada bir enstrüman olarak düşünülmektedir. Bu dönemde uygulanan "her ile bir üniversite" politikası sonucunda ülkemizde üniversite bulunmayan il kalmamıştır. Anadolu'ya yayılan bu üniversitelerin, yükseköğretimde fırsat eşitliğine hizmet edeceği ve kuruldukları kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine katkı sağlayarak bölgeler arası gelişim eşitsizliğini gidermeye yardımcı olacakları beklenmektedir. Özel üniversitelerin sayısında da bu dönemde hızlı bir artış gerçekleşmiştir.

Ülkemizde çok daha öncesinde kurulan üniversiteler de vardır. Bunların iki önemli örneği Eskişehir'de görülmektedir. Temeli 1958'de atılan Anadolu Üniversitesi ve daha sonrasında 1994 yılında kurulan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ülkemizin, gerek başarıları gerekse öğrenci kapasitesi ile sayılı üniversiteleri arasına girmiştir. 2019 yılında eğitim başkenti seçilen Eskişehir'in, artık günümüzde üç devlet üniversitesi bulunmaktadır.

3.3.1. Anadolu Üniversitesi

Anadolu Üniversitesi'nin temelini, 6 Kasım 1958'de kurulan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi oluşturmaktadır. 1982 yılında YÖK Kanunu ile birlikte Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Anadolu Üniversitesi'ne dönüşmüştür. Önceden Anadolu Üni. Yunus Emre ve İki Eylül kampüsü olmak üzere iki kampüste faaliyet göstermekteydi. Sonrasında açılan Meşelik ve Bademlik Kampüslerinde bulunan birimler ise günümüzde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ni oluşturmaktadır. Eskişehir'de merkez olarak nitelendirilen Tepebaşı İlçesi'nde, ana kampüs olarak bilinen Yunus Emre Kampüsü bulunmaktadır. 2018 yılı itibariyle Eskişehir artık

bünyesinde üç devlet üniversitesi barındıran şehirlerarasına girmiştir. İki Eylül Kampüsü ve Porsuk MYO Anadolu Üniversitesi'nden ayrılarak Eskişehir Teknik Üniversitesi'ni oluşturmuştur.

Anadolu Üniversitesi, bugüne kadar ilkleriyle ön plana çıkmaktadır. Bunlardan en önemlisi açıköğretim sistemidir. Günümüzde Açıköğretim'e kayıtlı öğrenci sayısı 2 milyonu aşmış durumdadır. İstatistiklere göre A.Ü. kayıtlı olan öğrenci sayısı bakımından, dünyanın en büyük ikinci ve Avrupa'nın birinci üniversitesidir (Anadolu Üniversitesi).

Eskişehir kenti, üniversiteleri ile ön plana çıkmaktadır ve bu durum kentin tanınırlığını arttırmaktadır. Eskişehir halk arasında bilim, kültür ve eğitim kenti olarak bilinmektedir. Eskişehir'in merkezinde yer alan Yunus Emre Kampüsü'nde 3 tanesi açık ve uzaktan eğitim veren olmak üzere toplamda 12 Fakülte bulunmaktadır. Üniversitede 1 tane Devlet Konservatuvarı, 5 tane yüksekokul ve meslek yüksekokulu ve 6 tane enstitü bulunmaktadır. A.Ü.'de toplamda 30 Araştırma Merkezi yer almaktadır. Üniversitede eğitim-öğretim dili olarak Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusça kullanılmaktadır.

Bu açıköğretim sistemi başarılarıyla hem ülkemize hem de dünyaya örnek olmaktadır. ODTÜ'ün bünyesinde faaliyet gösteren URAP'ın 2015 yılı dünya sıralamasına göre 1273. sırada, Türkiye sıralamasına göre 36. sıradadır. Ayrıca Temmuz 2016 yılında yapılan bir webometrik sıralamada, Türkiye'de 6., dünya üniversiteleri arasında 755. sırada yer almaktadır. İlk binde bulunan 8 üniversitenin 4'ü Ankara, 3'ü İstanbul, biri ise Eskişehir'dedir.

Anadolu Üniversitesi kampüslerinde öğrencilerin ihtiyaç duyduğu hemen her imkan bulunmaktadır. Merkezi kütüphane, öğrenciler için tatil günleri de dâhil olmak üzere her gün 24 saat hizmete açıktır. Kütüphanede, yaklaşık 315.000 tane basılı kaynak ve binlerce internet kaynağı bulunmaktadır. Aynı zamanda kütüphanede gece 12:00-01:00 saatleri arasında sıcak çorba/çay/kahve ücretsiz olarak öğrencilere ikram edilmektedir. Öğrenciler, kampüsteki tiyatro, sergi, sinema salonlarından da faydalanarak, sanatsal faaliyetlere katılabilmektedir. Ayrıca öğrenciler için, kampüs içerisinde yarı olimpik yüzme havuzu, spor salonları, tenis kortları ve yeşil sahalarda bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeği

olmak üzere günlük üç öğün yemek hizmeti vermektedir. Ayrıca ülkede en ucuz ve en kaliteli yemek hizmeti veren tek üniversitedir (Anadolu Üniversitesi, 2019).

Fotoğraf 1: Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü Giriş Kapısının Üniversite Caddesinden Görünüşü

Açık Öğretim Fakültesi, 6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren ve Türk Yükseköğretimini yeniden düzenleyen 2547 sayılı kanunun 5. ve 12. maddeleri, Türk Üniversitelerine Sürekli ve Açıköğretim yapmak hakkını tanımıştır. Sonrasında bu görev bilimsel birikim, akademik deneyim, nitelikli insan kaynağı ve uluslararası standartlarda teknik/teknolojik altyapıya sahip olan Anadolu Üniversitesi'ne 20 Temmuz 1982'de çıkartılan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile verilmiştir. Açıköğretim Fakültesi, 1982 yılında eğitimde fırsat eşitliğini benimseyen ve ülkemizde Açıköğretim Sistemi ile eğitim veren ilk fakülte olarak eğitime başlamıştır (bkz. Foto: 2-3). Bu dönemde İktisat ve İş İdaresi lisans programlarına 29 bin 500 öğrenci kayıt yaptırmıştır.

1993 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, eğitim ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmıştır. İktisat ve İşletme programları dört yıllık İşletme ve İktisat Fakülteleri olarak değiştirilmiştir. Öncesinde ÖSYM tarafından yapılan Açıköğretim sınavları 1996 yılından itibaren Anadolu Üniversitesi tarafından yapılmaya başlanmıştır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sistemi ile ülkede bütün il, ilçe ve köylere kadar eğitim hizmeti götürmektedir. Bunun yanında yurt dışında 17 farklı ülkede Türk kökenli vatandaşlarımıza yükseköğretim hizmeti verilmektedir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerinde toplamda 58 farklı program bulunmaktadır. 2018 yılı itibarıyla 2.961.946 lisans ve ön lisans mezunu ve yaklaşık 1.120.000 aktif öğrencisi ile dünyanın en büyük açıköğretim sistemiyle eğitim veren kurumu olmuştur. AÖF, öğrenim hizmetleri ve yapılan projelerle kendisini uluslararası ilişkilerde de kanıtlamıştır. Anadolu Üniversitesinin, Açıköğretim Sistemi anlamında EADTU (European Association of Distance Teaching Universities), AAOU (Asian Association Of Open Universities), EDEN (European Distance and e-Learning Network) ve ICDE (International Council for Distance Education) Birliklerine üyeliği bulunmaktadır (A.Ü. Faaliyet Raporu, 2018).

Açıköğretim sisteminde dersler internet, radyo ve televizyon veya şehirlerde bulunan akademik danışmanlıklar aracılığıyla verilmektedir. Vize ve final olmak üzere yılda 2 kez sınav yapılmaktadır. Açıköğretim fakültelerinden alınan diplomalarla, örgün eğitim verilen fakültelerden alınan diplomalar aynı haklara sahiptir. Sistemin; mp3 dinlemeleri, video dersleri, sunuları ve deneme sınavları vs. gibi e-öğrenme portalı bulunmaktadır (Anadolu Üniversitesi). Ayrıca, TRT-Anadolu Üniversitesi iş birliği ile yeni açılan TRT Okul kanalı ile günde 12 saat olmak üzere dersler ulusal TV'lerde de yayınlanmaya başlamıştır. Açıköğretim Fakültesi uluslararası standartlara ve Bologna Kriterleri'ne uygun, tüm dersleri, alınan notları ve ders kredilerini bildiren Türkçe/İngilizce bir diploma eki vermektedir. Böylelikle mezunlar kolaylıkla uluslararası üniversitelerde master ve doktora yapabilmektedir.

Fotoğraf 2: Yenibağlar Mahallesi Üniversite Caddesi Üzerinde Yer Alan Açıköğretim Fakültesi Ek Hizmet Binasından Bir Görünüm

Fotoğraf 3: Yunus Emre Kampüsü İçerisinde Bulunan Açıköğretim Fakültesi Binasından Bir Görünüm

3.3.2. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

18 Ağustos 1993 tarihinde 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) kurulmuştur. İlk başta Anadolu Üniversitesine bağlı olan Mühendislik-Mimarlık, Tıp ve Fen Edebiyat Fakülteleri ile Üniversite Hastanesi daha sonra ESOĞÜ'ye bağlanarak ikinci devlet üniversitesi oluşturulmuştur. Eskişehir Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri ile yeni açılan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Osmangazi Üniversitesi adıyla yeniden yapılanmıştır.

Kuruluş yılı olarak resmi olan 1993 yılı yerine Eskişehir Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi'nin (EDMMA) kuruluş tarihi olan '1970' senesi, kullanılmaktadır. 1994-98 yılları arasında Sivrihisar Meslek Yüksek Okulu, Ziraat ve İlahiyat Fakülteleri ve Eğitim Fakültesi kurulmuştur. 2008-2018 yılları arasında ise Dış Hekimliği Fakültesi, Devlet Konservatuvarı, Mahmudiye Atçılık Meslek Yüksekokulu, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Hukuk Fakültesi kurulmuştur.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin yerleşkesinin toplam alanı 2.880.830 m²'dir. Bu alanın 80.000 m²'si derslik-laboratuvar-ofis, 62.000 m²'si sağlık alanı ve 50.000 m²'si sosyal tesis-kütüphane olarak kullanılmaktadır. Osmangazi Üniversitesi'nin Bademlik, Çamlık, Ali Numan Kıracı, Sivrihisar, Sarıcakaya, Mahmudiye, Çifteler ve Organize Sanayi Bölgesi Yerleşkelerinde de eğitim-öğretim, AR-GE ve sağlık hizmeti faaliyetlerini sürdürmektedir. ESOĞÜ'ye bağlı, 12 Fakülte, 4 Yüksekokul, 4 Enstitü ve 32 Uygulama ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır. ESOĞÜ, özellikle araştırma hastanesinin de bulunmasıyla sağlık alanında ön planda olan bir üniversitedir.

Büyükdere Mahallesi, Atatürk ve Gençlik Bulvarı üzerinde üniversitenin araştırma hastanesinin de yer aldığı ana yerleşkesi olan Meşelik Kampüsü bulunmaktadır (bkz. Foto: 4-5). Ana yerleşke olan Meşelik Yerleşkesi 160 Hektarlık bir alanda kurulmuştur. Yerleşke içerisinde cumhuriyet parkı, 8,500 m² alanda kurulu ESOĞÜ bahçe piknik alanı tesisleri; 2,200 m² kapalı, 3,500 m² açık alanı bulunan bir çarşı bulunmaktadır.

Fotoğraf 4: ESOĞÜ'nün Gençlik Bulvarı Üzerindeki Ana Giriş Kapısı.

Bu giriş kapısı aynı zamanda tıp fakültesi hastanesinin de girişi olmakla beraber üniversitenin ana kapısı niteliğindedir. Girişten batıya doğru gidildiğinde tıp fakültesi hastanesi ve acil servis girişi bulunmaktadır. Resimde görülen kahverengi bina üniversitenin tıp fakültesi hastanesidir.

Fotoğraf 5: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin Ulusal Egemenlik Bulvarı Üzerindeki Giriş Kapısından Bir Görünüm

3.3.3. Eskişehir Teknik Üniversitesi

Eskişehir Teknik Üniversitesi (ESTÜ), 30425 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7141 sayılı Kanun ile 18 Mayıs 2018 tarihinde kurulmuştur. Üniversitenin 5 Fakülte, 2 Meslek Yüksekokulu, 3 Enstitüsü bulunmaktadır. Önceden Anadolu Üniversitesi'ne bağlı olan İki Eylül Kampüsü'ndeki birimler 2018 yılı itibariyle Eskişehir Teknik Üniversitesini oluşturmuştur. Eskişehir'in merkezinde iki kampüsü bulunan üniversitenin ana kampüsü olan İki Eylül Kampüsü Tepebaşı İlçesi'ne bağlı Gazipaşa Mahallesi'nde bulunmaktadır (bkz. Foto: 6). Fen Fakültesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi ile Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi'nin bulunduğu İki Eylül Kampüsü, kent merkezine 5 kilometre uzaklıktadır. Hasan Polatkan Havaalanı da bu kampüste bulunmaktadır (bkz. Foto: 7).

Fotoğraf 6: Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlük Binasından Bir Görünüm

Fotoğraf 7: Hasan Polatkan Havalimanından Bir Görünüm.

Havalimanı özellikle Emirdağlı gurbetçiler için Brüksel'e çok sayıda sefer düzenlemektedir. Ayrıca havalimanı son zamanlarda, iç ve dış hatlarda seferler sayısını ve çeşitliliğini arttırmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE ŞEHİRİ KRİTERLERİ AÇISINDAN ESKİŞEHİR

Üniversite şehri kavramı literatürde “üniversitenin kurumsallaşması” olarak adlandırılmıştır. Dolayısıyla üniversite şehri; geleneği, işlevselliği ve tarihsel ünü olarak kurumsallaşmış üniversitelerin buldukları kentlere verilen bir isimdir. Buna örnek olarak 1160 yılında kurulan Paris, 1230 yılında kurulan Cambridge, 1250 yılında kurulan Oxford, 1257 yılında kurulan Sorbonne, 1365 yılında kurulan Viyana üniversiteler buldukları kenti birer üniversite kenti yapmışlardır (Çağlayandereli, 2013).

Dünyada genel olarak üniversite kenti kriterlerine baktığımızda; öğrenci nüfusu, yükseköğrenim kurumlarının eğitim- öğretim kalitesi, öğrencilerin yaşam maliyeti ve standartları, yabancı öğrenci oranları gibi ölçütler dikkate alınmaktadır. Ayrıca şehirde tüketim tercihlerinin çeşitli olması, öğrencilere yönelik ev ve yurtların yoğunlukta olması, kültür, eğlence ve sanat merkezlerinin yaygın olması ve bilgi etkisi ile kırtasiye, matbaa, kütüphane sayısı da dikkate alınan kriterler arasındadır.

Üniversiteler, ülkemizde eğitim sistemimizin son kademesini oluşturmaktadır. Çok sayıda öğrencinin eğitim gördüğü ve istihdam kaynağı olan üniversiteler, yeni iş imkanları, çok sayıda tüketici nüfus anlamına gelmektedir. Üniversiteler şehirde ticaretin gelişimini hızlandırmakta ve iş yeri çeşitliliğinde artışa neden olmaktadır. Örnek olarak devlet üniversitelerinde öğrenim gören bir öğrencinin yıllık masrafı 5-10 bin TL (884-1768 \$) arasında değişmektedir (akt Aliağaoğlu, 2013, Gündüz,2008). Bazı hizmetlerin şehirde daha kaliteli olarak sunulması yine üniversitelerin mevcut oluşu ile mümkündür. Örneğin, üniversite bünyesinde araştırma hastanesinin bulunması halinde, sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesinde artış olacaktır. Yine eğer üniversite bünyesinde özel beceri ile öğrenci alan bölümler örneğin müzik gibi bulunuyorsa kültürel etkinliklerde olumlu bir artışın yaşanması beklenir (Aliağaoğlu ve Uğur, 2013). Üniversitelerin şehir içinde bulunuşu ile bu kurumlara ait tesislerden (hastane, kütüphane, toplantı salonları) şehir sakinlerinin yararlanması mümkün olur. Ancak bu yararlanma karşılıklıdır. Üniversitenin de şehrin sunduğu hizmetlerden (barınma,

yiyecek, eğlence, alışveriş) yararlanması mümkün olacaktır (akt Uğur ve Aliagaoglu, 2013, Sancar, 2004).

Eskişehir'e bakıldığında ise örneğin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin Tıp Fakültesi Hastanesi sağlık hizmeti açısından son derece önem arz etmektedir. Sadece Eskişehir halkı için değil çevre il, ilçe ve köylerden önemli miktarda hasta buraya sevk edilmektedir. Bu sebeple araştırma hastanesinin verdiği kaliteli sağlık hizmetinden dolayı etki alanı geniştir. Özellikle Kütahya, Bilecik ve Afyon halkı sadece sağlık hizmeti için değil diğer ihtiyaçlar için de Eskişehir'i tercih etmektedir. Anadolu Üniversitesi'nin ise başlı başına isim yapmış fakülteleri yine şehri etki sahası durumuna getirmektedir. Bunların başında gelen Açık öğretim Fakültesi, tüm Türkiye'de eğitimde eşitsizliği en aza indirmek için büyük engeller aşarak bugün 2 milyona yakın öğrenciye hizmet vermektedir.

Bir şehri tanımlarken mekanı etkileyen fonksiyonlar, tanımı şekillendiren en önemli unsurdur. Çünkü o şehirde yaşayanlar çoğunlukla ne tür bir fonksiyondan geçim sağlıyor ise şehir genellikle fonksiyon ile tanımlanır. Bazı kentler tek fonksiyonlu, bazıları ise çok fonksiyonlu olabilmektedir. Fakat büyük şehirlerin ön planda olan farklı fonksiyonları bulunmaktadır. Örneğin Ankara, idari şehir fonksiyonu ile öne çıkmaktadır, İstanbul ise çok fonksiyonlu bir yapıya sahiptir veya Antalya'nın turizm fonksiyonu diğer ticari, idari fonksiyonlarına göre ön planda olduğu için bir turizm şehri olarak anılmaktadır. Başka bir örnek olarak Zonguldak maden şehri, Karabük sanayi şehridir denilebilir.

Hizmet sektörünün ise en önemli kollarından biri de eğitim hizmetidir. Eğitim hizmetinde ise üniversiteler, şehirlerde büyük oranda değişikliklere ve yeniliklere yol açan bir etkidir. Üniversite ve şehrin karşılıklı etkileşimde olması, şehrin görüntüsünü, imajını büyük oranda değiştirmektedir. Üniversiteler, şehirde dinamizm yaratan ve şehrin gelişim yönünü büyük ölçüde etkileyen bir güce sahiptir. Dünyadaki üniversite şehirlerine bakıldığında genellikle küçük ve belli bir alanda uzmanlaşmış şehirler olarak görülmektedir. Böylece üniversiteler, şehri tümüyle yönlendirmekte, önemli istihdam alanı sağlamaktadır. Eğer kentle üniversite özdeş ve ortak paydada ise oraya üniversite şehri demek mümkündür (Yılmaz, 2016).

Ülkemizde, üniversiteler 1990'lerden beri şehirlerin gelişim yönünü etkilemektedir. Eskişehir'e bakıldığında Osmangazi Üniversitesi, şehri güneybatı yönüne doğru, Anadolu Üniversitesi ise kuzeybatı yönüne doğru geliştirmektedir. Yani üniversiteler sayesinde şehir çok yönlü gelişim göstermektedir.

Üniversiteler hem şehri hem de toplumu bütünüyle etkilemektedir. Daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde çoğunlukla üniversitenin şehre ekonomik katkıları ya da üniversite öğrencileri üzerinde yapılan sosyolojik araştırmalarda yoğunluk olduğu görülmüştür. Fakat üniversite şehri nedir, neye göre ülkemizde bir mekana üniversite şehri diyebiliriz soruları maalesef tam anlamıyla cevaplanmamıştır. Çünkü ülkemizde köklü üniversitelerin az olması ve bunların da İstanbul, Ankara, İzmir, Erzurum gibi büyük şehirlerde olması üniversitenin etkisini tam göremememize sebep olmuştur. Dolayısıyla bu konunun ayrıntılı bir şekilde ele alınması gerektiği düşünülmüş ve söz konusu çalışma oluşturulmuştur.

Dünyada ve ülkemizde üniversite şehrine ait tanımlamalar ve kriterler elde edilen veriler kapsamında incelenmiştir. Daha önce yapılan tüm çalışmalar ve kendi gözlemlerimiz bir arada düşünüldüğünde üniversite şehri için ortak bir tanım olarak şunu söyleyebiliriz;

Rahat hissedilen, canlı ve dinamik olan, güvenli, ucuz ve kaliteli hizmet alınabilen, ulaşımının kolay ve rahat, ev sahiplerinin konuksever, yerel kararlarda öğrencilere rol veren, şehre önemli bir gelir kaynağı ve iş yaratımı sağlayan, öğrenci işgücü oranlarının yüksek, kütüphanelerin açılma zamanlarının esnek, üniversitenin şehirle bütünleştiği ve karşılıklı etkileşimin her alanda hissedildiği, öğrencilere yönelik hizmet sektörünün şehrin görüntüsünü etkilediği, yerel nüfusa oranla üniversite öğrencilerinin daha çok hissedildiği yerdir.

Bu çalışmada üniversite şehri kriterleri açısından Eskişehir ele alınmıştır. Yukarıda da bahsedildiği üzere bir mekana üniversite şehri diyebilmek için sadece öğrenci nüfusu ya da üniversitelerin yerel ekonomiye katkılarını incelemek yetersiz kalacaktır. Öyle ki üniversite şehri adına yapılacak çalışmaların nüfus, ekonomik, akademik ve sosyo-kültürel vs. gibi çok yönlü incelemelerle ele alınması daha sağlıklı sonuçlar doğuracaktır. Çalışmaya ilk olarak Eskişehir'in bilinen üniversite şehri kimliği gerçeği yansıtıyor mu ya da ne derecede yansıtıyor soruları ile yola çıkılmıştır. Söz

konusu çalışma, şehir coğrafyası açısından son derece önemli olup, insanın mekanı nasıl etki sahası haline getirdiğini, ne şekilde etkilediğini ve bunun sonucu olarak şehrin görünümünü nasıl değiştirdiğini kanıtlamaktadır. Elde edilen tüm veriler, incelenen kaynaklar, yapılan anket çalışması ve gözlemlerle nüfusunun yaklaşık %10'u üniversite öğrencisi olan Eskişehir kenti için üniversite şehri kriterleri belirlenmiştir. Kentin üniversite şehri karakteri her alanda hissedildiği gibi bunun mekana yansımaları da tanımımızı şekillendirmiştir.

Dolayısıyla ülkemizde 2006 yılına kadar bünyesinde iki devlet üniversitesi barındıran üç büyük şehirden sonra gelen Eskişehir, halk arasında üniversite şehri, öğrenci şehri olarak bilinmektedir. Eskişehir'in kent dokusunda öğrencilerin ve üniversitenin izleri her alanda görülmektedir.

Eskişehir'in üniversite şehri olma açısından değerlendirilmesi için incelenen kaynaklardaki kriterlerden ve çalışma sahasındaki gözlemlerden yola çıkılmıştır.

Bu çalışmada, öğrencilerin ideal üniversite algısı şekillendirilip üniversite şehri kriterleri iki başlık altında ele alınmıştır; Beşeri Unsurlar ve Mekansal Göstergeler. Bu iki başlık oluşturulurken yapılan incelemeler; anket ve şehir içi arazi kullanım haritası ile kendi aralarında sınıflandırılmıştır.

4.1. BEŞERİ UNSURLAR

Bu kısımda üniversite şehri ölçütleri farklı boyutlarda ele alınmıştır. Eskişehir, üniversite şehri olma kriterleri açısından nüfus, ulaşım, güvenlik, mal-hizmet alımı ve akademik-kültürel etkiler olmak üzere beş başlıkta incelenmiştir. Yapılan anket çalışmasına ilişkin sonuçlar ise ilgili alanlarda değerlendirilmiştir.

4.1.1. Nüfus Ölçütü

Üniversite şehri kriterleri adı altında ele alınan ve önemli göstergelerden biri de nüfustur. Harris'in 1930 yılında Amerika'da yapmış olduğu çalışmaya göre nüfusun en az %25'i öğrenci olan yerlere üniversite şehri denilebileceği sonucuna varılmıştır. Yine başka bir çalışmada ise üniversiteye kayıtlı öğrenci nüfusunun, şehir nüfusuna oranla en az %10 olması gerektiği belirtilmiştir.

Büyük nüfuslu kentlerin birçok fonksiyon ve karmaşık nüfus yapısının olması küçük nüfuslu kentlere göre üniversitelerin görünür etkilerinin daha az hissedilmesine

neden olmaktadır. Dolayısıyla küçük nüfuslu kentlerde, yerel nüfusa oranla öğrencilerin varlığının daha çok hissedilmesi mümkündür. Dünyadaki üniversite şehri örneklerine bakıldığında küçük nüfuslu olmaları dikkat çekmektedir. Örneğin Oxford şehrinin 2017 nüfusu 154.600'dir.

Eskişehir kenti açısından bakıldığında, kent merkezi nüfusu 763.570'dir. Ancak Eskişehir, büyük bir şehir olmasına rağmen üniversite öğrencilerinin varlığının büyük ölçüde hissedildiği bir kenttir. Eskişehir nüfusuna bakıldığında genç nüfusun yoğun olduğunu görülmektedir (bkz. Tablo: 7).

Tablo 7: 2018 Yılı Eskişehir'in Yaş Gruplarına Göre Nüfusu

Yaş grupları	Nüfus
0-4	52347
5-9	52276
10-14	52877
15-19	58413
20-24	74034
25-29	65069
30-34	66086
35-39	69392
40-44	65182
45-49	61896
50-54	58017
55-59	54619
60-64	44306
65-69	34696
70-74	25256
75-79	17634
80-84	11120
85-89	6056
90+	1911
Toplam	871.187

Kaynak: TÜİK.

Eskişehir'de genç nüfusun ağırlıkta olması kenti daima dinamik kılmaktadır. Bu durum kentin daha çok gençler tarafından tercih edilmesine sebep olmaktadır. Her geçen yıl artan genç nüfusu ile Eskişehir'de 2018 yılına göre 74.034 20-24 yaş arası genç nüfus bulunmaktadır (bkz. Tablo: 8). Üniversite öğrenci nüfusuna bakıldığında yaklaşık 71 bin öğrenci olduğu bilinmektedir. Bu durum Eskişehir'de bulunan 20-24 yaş nüfusun neredeyse tamamına yakınının öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir.

Tablo 8: Eskişehir'in Yıllara Göre 20-24 Yaş Grubu Nüfusu

Yıllar	Nüfus
2007	69411
2008	71074
2009	72880
2010	70082
2011	73508
2012	72981
2013	72103
2014	71235
2015	70668
2016	72028
2017	73397
2018	74034

Kaynak: TÜİK.

Kentin gençler tarafından tercih edildiği ve eğitim için gelenlerin payının büyük olduğu görülmektedir (bkz. Tablo: 9). Tabloda Eskişehir, nüfusu en yakın diğer iki ille karşılaştırılmıştır. Eskişehir'e göç eden nüfusun büyük farkla diğer illere göre fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu da Eskişehir'in öğrenci konumundaki bireyler tarafından çokça tercih edildiğini göstermektedir.

Tablo 9: Yıllara Göre Göç Eden Nüfusun Eğitim Durumu (Aldığı)

Yıllar/ Eğitim Durumu	2009	2009	2009
Şehir	Eskişehir	Mardin	Trabzon
Lise ve Dengi Meslek Okulu	14.623	2546	11.323
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler	269	71	206
Yüksekokul veya Fakülte	4570	1380	3668
Doktora	65	13	49
Yıllar/ Eğitim Durumu	2012	2012	2012
Şehir	Eskişehir	Mardin	Trabzon
Lise ve Dengi Meslek Okulu	12.753	3299	8961
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler	349	140	195
Yüksekokul veya Fakülte	6128	3606	3608
Doktora	60	30	53
Yıllar/ Eğitim Durumu	2017	2017	2017
Şehir	Eskişehir	Mardin	Trabzon
Lise ve Dengi Meslek Okulu	14.782	5373	12.425
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler	890	512	589
Yüksekokul veya Fakülte	8485	7341	6265
Doktora	109	29	82

Kaynak: TÜİK, 2019.

Eğitim için Eskişehir kentine gelen üniversite öğrencileri şehirde önemli bir yer tutmaktadır. ÖSYM'nin yayınladığı Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Birimlerine Göre Sayıları kitapçığına göre 2011-2012 eğitim yılında Eskişehir kentinde; farklı ülkelerden gelen toplam 5.338 yabancı öğrenci bulunmaktadır. Belirtilen bu tarihte Türkiye'de en fazla yabancı öğrenci, Eskişehir kentinde bulunmaktaydı. Bu durum Eskişehir'in sadece yurt içinden değil yurt dışından da talep gördüğünü açıkça göstermektedir.

Eskişehir'de Anadolu Üniversitesinin kuruluşundan bu yana öğrenci sayısı katlanarak artmıştır (bkz. Tablo: 10). Özellikle 1982'de kurulan açıköğretim sistemine kayıtlı olan öğrenci sayısının çok fazla olmasından dolayı kent öğrenci şehri olarak algılanmaya başlamıştır. Eskişehir nüfusu içinde öğrencilerin sayısına bakıldığında %10'luk paya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Yıllara Göre Eskişehir'deki Üniversite Öğrenci Nüfusu

YILLAR	ESKİŞEHİR NÜFUSU	ÖĞRENCİ NÜFUSU
1983-84	430.670 (1985)	Anadolu Ü.= 48.902
1988-89	447.926 (1990)	Anadolu Ü.= 190.005
1993-94	487.620 (1997)	Anadolu Ü.= 530.909
1998-99	519.602 (2000)	Anadolu Ü.=510.412
2001-2002	519.602 (2000)	Anadolu Ü. =18.860/ ESOĞÜ=11.372
2003-2004	579.216(2005)	Anadolu Ü.= 22.209/ ESOĞÜ= 13.181
2008-2009	629.609 (2010)	Anadolu Ü.= 24.294 / ESOĞÜ= 15.904
2013-2014	685.727 (2015)	Anadolu Ü.= 33.320 / ESOĞÜ= 25.339
2017-2018	763.570(2018)	Anadolu Ü.= 40.074 / ESOĞÜ= 31.253

Kaynak: Anadolu Üniversitesi, Öğrenci Merkezi, 2019.

Eskişehir, üniversite öğrencilerinin yoğunluğundan dolayı her daim genç ve dinamik bir kenttir. Bu canlılığın en önemli aktörleri olan üniversite öğrencileri, Eskişehir nüfusu içinde önemli bir paya sahiptir. Yıllara göre Eskişehir'in kent nüfusu ile üniversite öğrenci sayısı arasındaki oran giderek artış göstermiştir (bkz. Tablo: 11). Üniversitelere kayıtlı olan öğrencilerin sayısına göre Eskişehir nüfusunun %10'u öğrencilerden oluşmaktadır. Bu oran içerisinde Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin sayısı kullanılmamıştır. Bunun nedeni, 2 milyona yakın öğrenci sayısına sahip olan fakültenin, ne kadarının Eskişehir'de yaşadığı tam olarak bilinmemektedir. Fakat

Açıköğretim Fakültesi öğrenci işlerinden edinilen bilgilere göre, yaklaşık 18-20 bin öğrencinin Eskişehir’de olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla AÖF öğrencileri de bu orana katıldığında yaklaşık nüfusun %12’si öğrencilerden oluşmaktadır.

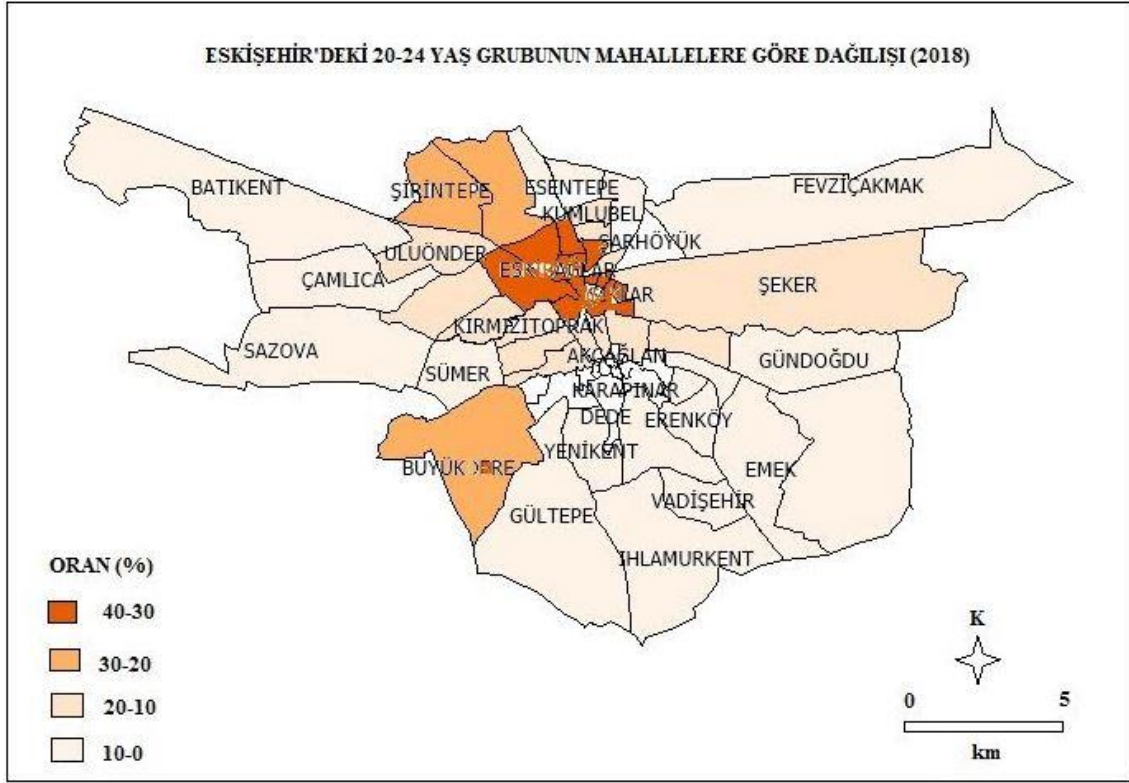
Tablo 11: Yıllara Göre Eskişehir’deki Üniversite Öğrenci Nüfusu Oranları

YILLAR	ESKİŞEHİR NÜFUSU	ÖĞRENCİ NÜFUSU	Yüzde Oranı
2001-2002	519.602	30.232	%6
2003-2004	579.216	35.390	%6
2008-2009	629.609	40.198	%6
2013-2014	685.727	58.659	%9
2017-2018	763.570	71.327	%10

Eskişehir kent merkezinde Odunpazarı 42 ve Tepebaşı’nda ise 51 olmak üzere toplamda 93 adet mahalle bulunmaktadır. Öğrencilerin yoğunlaştığı yerler ise genellikle üniversitelerin çevresindeki mahalleler olmuştur. Anadolu Üniversitesinin bulunduğu kısım diğer üniversitelere göre daha avantajlıdır. Dolayısıyla üniversitenin çevresi aynı zamanda kentin en işlek alanlarından biri durumundadır. Anadolu Üni. ve çevresi sadece A.Ü. öğrencilerine değil ESOĞÜ ve ESTÜ öğrencilerinin de tercih ettiği kentin en önemli öğrenci kabul alanıdır.

Genç nüfusun en çok tercih ettiği mahalleler Tepebaşı ilçesinde Eskibağlar, Yenibağlar, Bahçelievler, Güllük, Şirintepe mahalleleridir. Odunpazarı’nda ise Büyükdere ve Emek mahallesidir (bkz. Harita: 2). Genç nüfusun yoğun olduğu mahalleler özellikle üniversitelerin bulunduğu alanlardır. Böylece bu genç nüfusu, öğrenciler ile açıklamak mümkündür. Üniversite çevresinde bulunmayan ama genç nüfus sayısı çok çıkan Emek Mahallesi ise Odunpazarı’nın en büyük mahallesi olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin en yoğun olduğu alanları derecelendirecek olursak; birinci dereceden öğrenci bölgesi olarak, Anadolu Üniversitesi ve çevresini diğer adıyla Bağlar bölgesini söylemek mümkündür. İkinci dereceden öğrenci bölgesi ise ESOĞÜ öğrencilerinin yoğun olduğu Büyükdere Mahallesi ve çevresidir (bkz. Harita: 2).

Harita 2:Eskişehir’de 20-24 Yaş Aralığındaki Genç Nüfusun Mahallelere Göre Dağılışı Haritası (2018)

Kaynak: TÜİK, 2018.

Nüfus ölçütü, önceki çalışmalarda üniversite şehrini belirlemek için kullanılan bir yöntem olmuştur. Ancak nüfus kriteri ülkemizde her ilde bir üniversite bulunmasından dolayı son derece eksik bir sonuç vermektedir. Bundan dolayı bu çalışmada nüfus ölçütünün yanında diğer faktörlerde incelenmiştir.

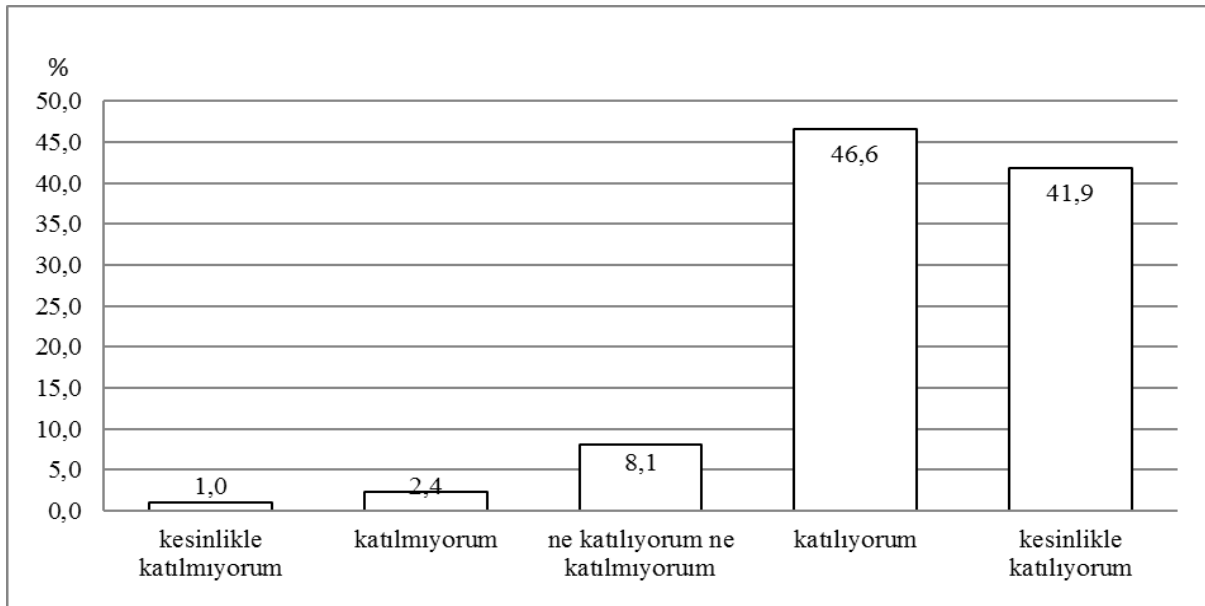
4.1.2. Ulaşım Standartları

Yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin şehirden beklentilerinin başında ulaşımın da olduğu belirlenmiştir. Bir mekanın öğrenciler için kullanışlı olabilmesi için ulaşımın düzenli ve rahat olması büyük önem arz etmektedir. Bu durum tabii ki tüm halk için geçerli olsa da şehre sonradan gelen ve ulaşımı aktif olarak kullanacak olan üniversite öğrencileri için, ulaşımın hem şehirlerarası hem de şehir içinde kolay olması şehir tercihlerini etkilemektedir. Eskişehir’in ulaşımına baktığımızda genel olarak rahat ve kolay bir ulaşım ağına sahip olduğu görülmektedir. Konum itibarıyla da büyük

şehirlere yakınlığı şehrin cazibesini arttırmaktadır. Eskişehir ili; Bursa, İzmir, Antalya, Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerin bağlantı yolları üzerinde bulunan gerek demiryolu gerekse karayolu açısından önemli bir kavşak halindedir. Bu durum Eskişehir'e hem ticari açıdan hem de turizm açısından büyük avantaj sağlamaktadır.

Ulaşım çeşitliliği açısından bakıldığında şehirlerarasında genellikle karayolunda otobüsler, demiryolunda ise yüksek hızlı tren kullanılmaktadır. Havayolunda ise Anadolu Üniversitesi (Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi) bünyesinde faaliyet gösteren havaalanını da, kentin ulaşım fonksiyona dâhil etmek mümkündür. Türkiye'nin iki büyük şehri olan İstanbul ve Ankara arasında kalması ve düzenli olarak yapılan hızlı tren seferleri varlığı nedeniyle ülke içi havayolu taşımacılığının kentte pek geliştiği söylenemese de, belirli dönemlerde bu havaalanından önemli ölçüde yolcunun giriş-çıkış yaptığı da görülmektedir. Bunda (başta Emirdağlılar olmak üzere) yurt dışında yaşayan gurbetçiler ile hac ve umre yapmak maksadıyla Suudi Arabistan'a gitmek isteyenler için düzenlenen uçak seferleri etkili olmaktadır (Şahbaz, s.189).

Üniversite öğrencileri ile yapılan anket çalışmasına göre katılımcıların büyük ölçüde Eskişehir'i ulaşılması kolay bir kent olarak gördüğü belirlenmiştir (bkz. Şekil:3). Uygulama esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde ise öğrencilerin Eskişehir'i tercih etmelerindeki en büyük etmenlerde biri de konumu olduğu tespit edilmiştir.

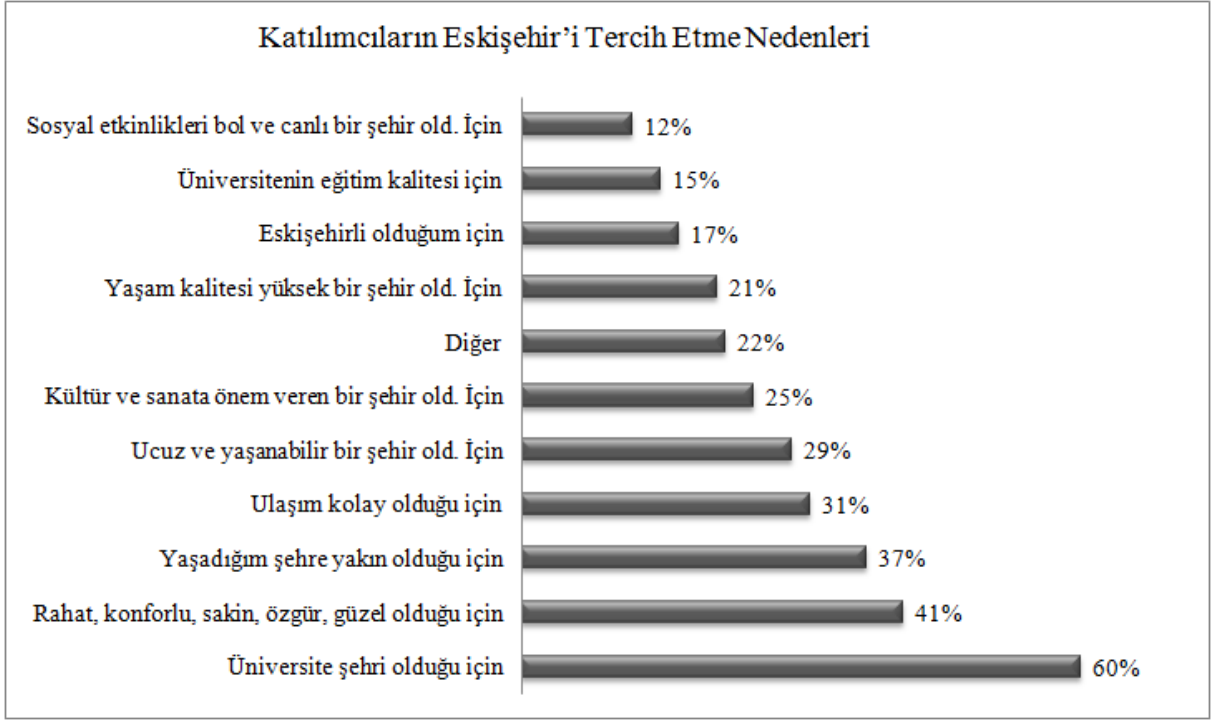

Şekil 3: Katılımcıların Şehirlerarası Ulaşım Avantajı Hakkındaki Görüşleri

Ulaşım koşulları göz önüne alındığında Eskişehir'in ulaşımı şehirlerarası ve şehir içi olmak üzere iki başlıkta incelenebilir.

Şehirlerarası ulaşım açısından Eskişehir'in iki temel niteliği vardır. Birincisi hızlı trenin varlığı, ikincisi ise karayolunun konumu itibariyle adeta bir düğüm noktası halinde olmasıdır. Eskişehir konumu itibariyle büyük şehirlere yakın olmasından dolayı avantajlı bir şehirdir. Sırasıyla bunlar ele alınacak olursa şehirlerarası ulaşımında *yüksek hızlı tren*, şehir dışından gelen öğrenciler için büyük önem arz etmektedir. YHT hattının en önemli duraklarından biri olan Eskişehir, ulaşım konusunda tüm halka olduğu gibi öğrencilere de kolaylık sağlamaktadır. Yüksek hızlı tren 13 Mart 2009 tarihinde hizmete açılmıştır. İlk olarak Ankara-Eskişehir arasında tren seferleri yapılmıştır. Daha sonra 24 Ağustos 2011 tarihinde Ankara-Konya; 24 Mart 2013 tarihinde Eskişehir-Konya; 25 Temmuz 2014 tarihinde Ankara-İstanbul; 18 Aralık 2014 tarihinde ise Konya-İstanbul arası YHT hattı işletmeye açılmıştır (TCDD, 2017 Faaliyet Raporu). Böylelikle Eskişehir'in büyük şehirlere erişimi daha da kolaylaşmıştır. YHT seferlerinin tamamının Eskişehir'den geçmesinden dolayı hızlı tren, adeta kentin kavşak olmasını sağlamıştır.

Yapılan anket çalışmasına göre öğrencilerin şehir tercihlerini etkileyen en önemli unsurlardan birisi de dördüncü sırada olan ulaşım faktörüdür (bkz. Şekil: 4). Yüksek hızlı trenin büyük şehirlere kısa sürede ulaşması ve gününbirlik ulaşımında bile kullanışlı olması Eskişehir'i cazip kılmaktadır. Bu durum öğrenciler için zaman açısından büyük bir fırsat sağlamaktadır. Aynı zamanda Eskişehir'e dışarıdan gelen öğrencilerin tercih nedenlerinde üçüncü sırada olan memleketlerine yakınlık faktörü de Eskişehir'in konum açısından avantajlı olduğunu tasdik etmektedir.

Şekil 4: Katılımcıların Eskişehir’i Tercih Etme Nedenleri

Eskişehir’in YHT hattında Ankara, İstanbul ve Konya gibi gelişmiş şehirleri birbirine bağlayan bir noktada olması özellikle hizmet sektörü konusunda Eskişehir için beklentileri artırmaktadır. Bu bağlamda turizm ile bilgi ve bilişim temelli hizmetlerin öne çıktığı bu alanlarda Eskişehir için önemli kazanımların olacağı yönünde bir beklentinin olduğu söylenebilir (Afşar vd., 2015: 64).

YHT kullanan yolculara anket uygulanan bir çalışmada elde edilen bulgular göre; yüksek hızlı tren ile seyahat süresinin kısalması sayesinde Eskişehir’e gelen yolcu sayısının arttığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla günlük sefer sayısı ve yolcu sayısı dikkate alındığında bunun ticari anlamda Eskişehir için çok önemli bir potansiyel olduğu söylenebilir. Ayrıca çalışmada Eskişehir’e YHT ile ulaşanların büyük bir kısmının öğrenci olduğu anlaşılmıştır (İnan ve Demir, 2017). Eskişehir’e gelirken YHT’yi tercih edenlerin şehre geliş amaçlarına bakıldığında büyük bir çoğunluğunun tatil ve eğlence amaçlı geldiği, bir kısmının iş için geldiği ve bir kısmının ise arkadaş veya akraba ziyareti için geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Tatil ve eğlence amaçlı ziyaretlerin bu denli yüksek olması hizmet sektörünün birçok alt koluna önemli fırsatlar sunmaktadır. Çalışmada Eskişehir’in hafta sonu tatili için uygun bir şehir olduğu da belirlenmiştir. Eğitim ve iş gibi zorunlu nedenlerle gününbirlik farklı kentlere gidip gelmek için YHT

büyük avantaj sağlamaktadır. Öğrenciler için diğer ulaşım türlerine göre maliyet, hız ve rahatlık avantajına sahip olan YHT, öğrencilerin tercihlerini olumlu yönde etkilemektedir (akt. İnan ve Demir 2017, Afşar vd., 2015: 67).

YHT'nin günde 50 sefer yapması da ulaşım sıklığının talep doğrultusunda artacağını göstermektedir. Yüksek hızlı tren, Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 40'mın yaşadığı kentlere ulaştığı için her geçen gün artan yolcu talebinin karşılanabilmesi için sefer sıklığını arttırmayı zorunlu kılmaktadır. Geçen yıl 40 olan sefer sayısı 2019 Mart ayından itibaren günlük 50 sefere çıkarılmıştır. Ayrıca İstanbul'un iki yakası arasında demir yolu ulaşımını sağlayan Marmaray ile bağlantılı olan Gebze-Halkalı Hattı hizmete açılmıştır. Yüksek hızlı tren artık 13 Mart 2019 tarihinden itibaren Avrupa Yakası'na da seferler düzenlemektedir (TCDD) (bkz. Tablo: 12). Anket uyguladığımız kitlenin büyük bir bölümünün İstanbul, Ankara gibi yakın illerden geldiği tespit edilmiştir. Nüfusu bakımından ciddi bir potansiyele sahip olan bu illerin, ulaşım imkanlarının gelişmesi ile Eskişehir'e kolaylıkla ulaşabildiği belirlenmiştir.

Tablo 12: 2019 Mart Ayı Yüksek Hızlı Tren Saatleri ve Güzergahları

Ankara- İstanbul					
Tren	Ankara Kalkış	Eskişehir	Pendik	S.çeşme	Halkalı
1	06:00	07:31	10:02	10:30	11:12
2	08:10	09:40	12:05	12:28	
3	10:10	11:41	14:12	14:35	
4	12:05	13:33	15:57	16:20	
5	13:50	15:21	17:52	18:15	
6	16:25	17:56	20:21	20:49	21:31
7	17:40	19:11	21:42	22:05	
8	19:10	20:38	23:04	23:27	
İstanbul-Ankara					
Tren	Halkalı Kalkış	S.çeşme	Pendik	Eskişehir	Ankara Varış
1	06:15	07:02	07:28	10:02	11:31
2		08:50	09:16	11:44	13:10
3		10:40	11:11	13:45	15:14
4	11:50	12:37	13:03	15:31	16:57
5		13:40	14:11	16:45	18:14
6		15:40	16:11	18:42	20:08
7		17:40	18:12	20:46	22:15
8		19:15	19:41	22:10	23:36
Ankara- Eskişehir					
Tren	Ankara Kalkış	Eskişehir Varış			
1	06:20	07:47			
2	10:55	12:22			
3	15:45	17:12			
4	18:20	19:47			
5	20:55	22:22			
Eskişehir-Ankara					
Tren	Eskişehir Kalkış	Ankara Varış			
1	06:20	07:50			
2	08:40	10:10			
3	13:10	14:40			
4	17:50	19:20			
5	21:00	22:32			
Konya-Eskişehir					
Tren	Konya Kalkış	Eskişehir Varış			
1	06:55	08:41			
2	13:00	14:45			
3	18:20	20:05			
Eskişehir- Konya					
Tren	Eskişehir Kalkış	Konya Varış			
1	10:27	12:09			
2	16:00	17:42			
3	21:50	23:32			

Kaynak: TCDD, 2018.

*YHT Hareket Saatleri (13.03.2019 Tarihinden İtibaren Geçerlidir.)

Eskişehir’e okumaya gelen öğrenciler için YHT büyük bir alternatiftir çünkü ulaşımda serbestlik ve kolaylık sağlamaktadır. YHT güzergahında yer alan Sakarya, İzmit, Ankara, İstanbul, Konya vs. gibi illerde oturan bazı öğrenciler Eskişehir’de kalmak yerine sadece derslerinin olduğu günlerde gelmeyi tercih etmektedir. Tren garının şehrin merkezinde olması rahat ulaşılabilmesini ve biletlerin öğrencilere indirimli satılması da hızlı treni avantajlı kılmaktadır. YHT, genç kategorisindeki 13-26 yaş arasında olanlara normal fiyat üzerinden %25 indirimli olarak bilet satışı yapmaktadır (bkz. Tablo: 13). Sürekli gidip gelenler için aylık tren kartlar çıkarılarak daha da uygun fiyata ulaşım yapılması sağlanmaktadır.

Tablo 13: YHT Seferleri ve Öğrenci İndirimli Taşıma Ücretleri

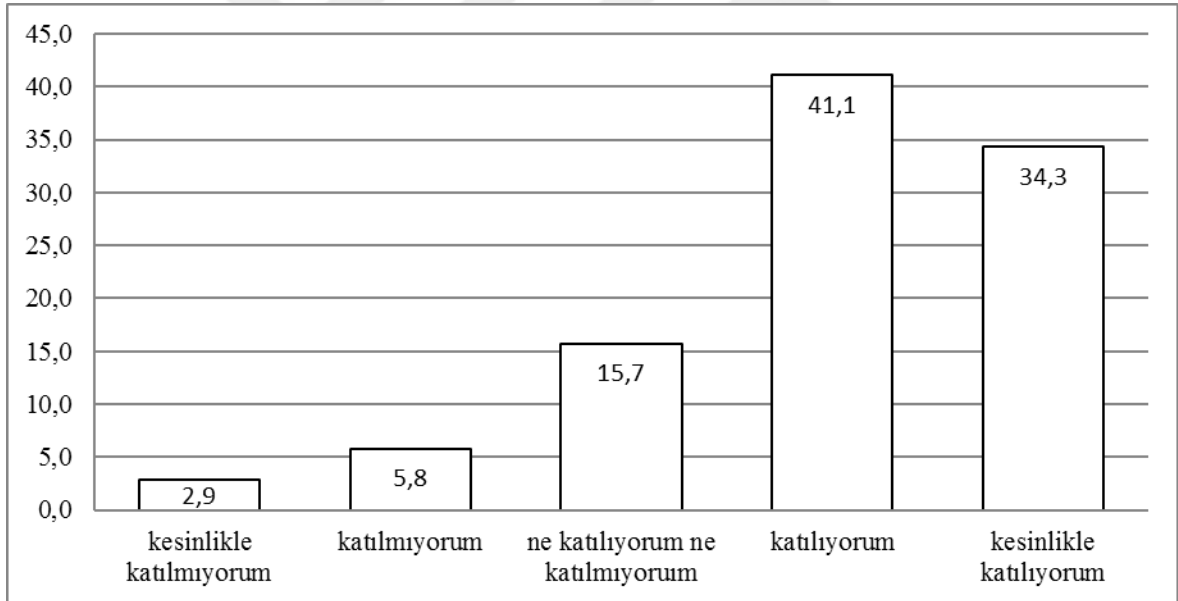
YHT Seferleri	Seyahat Süresi	Bilet Fiyatı	Günlük Sefer
Eskişehir –İstanbul	2 saat 45 dk	36,50 TL	14 sefer
Eskişehir – Ankara	1 saat 25 dk	24,50 TL	13 sefer
Eskişehir - Konya	1 saat 42 dk	31,50 TL	3 sefer
Eskişehir- İzmit	1 saat 37 dk	34,50 TL	11 sefer

Kaynak: TCDD Taşımacılık, 2019.

İkincisi olan *karayolu ulaşımı* açısından ise Eskişehir, konumu itibarıyla rahat ve kolay bir ulaşım imkanı sağlamaktadır. Günümüz itibarıyla Eskişehir kenti, coğrafi konumunun ve yeryüzü şekillerinin sağladığı avantajla, karayolu açısından Anadolu’nun batıya açılan kapısı durumundadır. Sahanın güneydoğusundan gelen yollar buradan kuzeybatı yönünde bulunan İstanbul, Kocaeli, Bursa gibi ülkenin sanayice gelişmiş illerine ulaşırken; kuzeybatı yönünden gelen yollarsa ikiye ayrılarak biri doğu yönünde ülkenin başkenti olan Ankara’ya ve oradan da daha doğuda kalan vilayetlere, diğeryse güneydoğuya saparak Konya üzerinden güney ve güneydoğu yönünde kalan illere ulaşmaktadır. Bu durum İzbirak tarafından “Eskişehir’in kurulması ve gelişmesinde etkili olan en büyük doğal faktör, yolların mecburi uğrak yeri oluşudur” şeklinde açıklanmıştır (Şahbaz, 2016). İstanbul-Eskişehir-Ankara kara yolu Eskişehir’e ulaşım sağlayan en önemli karayoludur. Eskişehir’in her bölgesine ulaşım, bu karayolu ile kolaylıkla sağlanmaktadır. Şehirlerarası ulaşımda kullanılan otobüs seferlerine baktığımızda büyük şehirlere hemen her saat başı, diğer hemen hemen tüm şehirlere ise

gün içinde sefer bulmak mümkündür. Otobüsler, konum olarak ülkenin en önemli kavşaklarından birinde yer alan Eskişehir'e gün boyu yüzlerce sefer düzenlenmektedir. Otobüs ulaşımı ile Eskişehir-İstanbul arası yaklaşık 5-5,5 saat, Eskişehir-Ankara arası 3-4 saat, Eskişehir-Bursa arası 2-2,5 saat ve Eskişehir-Antalya arası yaklaşık 5-6 saat sürmektedir.

Sonuç olarak şehirlerarası ulaşımın kolay erişilebilir olma durumu öğrenciler için büyük önem arz etmektedir. Özellikle kentte bulunan YHT avantajı, ülkemizde kavşak noktası olmasından dolayı ulaşılabilirliği ve diğer büyük şehirlere yakınlığı ile Eskişehir'in tercih edilmesini olumlu yönde etkilemektedir. Katılımcılara şehirlerarası ulaşımın çeşitliliği, rahatlığı ve kolaylığı üzerine verilen önermede öğrencilerin %75'inin olumlu yönde cevap verdiği tespit edilmiştir (bkz. Şekil: 5). Bu durum üniversite şehri olma kriteri açısından en önemli noktalardan biri olan ulaşım faktörünün Eskişehir açısından tasdik edildiğini göstermektedir.

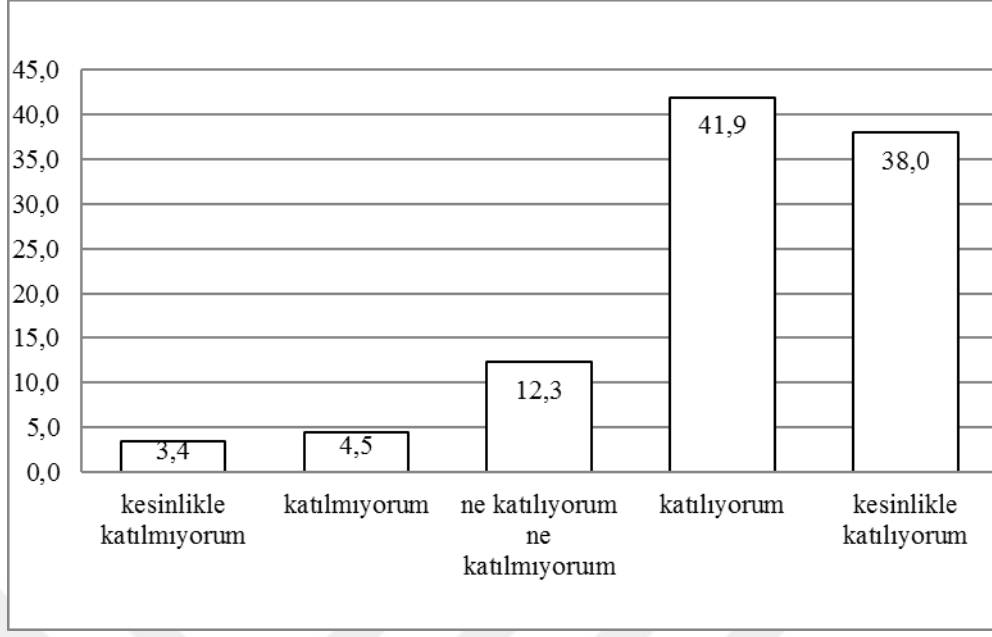

Şekil 5: Katılımcıların Eskişehir'de Şehirlerarası Ulaşımın Çeşitliliği, Rahatlığı ve Kolaylığı Hakkındaki Görüşleri

Yukarıda değinildiği üzere ulaşım açısından ele alınması gereken ikinci unsur şehir içindeki ulaşım imkanlarıdır. Bunları da tramvay, otobüs, minibüs, dolmuş hatları gibi toplu taşıtlar ve taksi vs. gibi araçlar oluşturmaktadır. Eskişehir'de şehir içinde hemen hemen her noktaya tramvay, otobüs ve minibüslerle ulaşım sağlanmaktadır. Kentte en çok tercih edilen ulaşım aracının da tramvay olduğunu söylemek mümkündür.

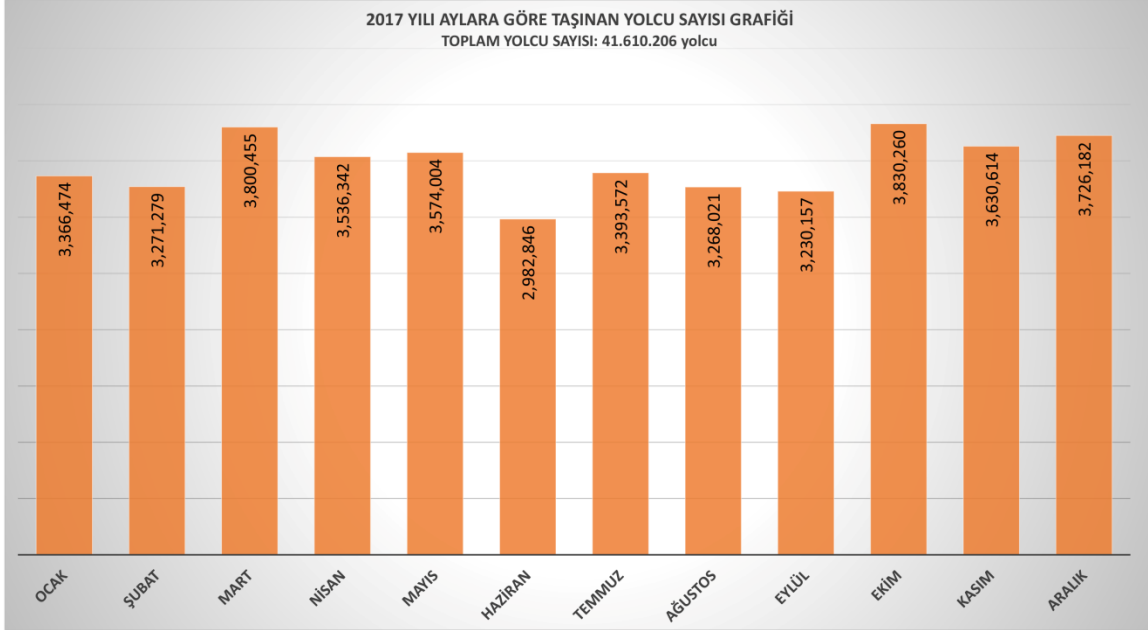
Bunlardan ilki Eskişehir’de var olan ve ESTRAM olarak adlandırılan raylı sistem tramvay hattı, yaşanabilir bir kent olma yolunda önemli özelliklere sahip olan Eskişehir kentini biçimlendiren bir ulaştırma hattıdır. Estram projesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Ulaştırma Ana Bilim Dalı tarafından “Ulaştırma Ana Planı” ile yapılmıştır. Proje, Büyükşehir Belediye Meclisi kararı ile onaylanmış ve uygulamaya konulmuştur. Eskişehir, Ulaştırma Ana Planını belediye meclisinde onaylanarak yürürlüğe koyan ilk kentlerden biridir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ulaşım ana planı ile kentte modern bir tramvay hattının inşa edilmesi için Bombardier-Yapı Merkezi Konsorsiyumu (yüklenici) ile 9 Mayıs 2002 tarihinde bir yapım ve temin sözleşmesi imzalamıştır. Estram projesi 20 ayın sonunda tamamlanmış ve 24 Aralık 2004 tarihinde işleme açılarak Eskişehir halkının hizmetine sunulmuştur. Estram, 2004 yılında Uluslararası Taşımacılıkta yılın Hafif Raylı Sistem Ödülünü kazanmıştır. Kent merkezinden geçen tramvay sistemini besleyecek şekilde otobüs ve minibüs güzergâhları belirlenmiştir. Merkezdeki araç yoğunluğu azaltılarak, alışveriş mekanlarının yoğun olduğu büyük caddeler ağırlıklı olarak yayalara ayrılan yürüme alanları oluşturulmuştur (Estram). İsmet İnönü ve İki Eylül Caddesini buna örnek olarak vermek mümkündür.

Kent merkezinde hızlı, kolay, rahat ve ekonomik bir şekilde ulaşım sağlanması amacı ile Avrupa’dan da örnek alınarak yapılan tramvay hattı taşımacılığı kent halkına güvenli ve temiz bir toplu taşıma hizmeti sunmaktadır. 8 hattan oluşan ve kentte bulunan iki üniversiteyi de birbirine bağlayan tramvay hattı, toplamda 64 duraktan oluşmaktadır (bkz. Harita: 3).

Şekil 6: Katılımcıların Eskişehir'de Ulaşımın Rahat ve Kolay Olma Durumu Hakkındaki Görüşleri

Ayrıca kentte eğitim- öğretim döneminde tramvay kullanan yolcu sayısında artış olduğu sömestr ve yaz tatili gibi dönemlerde ise azalma olduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil: 7). Bu durum öğrencilerin ulaşım hizmetini kullanmakta olduklarının önemli göstergelerinden birisidir.

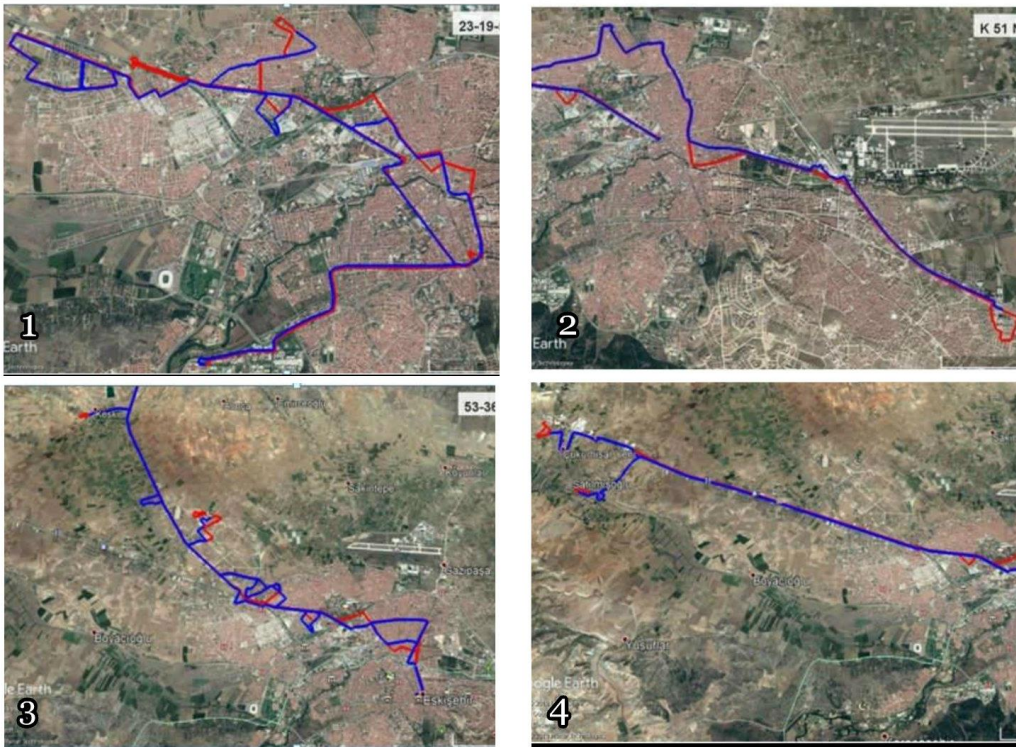

Şekil 7: 2017 Yılı Eskişehir Tramvay Yolcu Sayısı
Kaynak: Estram İstatistik, 2017.

Diğer bir alternatif olan otobüs ve minibüsler, Eskişehir’de şehir içi ulaşımda sık kullanılmaktadır. İlk olarak belediye otobüslerinde mavi, siyah, kırmızı olmak üzere üç farklı otobüs hattı bulunmaktadır. Söz konusu belediye otobüsleri yaklaşık 80 kadar güzergahta hizmet vermektedir. Belediye otobüslerinin üniversiteleri baz alarak oluşturduğu hatlar sayesinde her üniversiteye kolayca ulaşabilmek mümkündür.

Üniversitelere giden otobüs hatlarına bakıldığında Anadolu Üniversite’sinin iki önemli girişi olan Eczacılık Fakültesi ve Yunus Emre Kampüsü’ne giden toplamda 15 tane hat bulunmaktadır.

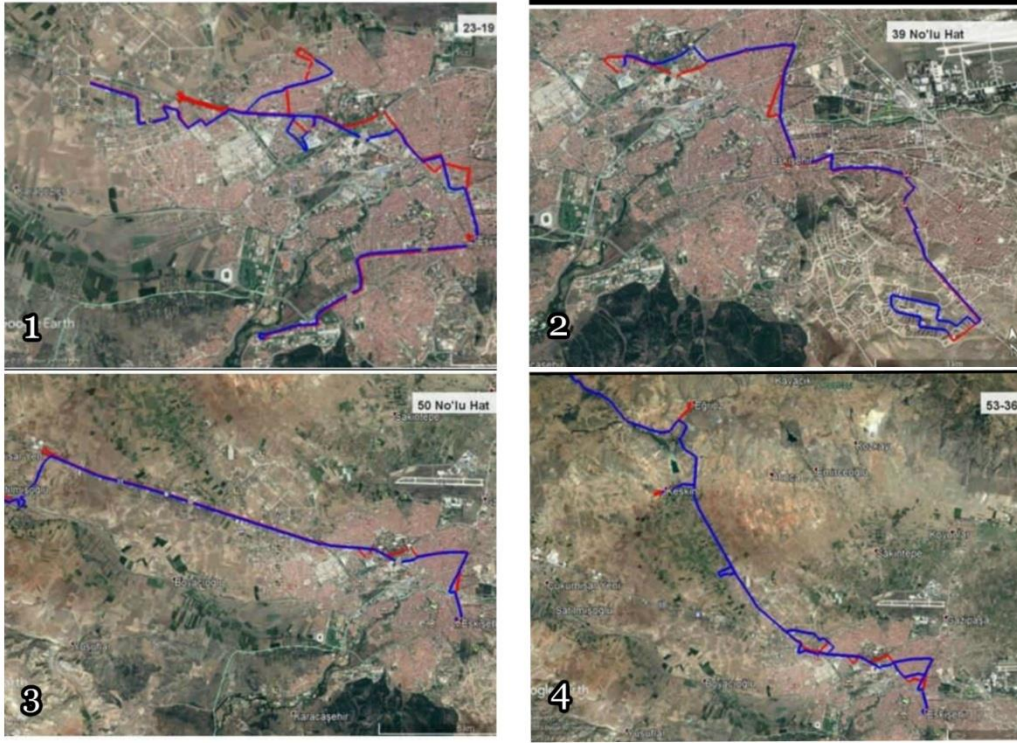
Eczacılık Fakültesine giden 9 hat şu şekildedir; 1. haritada görülen 23-19-54 No’lu hatlar ESOĞÜ ile Anadolu Üniversitesi’ni birbirine bağlayan hatlardır. 2. haritadaki Kırmızı 51 No’lu hat otogar ve çevresinden üniversiteye kadar uzanan hattı göstermektedir. 3. Haritadaki 53-36 ve 5 No’lu hatlar ise kentin kuzey batısındaki köy niteliğindeki mahalleleri üniversiteye ve şehir merkezine bağlayan hatlardır. 4. haritadaki 58-50 No’lu hatlar ile yine kentin batısında bulunan Çukurhisar ve çevresinden üniversiteye ulaşım sağlanmaktadır (bkz. Harita 4).

Harita 4: Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’ne Giden Otobüs Hatları

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2019.

Yunus Emre Kampüsüne giden 6 hat bulunmaktadır. 1. haritadaki 23 ve 19 No'lu hat ESOĞÜ'ye bağlanmaktadır. 2. haritadaki 39 No'lu hat otoparktan üniversiteye ulaşmaktadır. 50-53 ve 36 No'lu hatlar ise Eczacılık Fakültesi'ne giden hatlarla aynı güzergahtadır (bkz. Harita 5).

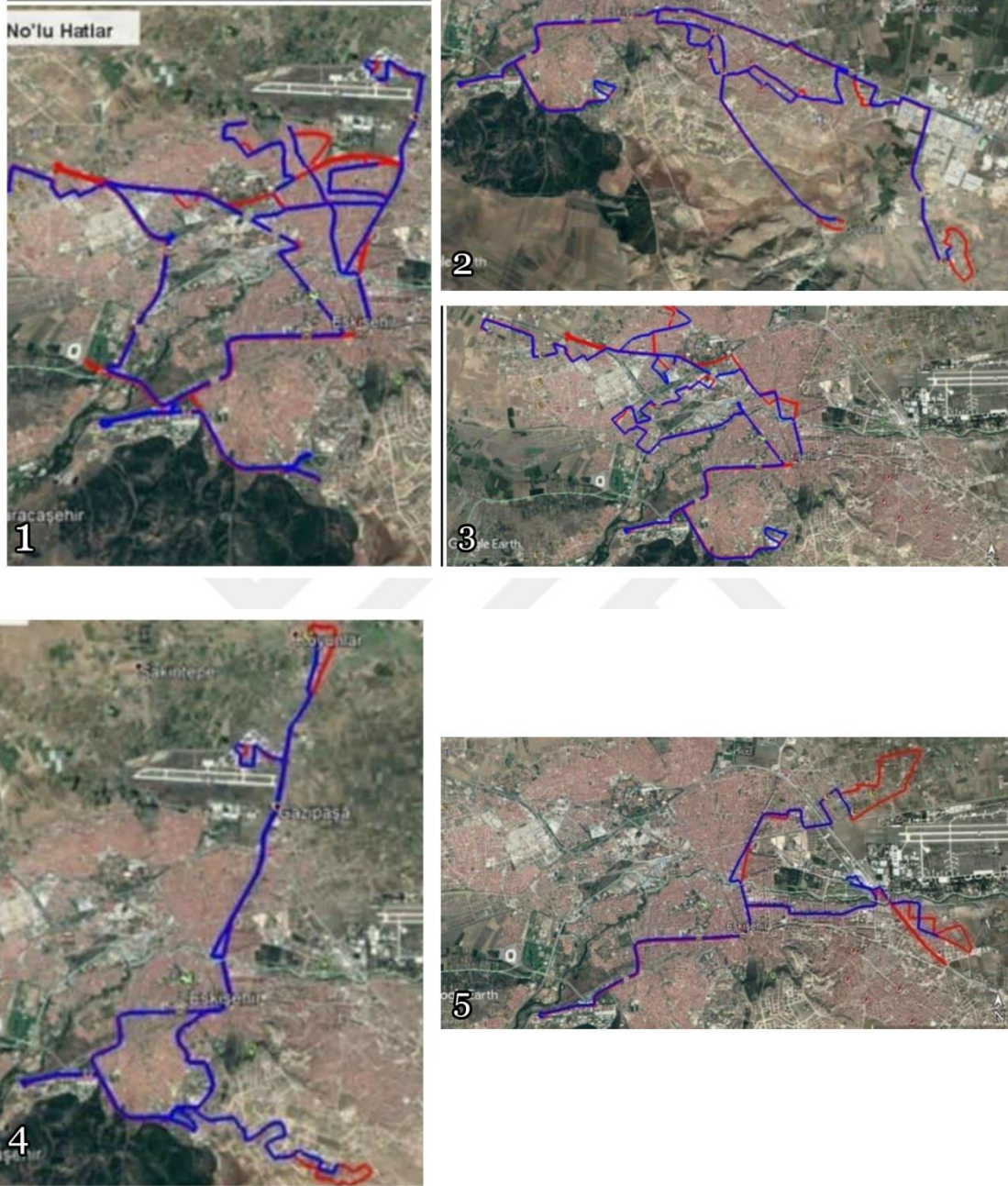
Harita 5: Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü'ne Giden Otobüs Hatları

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2019.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ne giden 17 tane otobüs hattı bulunmaktadır. Üniversite hastanesinin de burada bulunmasından dolayı hem halkın hem de öğrencilerin en sık gidip geldiği önemli alanlardan birisidir.

Meşelik Yerleşkesine, şehir merkezinden ve 2-3-8-13-18-24-19-27-34-36-37-42-43-44(kırmızı)-50-54-55 numaralı belediye otobüsleri ulaşım mümkündür (bkz. Harita: 6).

Ali Numan Kıraç Yerleşkesine şehir merkezinden 11, 31 numaralı belediye otobüsleri, Bademlik Yerleşkesine şehir merkezinden 1 ve 22 numaralı belediye otobüsleri ile ulaşılabilir. 22 numaralı otobüs Bademlik - Meşelik kampüsleri arasında sefer yapmaktadır.

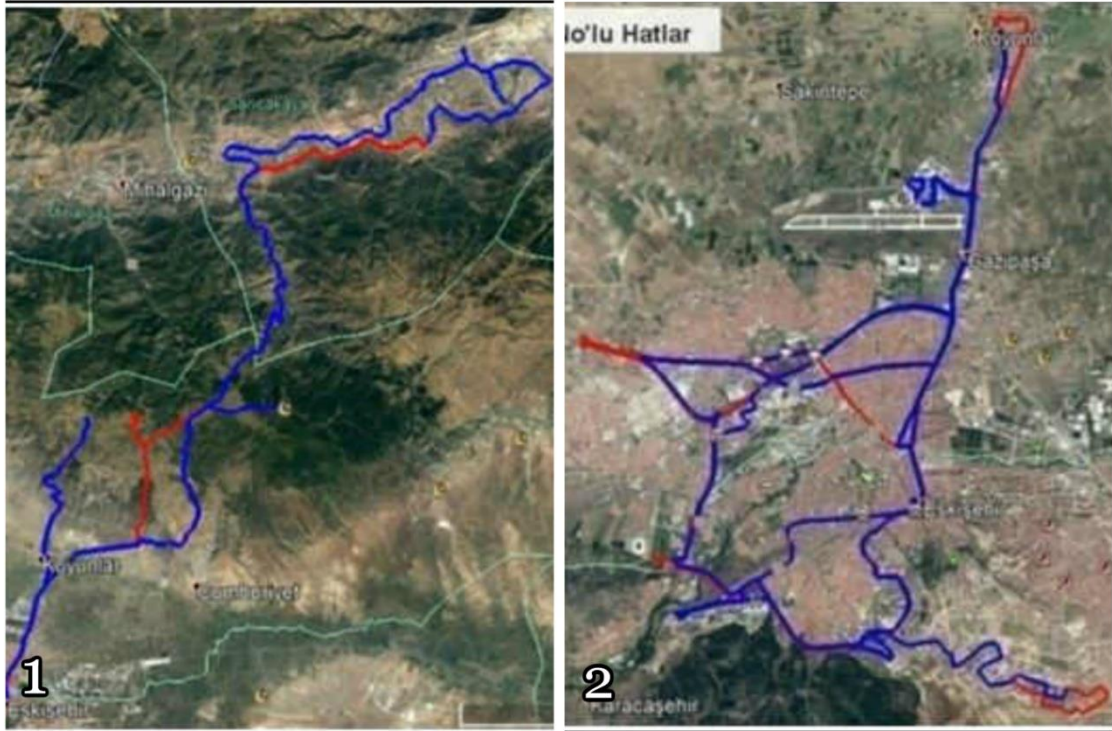

Harita 6: Osmangazi Üniversitesi'ne Giden Otobüs Hatları

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2019.

Anadolu Üniversitesi'nin eski kampüsü olan, şimdilerde ise Eskişehir Teknik Üniversitesi'nin bulunduğu İki Eylül Kampüsü'ne tramvay hattı olmadığından dolayı

belediye otobüsleri ile ulaşım sağlanmaktadır. 1. haritadaki K 96, S 81 ve S 62 No'lu hatlar kent merkezinden uzak kuzeyde bulunan Muttalip, Sarıcakaya ve çevresi ile ESTÜ arasındaki ulaşımı sağlayan hatlardır. 2. haritadaki K 4, K 63, S 55-56-59 ve M 4 No'lu hatlar genel olarak şehir içinden ESTÜ'ye ulaşan hatlardır. Örneğin K 4 Yıldız ve ESTÜ arasındadır. Mavi 4 No'lu hat ise Anadolu Üniversitesi ile Eskişehir Teknik Üniversitesi'ni (ESTÜ) birbirine bağlayan hattır (bkz. Harita 7).

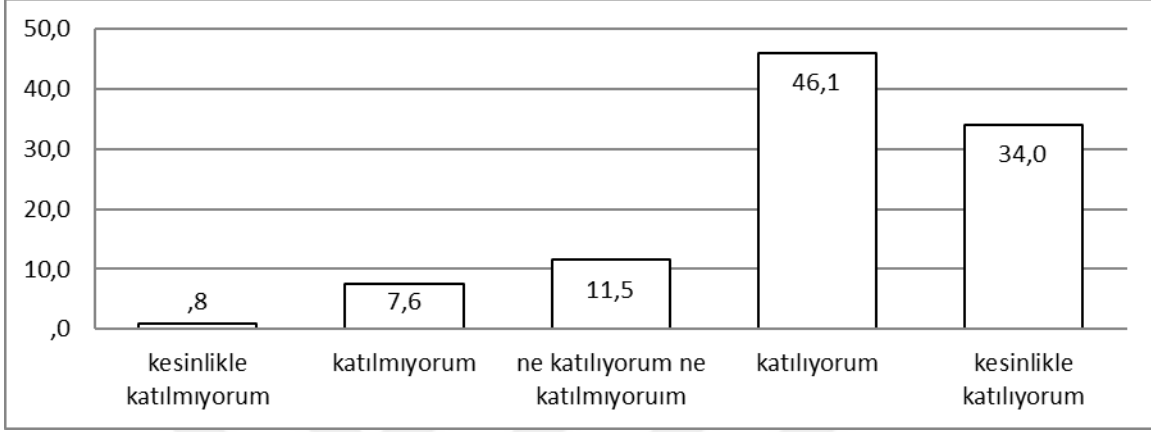

Harita 7:Eskişehir Teknik Üniversitesi'ne Giden Otobüs Hatları

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2019.

Ulaşım, şehrin çekiciliği bakımından en çok dikkate alınan etkenlerden biridir. Bir mekana kolay ulaşmak ve mesafenin azaltıcı etkisi herkes için cazip bir durum oluşturmaktadır. Öğrencilerin de kentteki ulaşım durumundan memnun oldukları önergelerine verdikleri cevaplara göre tespit edilmiştir. Ayrıca şehir merkezinin düzenli olması, hemen hemen tüm şehir merkezine uzanan tramvay hattı ile ve her durağın arasındaki mesafenin 3-5 dakika arasında olması şehrin ulaşım bakımından cazip

olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrencilere özel indirimli biletlerin satışta olması da öğrenciler açısından büyük avantaj sağlamaktadır (bkz. Şekil:8).

Şekil 8: Katılımcıların Üniversite ve Şehir Arasındaki Ulaşımın Rahat, Kolay ve Ucuz Olması Hakkındaki Görüşleri

4.1.3. Güvenlik Etkisi

Üniversite, kelime kökeni “universitas” olan, hiçbir politik ve dini baskı unsuru olmadan öğrencilerin fikirlerini özgürce paylaşabildiği, evrensel ölçekte bağımsız ve tüzel kişiliğe sahip ortamlar olarak tanımlanmaktadır. Üniversite şehri kriterlerinde bahsettiğimiz üzere üniversitenin bulunduğu kentin özgür, yeniliklere açık ve güvenli olması gerekmektedir. Öğrencilerin ailelerinden uzakta ikamet ettiği mekanda kendilerini özgür ve güvende hissetmesi, fikirlerini açıkça ifade edebilmesi son derece önemli unsurlardır. Her insan için sürekli yaşadığı yerden başka bir yere tek başına yerleşmek düşündürücü bir faaliyettir. Özellikle 19-25 yaş arası bireylerde bu durum daha önemlidir. Çünkü söz konusu değişimin etkisi iki yönlüdür. Yer değişikliği, hem bireyi hem de aileyi etkileyen bir faaliyettir. Üniversite çağındaki bireyler tercihlerini yaparken genellikle yaşayacağı şehrin özelliklerini, konumunu ve bir kısmı da üniversitenin eğitim kalitesini göz önünde bulundurmaktadır. Güvenlik etkisi tam da bu süreçte devreye girmektedir. Aileler çocuklarını tek başına gönderdikleri şehrin suç oranlarının az, terör vs. gibi olayların yaşanmadığı ve rahatça yaşanabilen bir yer olmasını tercih eder. Bu konuda şehrin algısı da büyük önem arz etmektedir. Eskişehir

açısından baktığımızda şehrin algısı genellikle “öğrenci şehri”, “üniversite şehri” niteliğine yöneliktir.

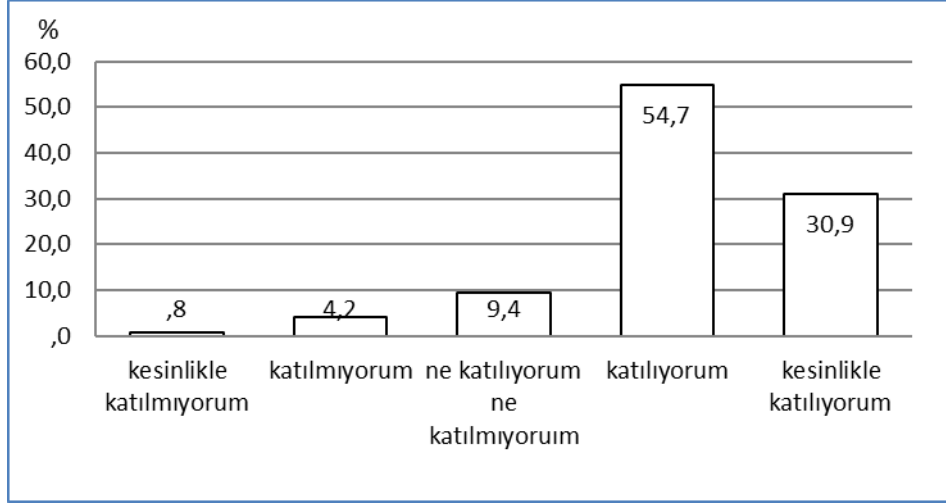
Forbes Dergisinin yapmış olduğu çalışmaya göre, Türkiye’nin en yaşanabilir şehirleri arasında Eskişehir ikinci sırada yer almıştır. Aynı zamanda suç oranının da düşük bir şehir olduğu belirlenmiştir (Cnn- Forbes Dergisi, 2017). Suç oranları üzerine 2018 yılında yapılan bir araştırmada ise 338 ülke medyada yer alan suç haberleri esas alınarak incelenmiştir. Ülkemizin en güvenilir şehirleri belirlenmiş ve ülkemizden birden fazla şehir listeye farklı sıralamalarda girmiştir. Ülkemizde suç oranı yüzde 14 ile Eskişehir’in en güvenilir şehir olduğu belirlenmiştir (bkz. Tablo: 14). Dünya genelinde ise Eskişehir’in 12. sırada yer aldığı görülmüştür. Bursa’nın da yüzde 22,96 suç oranıyla 27. sırada olduğu kaydedilmiştir. Buna göre Eskişehir’in güvenlik ölçeği 100 üzerinden 82, Bursa’nın 76, Samsun’un ise 70 olduğu belirlenmiştir (Medya Takip ve Raporlama Ajansı Prnet, Numbeo Verileri, 2018).

Tablo 14: Suç Türlerine Göre Suç Oranları

Suç Türleri	Eskişehir	Bursa	Samsun
Son 3 Yılda Artan Suç	37	38	55
Uyuşturucu	25	27	40
Hırsızlık	19	25	27
Gasp	18	24	18
Dolandırıcılık	17	26	25
Kasten Yaralama	14	17	16
Taciz-Tecavüz	11	18	11
Suç Seviyesi	Çok düşük: 14	Düşük: 21	Düşük: 30
<i>Çok düşük: 0-19</i>	<i>Düşük: 20-39</i>	<i>Orta: 40-59</i>	<i>Yüksek: 60-79</i>
<i>Çok yüksek: 80+</i>			

Kaynak: Numbeo Verileri, 2018.

Üniversite öğrencileri için Eskişehir’in güvenilir olup olmadığını sorgulamak amacıyla İl Emniyet Müdürlüğünden talep edilen suç oranları hakkındaki verilere ulaşamamıştır. Dolayısıyla bu bölümde, yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre bir değerlendirme yapılmıştır. Öğrencilere yöneltilen önermeden alınan cevapların % 85,6’sının olumlu olduğu tespit edilmiştir (bkz. Şekil: 9).

Şekil 9: Katılımcıların Eskişehir'in Güvenli Bir Şehir Niteliği Hakkındaki Görüşleri

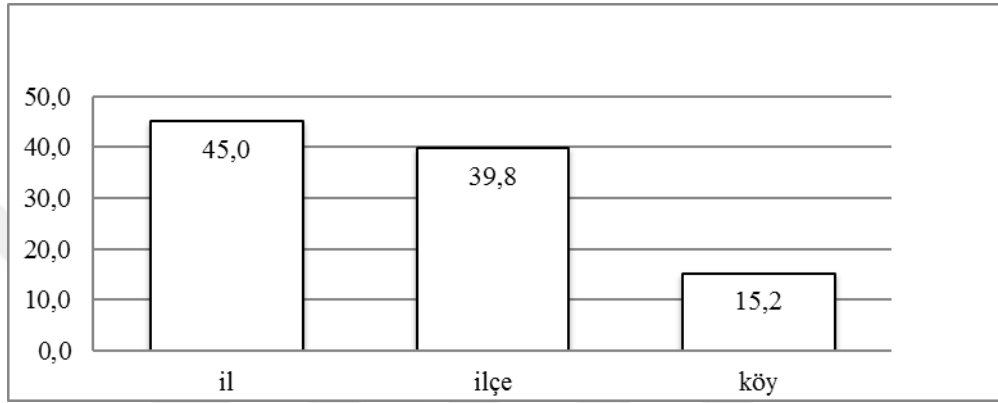
4.1.4. Mal ve Hizmet Alımı

Üniversite öğrencileri genellikle henüz çalışmaya başlamamış ve ailesinden veya çeşitli kurumlardan aldığı burslar dışında herhangi bir geliri olmayan kesimdir. Bu durumun öğrencilerin yaşamakta oldukları yerin seçimi üzerinde etkisi olmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler genel olarak ekonomik açıdan ucuz bir yaşamı tercih etmektedirler.

Barınma, yeme-içme, giyim, kitap-kırtasiye, eğlence vs. gibi birçok ihtiyacın karşılanmasında ihtiyaç duyulan bedel, bir şehirde yaşam sürdürmek isteyen öğrenciler için belirleyici faktör durumundadır. Dolayısıyla fiyatların yüksek olduğu yerlerde öğrencilerin masrafları da artmaktadır. Bu durum öğrencilerin daha fazla paraya ihtiyaç duymalarına yol açmaktadır. Bu yüzden bir şehrin ideal üniversite şehri olabilmesi için öğrencilerin alım gücü göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece mal-hizmet alım fiyatları göreceli olarak düşük olmalıdır.

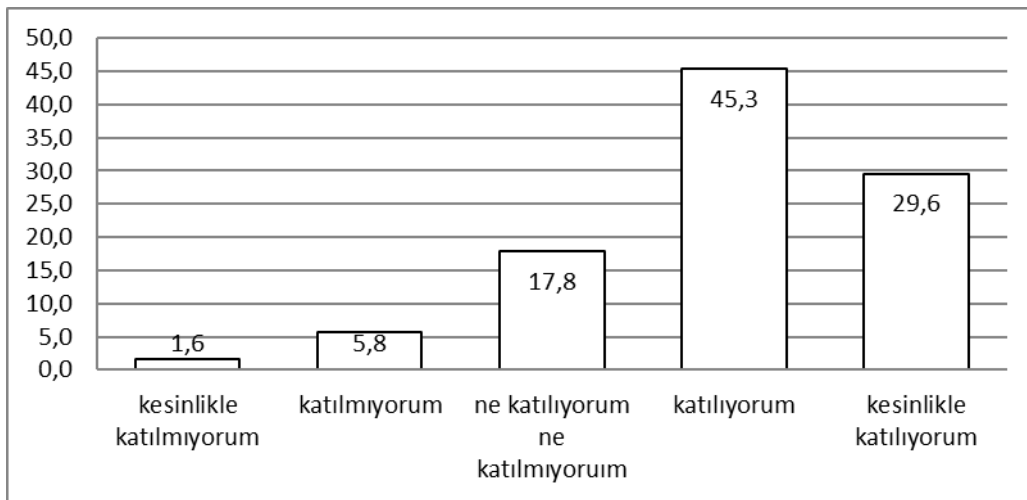
Ayrıca öğrencilerin üniversiteden önce yaşadığı yere göre de ekonomik yaşam anlayışı değişmektedir. Katılımcılara üniversiteye gelmeden önce ikamet ettikleri yer sorulmuş ve bu soru ile üniversite şehri tercihlerinde herhangi bir beklenti olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak Eskişehir'in çoğunlukla şehir merkezlerinden özellikle de büyük şehirlerden talep gördüğü ortaya çıkmıştır (bkz. Şekil: 10). Öğrencilerin şehirlerden beklentileri genellikle ucuzluk, rahatlık, güvenlik,

konum ve üniversitenin eğitim kalitesidir. Ayrıca gelen öğrencilerin beklentileri ikamet ettikleri yere göre değişiklik göstermektedir. Örneğin büyük şehirden gelen öğrencinin beklentisi farklı, daha küçük yerleşim yerinden gelenlerin muhakkak farklı olacaktır. Büyük şehirden gelenler kendi şehriyle aynı ölçüde olmasını beklerken, küçük şehirden gelenler ise daha avantajlı bir yaşam koşulu beklentisi içinde olabilir. Tüm bunlar düşünüldüğünde Eskişehir'in her kesimden öğrenci çekmesi ne kadar ideal bir öğrenci şehri olduğunu ortaya koymaktadır.

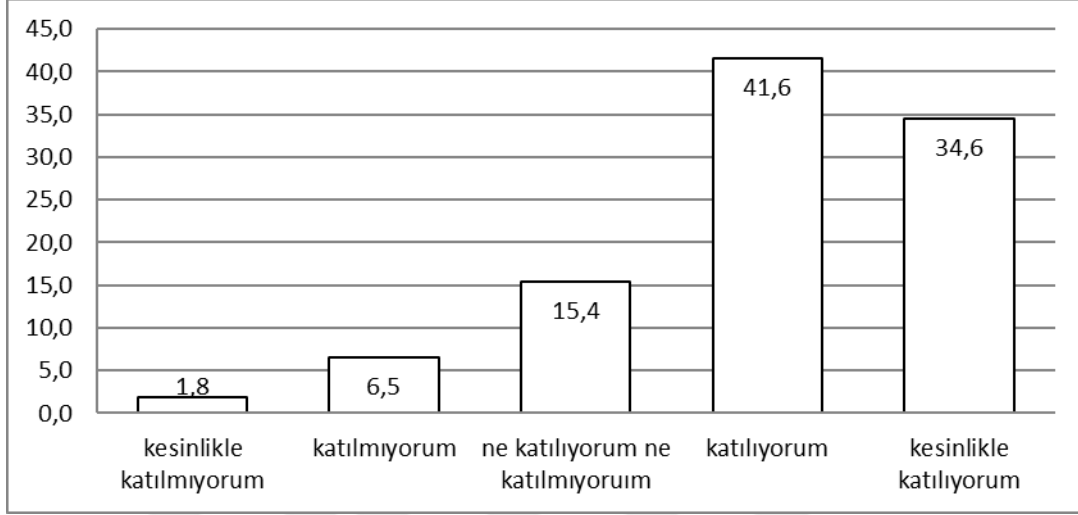
Şekil 10: Katılımcıların Üniversiteye Gelmeden Önceki Yaşadıkları Yer
Kaynak: Anket Verileri, 2018.

Örneğin Eskişehir neden halk arasında öğrenci şehri olarak bilinmektedir? Bu sorunun cevabı açıktır; öğrenciler Eskişehir'de rahat, kaliteli ve konforlu ve göreceli olarak ucuz bir hayat sürebildiği için bu şehri kendileri için ideal bir yaşam alanı olarak görmektedir (bkz. Şekil: 11).

Şekil 11: Katılımcıların Eskişehir'deki Yaşamın Ucuzluğu Hakkındaki Görüşleri

Öyle ki öğrenciler başka yerlere gitmeye ihtiyaç duymadan, kentte kolaylıkla gereksinimlerini karşılayabilmektedirler. Bu durum yapılan anket çalışmasında da belirgin olarak ortaya çıkmıştır (bkz. Şekil:12).

Şekil 12: Katılımcıların Başka Yerlere Gitmeden Eskişehir’de Tüm İhtiyaçları Karşılayabilme Hakkındaki Görüşleri

Şehir morfolojisinin cadde-sokak sistemleri ve konutlar olmak üzere iki önemli unsuru vardır (Aliagaoglu, 2003). Bunlardan cadde ve sokakların şehir insanının ortak yaşam ve kullanım alanı olması, hemen hemen bütün ekonomik, sosyal, kültürel ve turistik olaylara sahne olması nedeniyle ayrı bir yeri ve önemi vardır (Şahbaz, 2018). Eskişehir kent merkezinde bulunan cadde ve sokaklar tüketicilerin tercihlerine göre şekillenmiştir. Eskişehir’de yerel halk ve öğrenci olmak üzere tüketim tercihleri ve sınıfsal faktörler açısından farklılık gösteren adeta ikiye bölünmüş bir nüfus yapısı dikkati çekmektedir. Yerel halkın kullandığı cadde-sokaklar ile öğrencilerin yoğun olduğu cadde-sokaklar adeta ince bir çizgi ile ayrılmış durumdadır. Üniversite Caddesi, Bağlar ve Doktorlar Caddesi civarları daha çok öğrencilere hitap edecek biçimde konumlandırılmışken Hamamyolu Caddesi ve İki Eylül Caddesi biraz daha Eskişehir halkına hitap etmektedir.

Kenti bu şekilde değerlendirdiğimizde kent merkezinin güneyinde bulunan Hamamyolu’ndan başlayıp, kuzeydoğuda İki Eylül Caddesi’ne kadar uzanan kısım büyük ölçüde yerel halkın çarşısı konumundadır. Odunpazarı’nın en önemli kentsel alanlarından biri olan Hamamyolu Caddesi yerel halkın turistik ve ticari faaliyetler için sıklıkla kullandığı yerdir. Hamamyolu Caddesi Eskişehir’in merkezinde, kuzeyde

Porsuk, güneyde tarihi Odunpazarı bölgesinin arasında 1,2 km uzunluğunda bir caddedir. Tarihi Odunpazarı bölgesi ile Cumhuriyet Dönemi yapılarının olduğu Taşbaşı ve kentin bugünkü merkezi Köprübaşı'nı birbirine bağlayan ana omurgadır. Hamamyolu Caddesi, antik çağdan beri sıcak suları ile bilinen eski hamamlar bölgesini içermekte ve adını bu hamamlardan almaktadır. Sıcaksular adı verilen bu bölgede hamamlar, ayakkabı tamircileri ve lostracılar yer alıyor. Cadde üzerinde her sektörden esnaf ve esnaf lokantaları bulunmaktadır. Özellikle bu bölgedeki giyim ve ayakkabı mağazaları önemli yer tutmaktadır. Caddenin Köprübaşı ile birleştiği noktada, Porsuk Çayı'nın kenarında Çukur Çarşı yer almaktadır. Kentin tarihsel sürecine bakıldığında bu cadde adeta konut, ticaret ve sosyal bir merkez işlevi üstlenmiştir. 2018 yılında hayata geçirilen Hamamyolu Urban Deck Projesi ile Yediler Parkı denilen bölgenin yenilenmesi amaçlanmıştır. Eski kültürel görüntüsü yok edilip yerine modern bir yapı inşa edilerek Hamamyolu Caddesi yeni formuna kavuşmuştur (bkz. Foto: 8).

Fotoğraf 8: Hamamyolu Caddesi'nden Bir Görünüm.

Fotoğrafta, Hamamyolu caddesinin girişi görülmektedir. Kuzeyde İki Eylül Caddesi, güneyinde ise Atatürk Lisesi bulunmaktadır.

Diğer önemli cadde olan İki Eylül Caddesi, Eskişehir'in asıl çarşısı konumundadır. Burada kentin ilk modern alışveriş merkezi olan Esnaf Sarayı ve pek çok iş yeri bulunmaktadır. Aynı zamanda şehrin tramvay kavşak noktası olan bu cadde üzerinde valilik ve belediye binaları da yer almaktadır. Tramvay ile kolayca ulaşılan bu

caddenin bir kısmı trafiğe kapalıdır. Çarşı durağı olarak adlandırılan bu cadde, isminden de anlaşılacağı gibi Eskişehir halkının Çarşı olarak nitelendirdiği en önemli caddelerden birisidir (bkz. Foto: 9).

Fotoğraf 9: İki Eylül Caddesi'nden Bir Görünüm.
Fotoğrafta, cadde üzerinde kentin ilk alışveriş merkezi olan Esnaf Sarayı görülmektedir.

Fotoğraf 10: İki Eylül Caddesi'nden İsmet İnönü Caddesi'ne Doğru Geçerken Porsuk Çayı Köprüsünden bir Görünüm.

Daha sonra İsmet İnönü (Doktorlar) Caddesi olarak adlandırılan diğer önemli kentsel mekan ise adeta yerel halkın yoğun olduğu alandan öğrencilerin yoğunlaştığı alanlara doğru uzanan bir geçiş zonu özelliği göstermektedir (bkz. Foto: 11). Bu caddeyi hem halk hem de öğrenciler sıklıkla kullanmaktadır. Yine de söz konusu caddenin daha çok gençler tarafından tercih edildiğini söylemek mümkündür. Doktorlar Caddesi ismini üzerinde bir zamanlar çok sayıda özel muayenehane olmasından dolayı almıştır. Ancak günümüzde muayenehanelerin yanında çok sayıda giyim, takı, ayakkabı vs. mağazaları ve pastane, fast-food dükkanları gibi yemek yenebilecek alanlar da bulunmaktadır. Hatta muayenehaneler genellikle binaların üst katlarında yer almaktadır. Yaklaşık 1 km olan bu cadde, karayolu trafiğine kapalıdır, sadece tramvay geçmektedir. Caddenin bir ucu Köprübaşı olarak bilinen ve Subay Orduevi'ne doğru uzanırken diğer ucu şehrin eğlence mekanlarının bulunduğu alana çıkmaktadır. Caddenin tam Kızılcıklı Caddesi ile kesişiminde kentin önemli alışveriş merkezlerinden biri olan Kanatlı (Boyner) AVM bulunmaktadır. Caddenin bittiği noktada ise kentin en büyük alışveriş merkezi olan Espark yer almaktadır.

Fotoğraf 11: Doktorlar Caddesi'nden Bir Görünüm

Kentin diğer önemli alanlarından birisi de Porsuk Çayı'nın şehir merkezinden geçtiği alanın bir bölümünün düzenlenmesiyle oluşturulan Porsuk Bulvarı, Adalar olarak bilinmektedir (bkz. Foto: 12). Şair Fuzuli Caddesi, Atatürk Caddesi ve Porsuk Nehri arasında bulunan bu bölge gezi ve eğlence bölgesine dönüşmeye başladıktan sonra "Adalar" olarak isimlendirilmiştir. Porsuk Nehri kenarında 1960'lı yıllarda bulunan yazlık sinemalar, 1970'li yıllarda yerini gazinolara, 1980'li yıllarda ise lunaparklara bırakmıştır. 1980'li yılların sonuna doğru ise lunaparklar yerini kafelere bırakıp ve Adalar bir gezinti yeri olmuştur. Günümüzde batı-doğu doğrultusunda akarak kenti bölen çayın iki yakasında çeşitli yoğunlukla kafelerden oluşan yeme-içme ve eğlence mekânları bulunmaktadır. Adalar, hem yerli halkın ve turistlerin hem de öğrencilerin ortak kullandığı bir kentsel mekandır.

Fotoğraf 12: Adalar'dan Bir Görünüm

Şehrin içerisinde üniversite öğrencilerinin yoğun olduğu alanlara baktığımızda üniversitelerin çevreleri dikkat çekmektedir. Üniversite çevresindeki bu yerler için sırf öğrenci odaklı şekillendiğini söyleyebiliriz. Özellikle Eski Bağlar ile Yeni Bağlar Mahallelerini temsilen Bağlar olarak bilinen bölge öğrencilerin en yoğun olduğu alandır. Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü ve Açık öğretim Fakültesi'nin bulunduğu bu bölgede öğrencilere yönelik çok çeşitli işyerleri bulunmaktadır. Bağlar bölgesinin cadde ve sokaklarında çok sayıda 1+1, 2+1 kiralık evler, kız-erkek apartlar ve çeşitli yeme-içme-eğlenme mekanları mevcuttur. Bağlar bölgesinde bulunan Üniversite Caddesi ise öğrencilerin taleplerine yönelik açılan işyerlerinin cadde boyunca uzandığı en önemli caddelerden biridir. Cadde, Haller Gençlik Merkezi'nden başlayıp Anadolu Üniversite'sine kadar uzanmaktadır. Cadde üzerinde kent en büyük alışveriş merkezi olan Espark bulunmaktadır. Özellikle söz konusu cadde üzerindeki işyerlerinin çeşitliliği dikkati çekmektedir. Bir öğrencinin gündelik hayatı için ihtiyaç duyabileceği hemen hemen her şeyin mevcut olduğu Üniversite Caddesi, bu özelliği ile diğerlerinden farklılık göstermektedir. Cadde üzerinde kafeler, eski eşya alım-satım dükkanları, kız-erkek apartlar, kitap-kırtasiyeler, ucuzluk pazarları, çamaşır yıkama-kurutma dükkanları, giyim mağazaları, ulaşım firmaları, fast food dükkanları, ev yemekleri yapan dükkanlar, telefoncular, büfeler, bankamatikler, kuaförler ve daha çok

çeşitli işyerleri dikkat çekmektedir. Bu durum gösteriyor ki Üniversite Caddesi tamamen öğrencilerin istek ve talepleri doğrultusunda şekillenmiştir. Üniversite Caddesi, sadece Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin değil Osmangazi ve Eskişehir Teknik Üniversitesi öğrencilerinin de tercih ettiği alışveriş ve eğlence merkezidir. Bundan dolayı Üniversite Caddesi ve Bağlar bölgesine tüm üniversite öğrencilerinin heterojen olarak bulunduğu Eskişehir'in en yoğun öğrenci bölgesi demek mümkündür.

Fotoğraf 13: Üniversite Caddesinden Bir Görünüm

Fotoğraf 14: Üniversite Caddesinden Bir Görünüm

Fotoğraf 15: Üniversite Caddesinden Bir Görünüm

Öğrencilerin yoğun olduğu bir diğer kentsel mekan ise Üniversite Caddesi'nin doğu kısmında kalan Seylap (Aytaç) Caddesi'dir. Bu cadde üzerinde de çok sayıda öğrenci odaklı işletme bulunmaktadır.

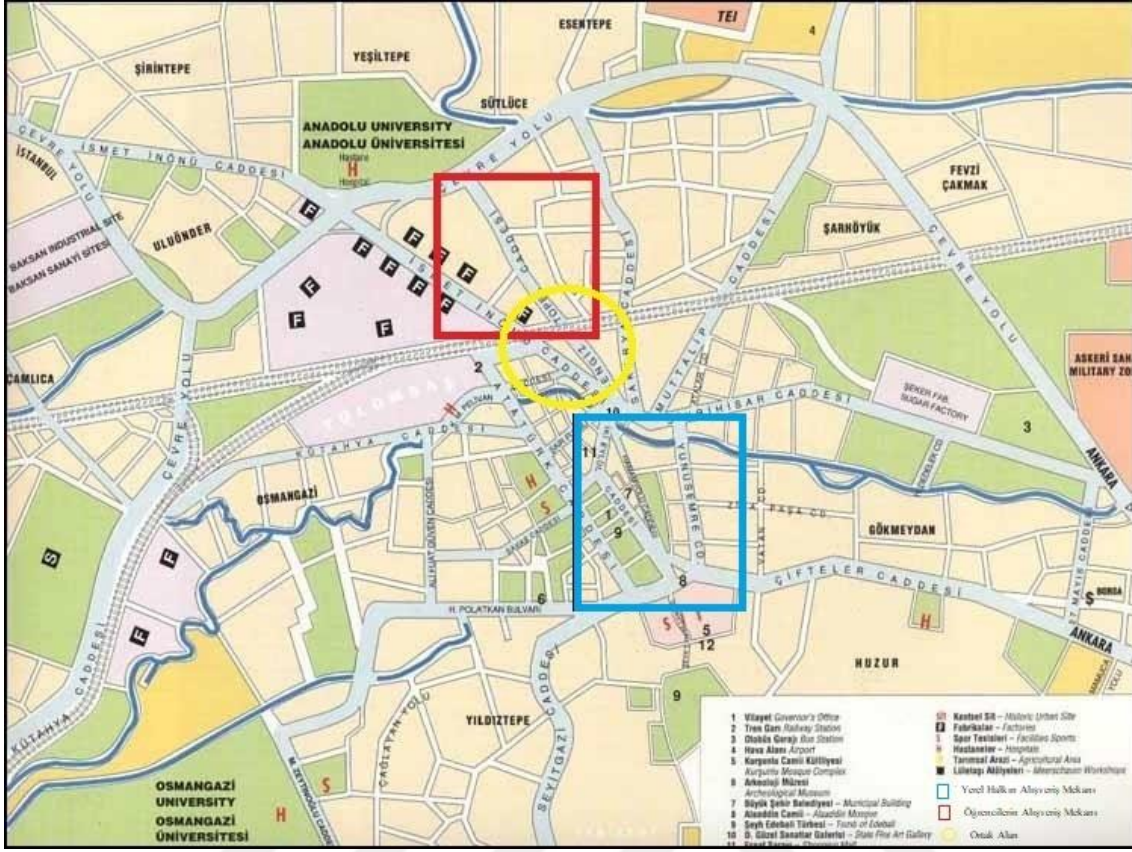
Osmangazi Üniversitesi Meşelik Kampüsü çevresine baktığımızda ise Büyükdere Mahallesi dikkati çekmektedir. Üniversite Caddesi kadar çok ve çeşitli olmasa da bu bölgede de son zamanlarda artmakla birlikte kafeler, fast-food dükkanları, kırtasiyeler, bir de üniversitede Tıp Fakültesi'ne ait araştırma hastanesinin olmasından dolayı çok sayıda eczane vs. bulunmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin ve daha çok genç nüfusun eğlenmek için tercih ettiği kentsel mekan ise Hoşnudiye Mahallesi'nde yer alan ve Barlar Sokağı olarak bilinen Vural Sokaktır. Bu sokakta, çok sayıda alkollü restoranlar, kafeler yer almaktadır. Gece eğlence mekanları olduğu kadar gündüzleri de hizmet veren kahvaltı mekanları mevcuttur. Barlar sokağı için, üniversite öğrencilerinin aradığı görece ucuz ve alternatif kültürleri ve eğlence anlayışlarını bir araya getiren bir eğlence merkezi demek mümkündür (bkz. Foto: 16).

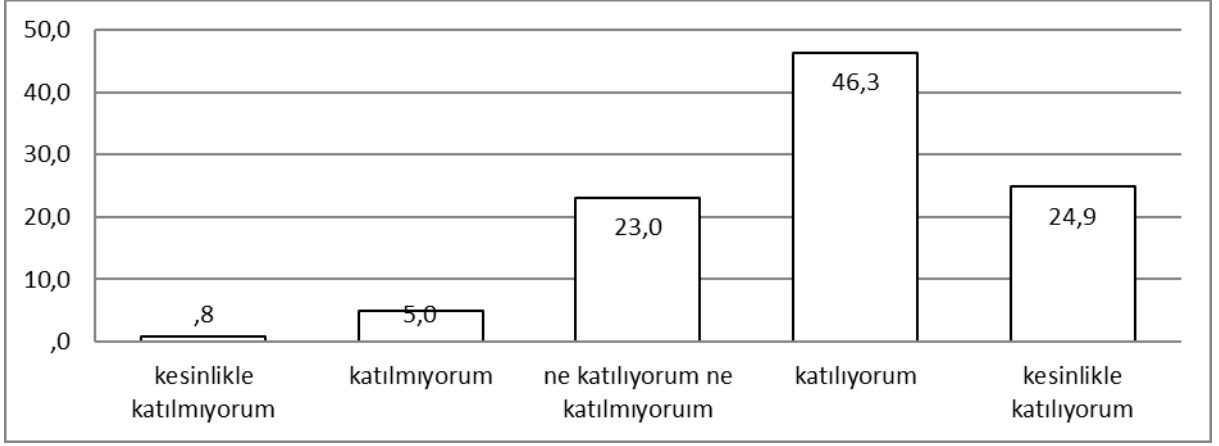
Fotoğraf 16: Barlar Sokağından Bir Görünüm

Sonuç olarak bir kent planı üzerinden bakıldığında yerel halkın çarşısı, Hamamyolu Caddesinden başlayarak, İki Eylül Caddesine kadar uzanan alandır. Kuzeye doğru gidildikçe öğrencilerin en yoğun olduğu alan Üniversite Caddesi ve çevresidir. Geçiş zonu niteliğinde olan İsmet İnönü Caddesini de kesişim alanı olarak tanımlamak mümkündür (bkz. Harita: 8).

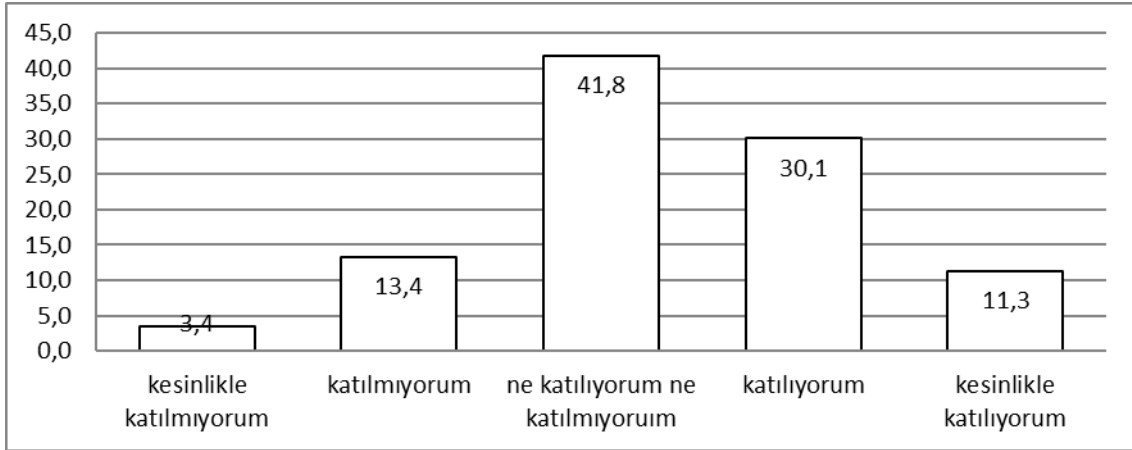
Harita 8: Eskişehir’de Öğrencilerin ve Yerel Halkın Çarşısı Niteliğindeki Alanlar

Üniversite öğrencilerinin taleplerine yönelik açılan işletmelerin çokluğu şehrin morfolojisini büyük ölçüde etkilemiştir. Dolayısıyla kent merkezinin büyük bir bölümünde öğrencilerin varlığı fazlasıyla hissedilmektedir. Üniversite şehri kriterlerine bakıldığında yerel nüfusa oranla öğrencilerin daha aktif olduğunu, eğlence ve kültür merkezlerinin ana tüketicileri olduğunu, şehri canlı ve farklı kıldıklarını belirtmiştik. Ve bir üniversite şehrinin mutlaka öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte tasarlanması gerektiğini önceki çalışmalar kısmında vurgulamıştık. Bu durumda yapılan araştırmalar doğrultusunda Eskişehir’in bu konuda ideal bir şehir olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencileri ile yapılan anket çalışmasında tüketim çeşitliliği üzerine verilen önermeye katılımcıların %70’i olumlu yanıt vermiştir. Bu da Eskişehir’in her kesimden öğrenciye hitap ettiğini göstermektedir (bkz. Şekil: 13).

Şekil 13: Katılımcıların Eskişehir'de Tüketim Tercihlerinin Çeşitliliği Hakkındaki Görüşleri

Aynı zamanda yapılan anket çalışmasında katılımcılara yönlendirilen bir diğer önermede öğrencilerin yoğun olduğu mahallelerde öğrenciye yönelik alışveriş mekanlarının yeterliliği hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Fakat katılımcıların %42'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. %41'i ise bu önermeye olumlu yönde cevap vermiştir (bkz. Şekil: 14). Anket çalışması sırasında yapılan görüşmelerde bu durumun nedeni olarak katılımcılar, öğrenci nüfusunun giderek arttığını böylece zamanla alışveriş mekanlarının yetersiz kalması durumunu düşünerek kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 14: Katılımcıların Öğrencilerin Yoğun Olduğu Mahallelerde Öğrenciye Yönelik Alışveriş Mekanlarının Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri

4.1.4.1. Barınma İmkanları

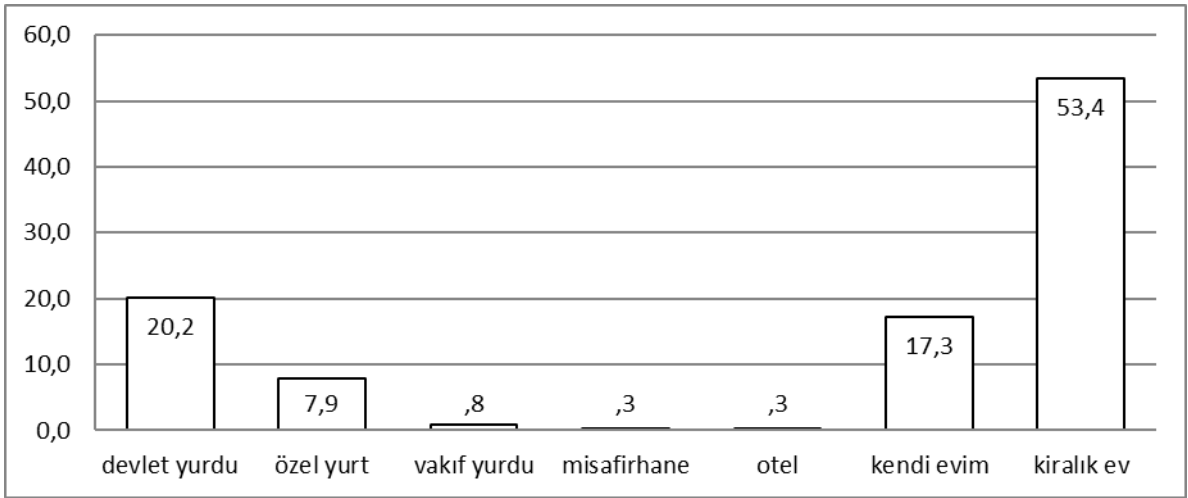
Büyük ve genç bir nüfus kitlesi, bulunduğu kentin tüm tüketim kalıplarını değiştirmekte ve kentte daha önce olmayan birçok ekonomik faaliyet yaratırken, mevcut iş kollarının da gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Kentlerin kısa zamanda artan nüfusları, yoğun bir konut talebi yaratmakta ve bu durum kentlerin alansal büyümesini de hızlandırmaktadır (Işık, 2008).

Eskişehir’de öğrenci sayısının fazla olması da binalarda küçük metrekareli evlerin sayısını arttırmıştır. Özellikle Yenibağlar, Eskibağlar, Bahçelievler, Büyükdere vs. gibi üniversitelere yakın olan mahallelerde genel olarak 1+1, 2+1 evlerin varlığı büyük ölçüde dikkati çekmektedir. Bu durum öğrenci taleplerinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanı sıra kız-erkek apartlar ve özel yurtlar vs. gibi denetimi ve kontrolü olan işletmeler de bu mahallelerde oldukça çok sayıdadır. Kız ve erkek apartlar özellikle kente ilk kez gelen öğrencilerin genellikle devlet yurdundan sonraki ikinci tercihi olmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden birisi ise güvenli olmalarıdır. Ekonomik açıdan bakıldığında ise üniversiteye yakın ve belli imkanlara sahip apartların fiyatları ise en düşük aylık 450 TL’den (70\$) başlamaktadır.

Öğrenci yurtlarında çoğunlukla oda arkadaşlarını seçme imkanı yoktur. Öğrenciler ilk yıl yurttan kalsalar bile daha sonrasında eve çıkmayı tercih etmektedirler. Birkaç kişi ortak kira ve masraf vererek maliyeti düşürmeyi hedeflemektedir. Şehirde konut kiralari da aynı evi paylaşacak iki ya da üç öğrenci için bölünmesi durumunda kişi başına çok uygun fiyata denk gelmektedir. Eskişehir’de üniversite çevresindeki genel olarak 1+1,2+1, eşyalı, eşyasız konut kiralari 450 – 1000 TL (70-170 \$) arasında değişmektedir. Dolayısıyla Eskişehir’de üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu apartlarda ve kiralık evlerde kalmaktadır. Yapılan anket çalışmasına göre katılımcıların %53,7’si kiralık evleri tercih etmektedir. Bu durumun en önemli nedenleri genel olarak daha rahat olması ve merkeze yakın olmasından dolayı tercih edildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin hem ekonomik açıdan hem de kendi yaşadığı insanları seçme konusunda özgür olma açısından kiralık evi tercih etmesi olası bir durumdur.

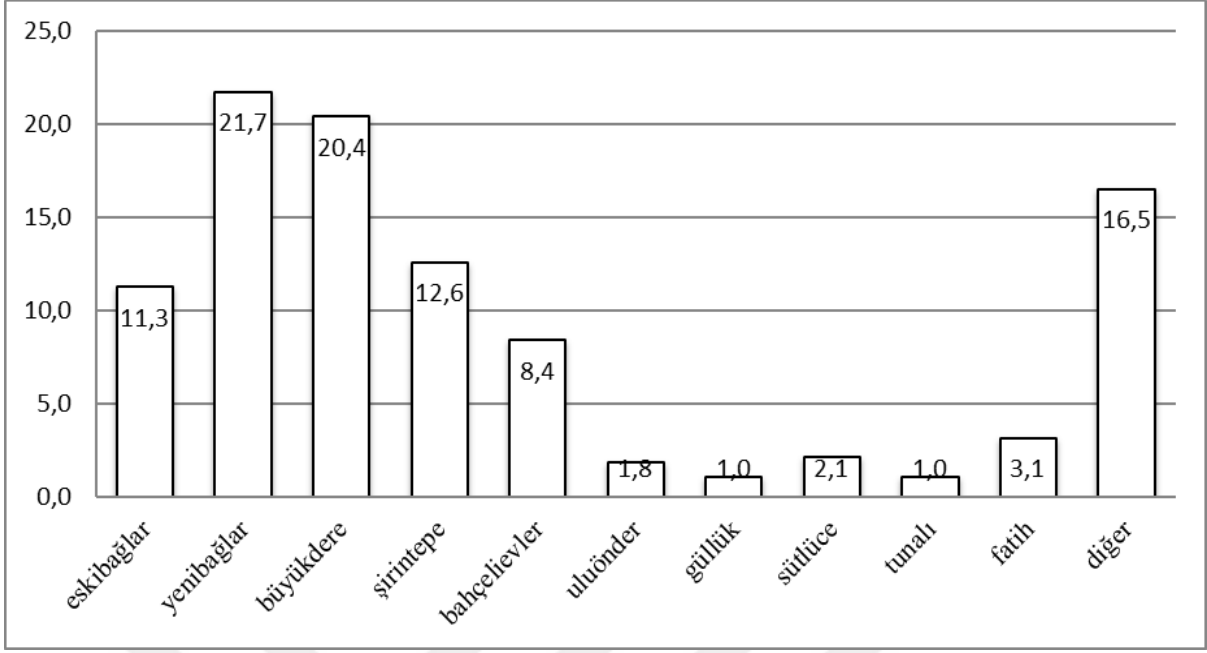
Yapılan anket çalışmasına göre katılımcılara yaşadıkları konut türü sorulmuş ve böylelikle ortaya çıkan hizmet sektörünün düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışmaya göre katılımcıların yarısından fazlasının apart tarzındaki 1+1 ve 2+1 olan kiralık evleri

tercih ettiği belirlenmiştir. Dolayısıyla şehirde yoğun olarak konut sektörünün hizmet verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşme esnasında belirttiği üzere bu kiralık evlerin eşyalı olanları da çoğunlukla tercih edilmektedir. Aynı zamanda katılımcıların kiralık evleri bu kadar yoğun olarak tercih etmelerinin en büyük nedeni aynı evi birkaç kişiyle paylaşarak kira tutarını en aza indirmek olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer neden ise merkeze uzak olan devlet yurtlarında kalmak istemeyenler de kiralık evleri tercih etmektedir (bkz. şekil 15).

şekil 15: Katılımcıların İkamet Ettikleri Konut Türü

Katılımcılara ikamet ettikleri mahalle sorulmuş ve en fazla hangi mahallelerde yoğunluk olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %60'ının Anadolu Üniversitesi'nin bulunduğu Tepebaşı İlçesindeki mahallelerde ikamet ettiği belirlenmiştir. ESOGÜ'de ve ESTÜ'de okumakta olan öğrencilerin bile buradaki mahalleleri tercih ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin en yoğun olduğu mahalleler olan Eskibağlar, Yenibağlar, şirintepe ve Bahçelievler çemberi adeta bir "öğrenci bölgesi" niteliğindedir. Bu mahalleleri seçmelerindeki en büyük etken canlılığın ve hareketliliğin en yoğun olduğu mekanlar olmasından kaynaklanmaktadır. Bu mahalleler dışında karşımıza çıkan diğer yerlerde ise devlet yurtlarının olması veyahut katılımcının Eskişehirli olması etkili olmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin %44'ü ESOGÜ'den olmasına rağmen bu öğrencilerin sadece % 20,4'ünün Büyükdere Mahallesi'nde ikamet ettiği tespit edilmiştir (bkz. şekil: 16).

Şekil 16: Katılımcıların Eskişehir’de İkamet Ettiği Mahalleler

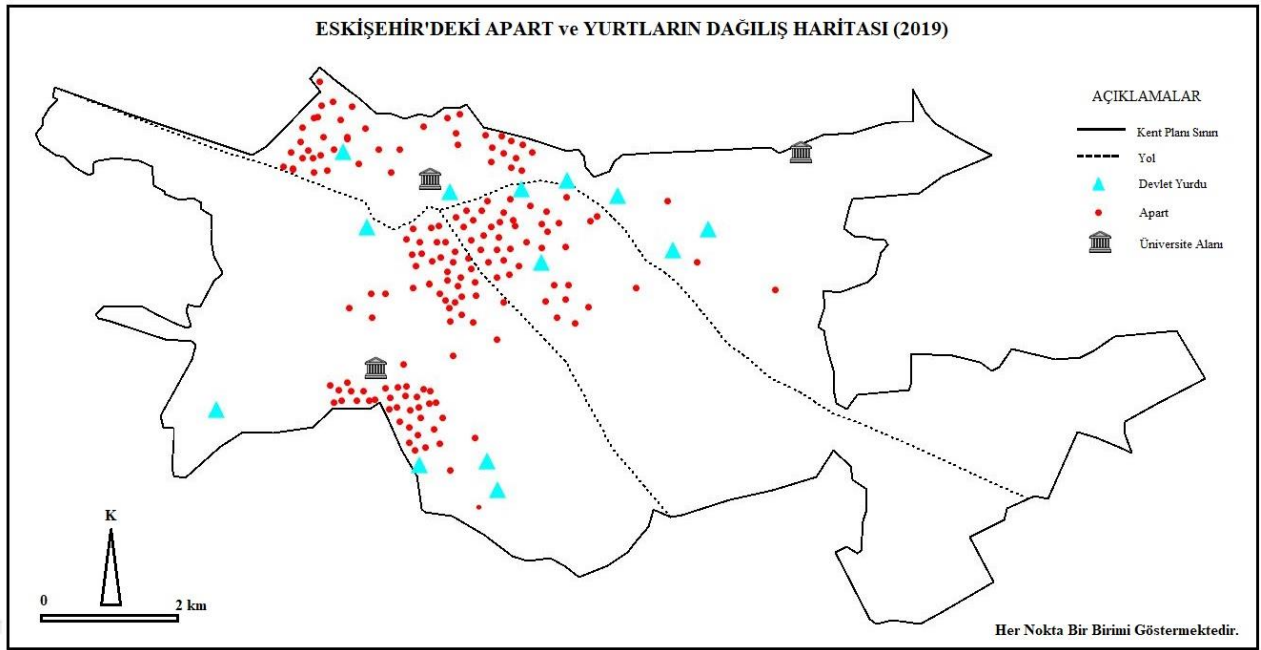
Kent merkezinde 13 tane devlet yurdu bulunmaktadır. Ve bunların toplam kapasitesi 11.911’dir (bkz. Tablo: 15). Eskişehir’de öğrenim gören üniversite öğrenci sayısı ise yaklaşık 80.000’dir. Dolayısıyla öğrencilerin yaklaşık %87’si apartta, kiralık evlerde vs. kalmaktadır. Bunun sonucu olarak Eskişehir’de kiralık ev ve apart sektöründe yoğunluk olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 15: Eskişehir’de Öğrenci Devlet Yurtlarının Kapasiteleri

Yurt Adı	Kapasitesi	Bulunduğu Mahalle
Dumlupınar Kız Öğrenci Yurdu	3052	Büyükdere Mahallesi
Bala Hatun Kız Öğrenci Yurdu	2512	Büyükdere Mahallesi
Mükrime Hatun Kız Öğrenci Yurdu	1016	Fatih Mahallesi
Gündüzalp Erkek Öğrenci Yurdu	1000	Çamlıca Mahallesi
Doğan Aslan Bey Erkek Öğrenci	964	Şarhöyük Mahallesi
Eskişehir Kız Yurdu	944	Büyükdere Mahallesi
Cumhuriyet Kız Öğrenci Yurdu	593	Şirintepe Mahallesi
Osman Efendi Erkek Öğrenci Yurdu	500	Orhangazi Mahallesi
İbni Sina Kız Öğrenci Yurdu	387	Yenibağlar Mahallesi
Emine Hatun Kız Öğrenci Yurdu	352	Şirintepe Mahallesi
Dursun Fakih Erkek Öğrenci Yurdu	235	Şarhöyük Mahallesi
Yunus Emre Erkek Öğrenci Yurdu	224	Büyükdere Mahallesi
Taptuk Emre Erkek Öğrenci Yurdu	132	Tunalı Mahallesi

Kaynak: Kredi ve Yurtlar Kurumu, 2019.

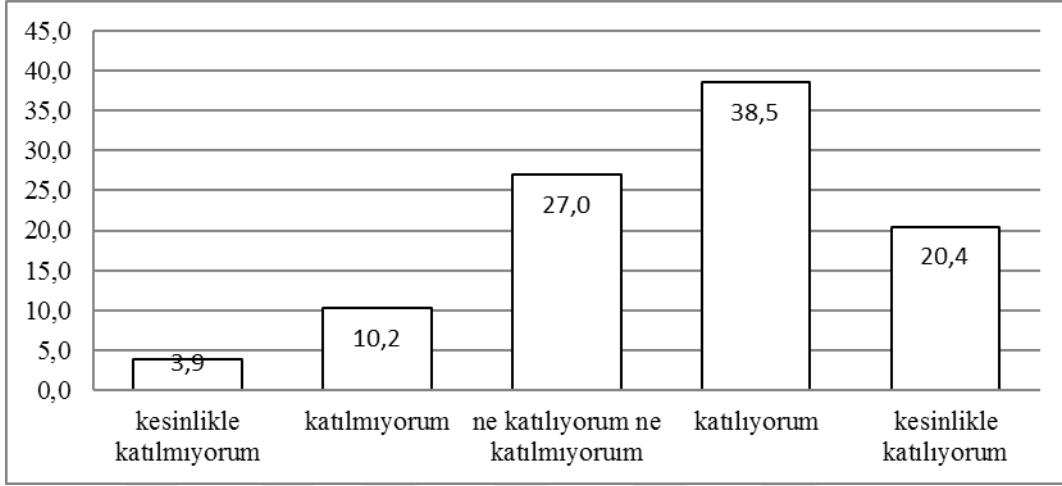
Eskişehir’de apartlar çoğunlukla üniversitelerin çevresinde yoğunluk göstermektedir. Öğrencilerin talepleri doğrultusunda artan apartlar, özellikle Eskibağlar, Yenibağlar, Şirintepe, Bahçelievler, Uluönder, Büyükdere, Yeşiltepe ve çevresinde dağılış göstermektedir (bkz. Harita: 9). ESOGÜ’nün çevresine görece Anadolu Üni.’nin çevresinde apartlar daha yaygındır. Bunun en önemli sebebi Anadolu Üni. ve çevresinin kentin en işlek, en canlı alanlarından birisi olmasıdır. Öyle ki diğer iki üniversitede okumakta olan öğrencilerin önemli bir kısmı da burayı tercih etmektedir.

Harita 9: Eskişehir’deki Apart ve Yurtların Dağılış Haritası (2019)

Şehirdeki ucuz yaşam her öğrenci için avantajdır. Özellikle Eskişehir’deki öğrencilerin yarısından fazlasının kiralık evlerde veya özel apartlarda yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda konutların uygun olması büyük önem arz etmektedir. Eskişehir’de genellikle kiralarn 450 – 1000 TL (70-170 \$) arasında olduğu emlakçılarla yapılan görüşmeler esnasında tespit edilmiştir. Hatta Eskişehir’de bazı öğrencilerin ev almasının bile yaygın olduğu belirlenmiştir. Özellikle üniversitelerin etrafında yer alan şehrin dış mahallelerindeki apart tarzındaki evlerin çok uygun fiyatlara satıldığı tespit edilmiştir. Bu durum Eskişehir açısından büyük avantaj sağlamaktadır. Buna bağlı olarak canlı bir konut ve inşaat sektörü şehre ekonomik, istihdam açısından katkı

sağladığı görülmektedir. Bu durumdan hem öğrencilerin hem de şehirdeki ev sahiplerinin karşılıklı fayda sağladığı söylenebilir (bkz. Şekil: 17).

Şekil 17: Katılımcıların Eskişehir'de Konut Kiralarının Ucuz Olması Hakkında Görüşleri

4.1.4.2. Ulaşım Fiyatları

Eskişehir'de kent merkezinde ikamet eden öğrenciler için ulaşımın çok rahat olduğu söylenebilir. Yukarıda da değinildiği üzere üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu Yenibağlar, Eskibağlar, Şirintepe, Bahçelievler mahallelerinde ikamet etmektedir. Dolayısıyla öğrenciler, gerek okula gerekse şehrin merkezine yürüme mesafesinde ulaşım sağlayabilmektedir. ESOĞÜ'de okumakta olan öğrencilerin bile büyük bir kısmının Bağlar'da yani öğrencilerin yoğun olarak ikamet ettiği bölgede yaşadığı yapılan çalışma ile tespit edilmiştir. Bunun dışında kentin merkezinden uzakta ikamet edenler için ise şehrin en önemli ulaşım araçlarından olan tramvay ile maksimum 15 dakikada kent içine ulaşmak mümkün olmaktadır. Ulaşım imkanlarının çeşitliliği, kolaylığı ve taşıma ücretlerinin düşüklüğü öğrencilerin memnuniyeti arttırmaktadır. Taşıma ücretlerine baktığımızda; Otobüsler ve tramvay ulaşım ağını sık kullanan öğrenciler için indirimli bilet imkanı sunmaktadır (bkz. Fotoğraf 17). 65 yaş üstü ve engelli vatandaşlar için ise ücretsiz binme imkanı bulunmaktadır. Öte yandan minibüs ücretleri ise öğrenciler için 2,25 TL (0,39\$)'dir. (Eskart 1,60 (0,28\$)).

Fotoğraf 17: ESTRAM Bilet Ücretleri
Kaynak: ESTRAM, 2019.

4.1.4.3. Tüketim İmkanları

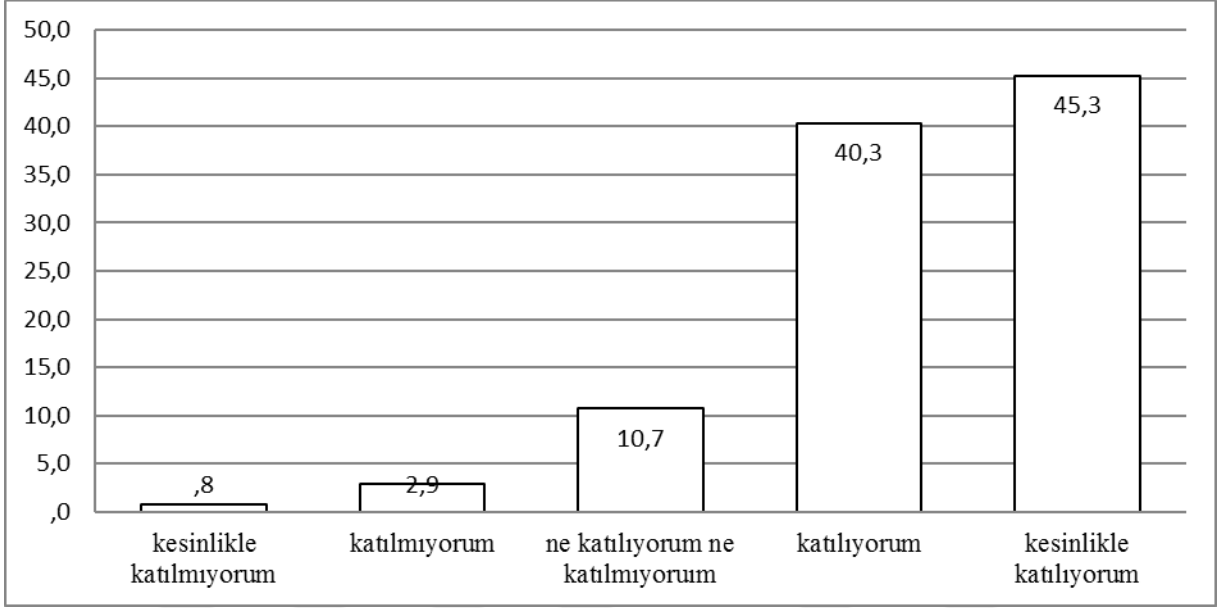
Üniversite öğrencileri okumaya geldikleri şehirde aile ortamından uzak ve geçici kaldıkları için genellikle daha kolay ve hızlı tüketimi tercih etmektedirler. Hem hızlı hem de uygun fiyatlı yeme-içme sektörüne duyulan talepten dolayı Eskişehir’de çok sayıda kafe, fast-food mekanları açılmış ve hala da açılmaya devam etmektedir (bkz. Tablo: 16). Özellikle Üniversite Caddesi’nde onlarca kafe ve fast-food dükkanları dikkati çekmektedir. Öğrencilerin talepleri doğrultusunda açılan işletmelerin üniversite çevresinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Arz- talep ilişkisine göre açılan işletmelerin çeşitliliği Tablo: 16’da verilmiştir. Öğrencilerin ev eşyası ihtiyaçları için, ikinci el alım satım dükkanları, kitap, kırtasiye, fotokopi ve matbaa ihtiyaçları için kırtasiye dükkanları, ihtiyaca yönelik çamaşır yıkama- kurutma dükkanlarının vs. üniversite çevresinde dikkat çekici bir yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16: Tepebaşı ve Odunpazarı İlçelerinde İşyeri Sayıları (2019)

İşyeri	İşyeri Sayısı
Bar-Alkollü-Alkolsüz Lokanta	242
Kafeterya-Lokanta-Pasta-Börek-Kahvaltı Salonu-	846
Eski Eşya Alım Satım	107
Kırtasiye	215
Çamaşır Yıkama- Kuru Temizleme	61
Kadın – Erkek Kuaför	582
Büfe	117
Tütüncü	161
Spor Salonu	70

Kaynak: İlçe Belediyesi Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü, 2019.

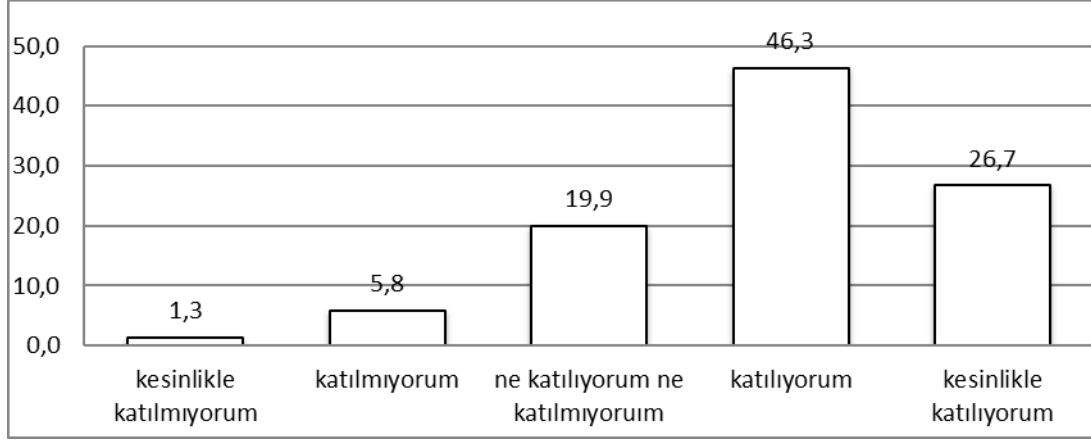
Katılımcılara Eskişehir'deki yeme-içme mekanları ve eğlence mekanlarının çeşitliliği üzerine verilen önermede %85'i olumlu yönde cevap vermiştir. Bu durum Eskişehir'deki söz konusu mekanların her kesime hitap ettiğini göstermektedir (bkz. Şekil: 18).

Şekil 18: Katılımcıların Eskişehir'de Yeme-İçme ve Eğlence Mekanlarının Çeşitliliği Hakkındaki Görüşleri

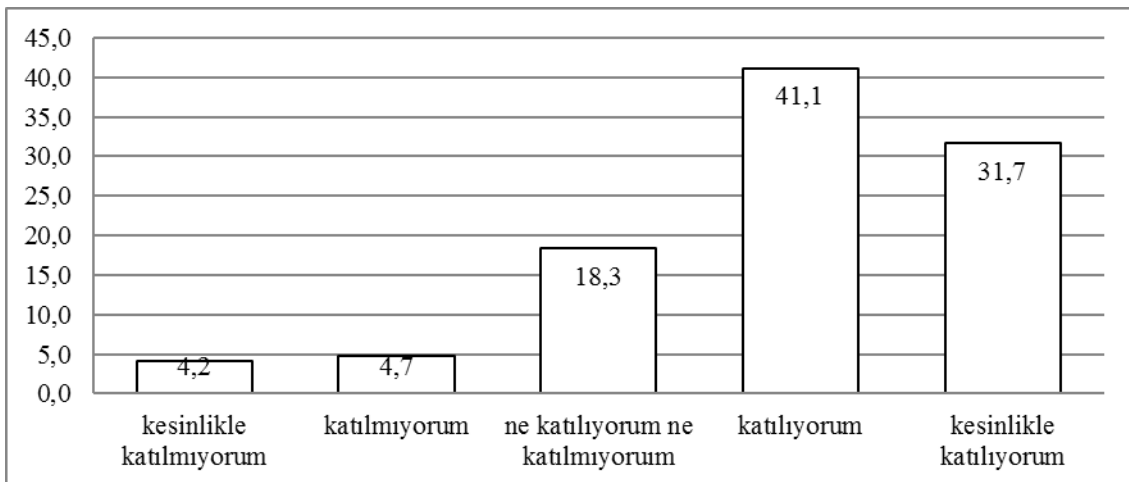
Ayrıca tüketim denildiğinde sadece yeme-içme değil kitap, kırtasiye, giyim giderleri vs. gibi farklı tüketim ihtiyaçları da düşünülmelidir. Örneğin, kente ilk kez gelip yerleşmekte olan bir üniversite öğrencisinin en büyük ihtiyaçlarından birisi de ev eşyalarıdır. Genellikle ikinci el ve daha uygun fiyatlı ürünleri tercih eden öğrenciler için, Üniversite Caddesinde ve yakın çevresindeki sokaklarda ikinci el eşya mağazaları çoğaldığı belirlenmiştir.

Katılımcıların önermeye verdiklere cevaba bakıldığında Eskişehir'i ekonomik açıdan ucuz ve kaliteli buldukları tespit edilmiştir. Üniversite şehrinin en önemli kriteri olan ekonomiklik etkisinde öğrencilerden geçer not alması Eskişehir'in, bu açıdan ideal bir üniversite şehri olduğunu açıkça göstermektedir (bkz. Şekil: 19).

Şekil 19: Katılımcıların Eskişehir'in Alışverişlerde Hem Ucuz Hem Kaliteli Bir Hizmet Sunması Hakkındaki Görüşleri

Eskişehir halkının ve özellikle de ev sahiplerinin hoşgörülü olması öğrenciler açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla şehirde tek başına yaşamını sürdüren öğrencilerin psikolojik açıdan kendisini rahat hissetmesi de şehre olan bağlılığı arttırmaktadır. Üniversite şehri kriterleri açısından toplum ile öğrencilerin karşılıklı etkileşimde olması, olumlu yönde birbirlerini etkilemesi oldukça önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylelikle katılımcılara yöneltilen önerme ile Eskişehir'de okumakta olan öğrencilerin halkı nasıl bulduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Ve sonuç olarak katılımcıların %72'si'nin Eskişehir halkını hoşgörülü bulduğu tespit edilmiştir. Bu durum Eskişehir'in tercih edilme durumunu olumlu yönde arttırmaktadır (bkz. Şekil: 20).

Şekil 20: Katılımcıların Eskişehir Halkının Öğrencilere Karşı Hoşgörülü Olması Hakkındaki Görüşleri

Taşçı ve diğerlerinin 2011 yılında Eskişehir kent halkı ile yaptığı bir çalışmada ise üniversite merkez kampüsüne hem yakın hem de uzak bir semtte oturanların büyük bölümünün üniversite öğrencileriyle komşu olmaktan rahatsız olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca çalışmada Eskişehir halkının önemli bir kısmının Anadolu Üniversitesinin hizmetlerini olumlu olarak algıladığı tespit edilmiştir. Böylelikle etkileşimin karşılıklı olduğu belirlenmiştir. Kent ile üniversite işbirliğinin ve bilgi aktarımının yalnızca üniversiteden komşu çevreye olacak şekilde tek taraflı değil, çevredeki bilgi ve becerilerin de üniversiteye iletilmesi şeklinde, iki yönlü olması önemlidir (akt. Taşçı Gürkaynak ve Kasımoğlu, 2004). Yapılan çalışmada üniversitenin sunduğu entelektüel ve kültürel etkinliklerin kent ile üniversite arasındaki etkileşimi zenginleştirdiği belirtilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu Anadolu Üniversitesinin ve öğrencilerinin kentteki sosyal yaşamı zenginleştirdiği ve kültür-sanat hayatının kalitesini arttırdığını düşünmektedir. Kentte çağdaş ve modern bir yaşam alanı oluşmasında üniversitenin çok önemli bir rol oynadığı da katılımcıların ortak görüşü olduğu tespit edilmiştir (Taşçı vd., 2011).

Ayrıca yerel yönetimlerin öğrenciyi desteklemesi ve söz hakkı vermesi üniversite şehri kriterleri arasında karşımıza çıkmaktadır. Eskişehir'deki belediyelerin öğrenciler için yapmış olduğu uygulamalar bu durumu olumlamaktadır.

Tepebaşı Belediyesi'nin yapmış olduğu 29 Ekim Gençlik Merkezi'nde ücretsiz çamaşır yıkama günleri öğrencilerin yaşamını kolaylaştırmaktadır (bkz. Foto: 18). Özellikle üniversitede okuyan öğrencilerin en büyük sorunu çamaşır yıkama, Tepebaşı Belediyesi'nin sunduğu hizmetle sorun olmaktan çıkmaktadır. Öğrenciler hafta içi 21.00, hafta sonu 16.00'ya kadar çamaşırılarını 29 Ekim Gençlik Merkezi'ne getirerek yıkayabilmektedir. Ayrıca çamaşırılarını yıkadıktan sonra kurutma makinesini kullanarak eşyalarını temiz ve kurumuş bir şekilde alabilmektedir (bkz. Foto: 19). Bunun yanı sıra Tepebaşı Belediyesi hizmetlerini, etüt salonları, bilgisayar laboratuvarı, derslikler, tiyatro salonu, müzik odası, kütüphane, fitness ve kardio aletleri ve çok amaçlı salonlar vs. gibi etkinliklerle de zenginleştirmiştir. Ayrıca öğrenciler Avrupa Birliği Gönüllü Hizmetleri Birimi ile de gönüllülük esaslı bir merkez hizmeti de alabilmektedirler (Tepebaşı Belediyesi).

Fotoğraf 18: Çamaşır Yıkama Günleri Afişi

Fotoğraf 19: Çamaşır Yıkama Odasında Bir Görüntü.

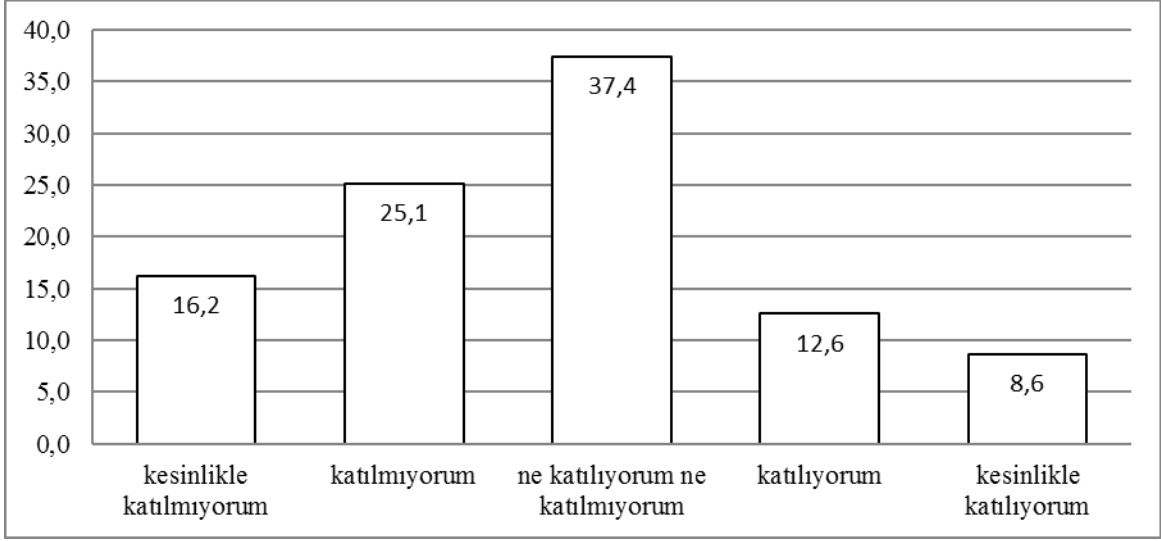
Öğrenciler belediyenin sunmuş olduğu bu imkandan hafta içi her gün faydalanabilmektedir. Çamaşır yıkamak için sadece deterjan getirmek gereklidir. Ayrıca öğrenciler kurutma makineleri ile de kısa sürede çamaşır kurutma işlemini gerçekleştirmektedir.

4.1.4.4. İstihdam İmkanları

Üniversite şehri kriterleri açısından düşünülen unsurlardan bir tanesi de öğrencilerin yarı zamanlı çalışma fırsatlarıdır. Öğrencilerin derslerini aksatmayacak şekilde para kazanması için genel olarak yarı zamanlı bir işte çalışması gerekmektedir. Bu durum hem öğrenci için kolay olacaktır, hem de işverenler için öğrencilerin çalışması, esnek çalışma saati ve ucuz işgücüne uygun oldukları için karlı olacaktır. Böylece üniversite şehrinin, öğrencilerin kolayca iş bulup harçlığını çıkarabileceği bir kent olması gerekmektedir.

Eskişehir'de özellikle üniversite yakınlarındaki işyerlerinde genç nüfusun ağırlıklı olarak çalıştığı dikkati çeker. Ancak anket çalışmasına göre bunu katılımcılara yönelttiğimizde farklı sonuçlar elde ettik. Bu durumun iki sebebi olabilir. Birincisi öğrenciler resmi olarak çalışmadıklarını ifade etmekten çekinmiş olabilirler, ikincisi ise anket uyguladığımız öğrenciler çalışan nüfus kitlesinden olmamış olabilir. Bu durumu, anketlere yansımadağı için üniversite çevresindeki iş yerlerinde sözlü görüşmelerle belirlemiş olduk. İstihdam açısından bakıldığında, öğrencilerin bir kısmı hem okuyup hem de yarı zamanlı olarak çalışmaktadır. Genel olarak kafe, kırtasiye vs. gibi öğrencilere dönük hizmet veren işletmelerde çalıştıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca öğrencilere Eskişehir'deki iş imkanlarını nasıl bulduklarını tespit edebilmek için buna yönelik olumsuz bir önerme yöneltmiştir. Katılımcılar, toplamda %41 oranında bu önermeye katılmadığını belirterek Eskişehir'de iş imkanının kısıtlı olmadığını belirtmiştir. Ancak katılımcıların %37'si de kararsız olduklarını belirtmişlerdir (bkz. Şekil: 21).

Şekil 21: Katılımcıların Eskişehir'deki İş İmkanlarının Kısıtlılığı Hakkındaki Görüşleri

Bir diğer unsur ise öğrencilere sunulan staj imkanlarıdır. Üniversitelerde her bölüme uygun bir staj alanı olması öğrencilerin iş hayatını öğrenmesi açısından son derece önemlidir. Örneğin Anadolu Üniversitesi'nin Migros A.Ş. ile yapmış olduğu anlaşmaya göre her yıl belli miktarda stajyer öğrenci istihdam edilmektedir. İİB Fakültesinden sınav ile seçilen öğrenciler yaklaşık 6 ayın sonunda müdür yardımcısı statüsünde hemen göreve başlatılmaktadır. Bu durumda öğrencilerin mezun olduktan hemen sonra iş bulabilmeleri ve bunu üniversitelerin sağlıyor olması öğrencileri destekleyen bir kurum olduğunu göstermektedir.

2018 yılı itibariyle yaklaşık 2 milyona yakın öğrenci sayısına sahip olan AÖF, yılda 2 defa sınav yapmaktadır. Sınav materyallerinin basıldığı BAUM'a yılın belli dönemlerinde geçici olarak sigortalı çalışanlar alınmaktadır. Genellikle Eskişehirli gençler bu alanda geçici de olsa istihdam edilmektedir.

4.1.5. Üniversitelerin Akademik ve Kültürel Etkisi

Üniversite şehri kriterlerine göre, üniversitelerin akademik ve kültürel olarak şehirdeki görünür etkilerinin var olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ülkemizde üniversite araştırmalarının büyük bir kısmı üniversitelerin şehre yaptığı yerel ekonomik katkılardan ibarettir. Bu kapsamda bakıldığında bir yere üniversite şehri diyebilmemiz için sadece ekonomik etkileri açısından incelemek yetersiz kalmaktadır. Akademik

etkiler şehri bilgi, kültürel etkiler ise toplumsal yönden etkilemektedir. Ancak bu etkilerin üniversite ve toplum arasında karşılıklı etkileşim halinde gerçekleşmesi ile üniversite şehri kavramından bahsedebiliriz. Örneğin üniversitelerin sahip olduğu kütüphane, müze, opera, tiyatro ve araştırma hastaneleri vs. gibi kurumların halk tarafından benimsenmesi ve tercih edilmesi pek tabii ki üniversiteyi de olumlu yönde etkilemektedir. Bu çift yönlü pozitif etki, hem kültür, sanat ve akademi hem de ekonomik açıdan kentte bir dinamizm yaratmaktadır. Üniversitelerin yapmış olduğu akademik çalışmalar, eğitim kalitesini ve üniversitenin tanınırlığı arttırmaktadır. Üniversitelerde yapılan uluslararası kongreler, sempozyumlar, sergiler, bilimsel etkinlikler, resitaller, dinletiler, opera, bale gösterileri, tanıtım fuarları, söyleşiler vs. gibi daha bir sürü hem bilimsel hem de kültürel etkinlikler sayesinde kente nitelikli insanlar gelmekte ve halkta bu durumdan faydalanabilmektedir.

Yirminci yüzyılın sonlarında gelişmiş ülkelerde bilgi toplumuna geçiş süreci başlamış ve bilgi ekonomisi adı verilen yeni bir küresel ekonomik yapı oluşmuştur. Böylece bireylerin ekonomik gücü, bilgi ve öğrenim düzeyleri çerçevesinde ülkelerin rekabet gücü beşeri ve sosyal sermayeleri ile ölçülür duruma gelmiştir. Bu durum, bilginin üretilmesi ve yayılmasında en önemli birimler olan üniversitelerden beklentileri arttırmıştır (YÖK, 2007: 13).

Üniversiteler, aynı zamanda sorunların kaynağına yönelip, bilimsel araştırmalar yaparak ve çözümler üreterek topluma fayda sağlamaktadır. Sanayi ise rekabet üstünlüğü sağlayarak, araştırmalarda hâkimiyetin ve bilginin kendisine ait olacak şekilde risklerin sorumluluğunu da almaktadır. İlk başlarda “eğitim” yönü ağır basan üniversiteler, sanayi toplumunun gerektirdikleri doğrultusunda; “araştırmacı” üniversite misyonunu yüklenmişlerdir. Bugün ise üçüncü misyon çerçevesinde üniversiteler, ekonomik ve sosyal kalkınmaya doğrudan katkı sağlamayı hedefleyerek; farklı şekillerde kavramsallaştırılmışlardır (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2012: 93).

Eskişehir’deki üniversitelerin akademik ve kültürel niteliğini belirlemede buldukları şehre katkıları bu bölümde tartışılacaktır. Eskişehir’de 2018-2019 öğretim yılı verilerine göre toplam 71.327 öğrenci ve 3.797 akademik personel bulunmaktadır (YÖK, 2018). Dolayısıyla üniversitede üretilen bilimsel bilginin, yapılan projelerin ve çeşitli sanatsal faaliyetlerin Eskişehir’e çeşitli katkılarının olması beklenir.

Üniversitenin bu görünür katkılarını iki başlık altında incelemek mümkündür. Bunlardan ilki üniversitelerin, şehrin yerel ve bölgesel gelişmesine katkı sağlayan akademik etkileridir. Akademik etkileri incelemek için üniversitelerin sanayi ile işbirlikleri, projeler, konferans, sempozyum, kongre vs. gibi bilgi temelli göstergeleri ele alınmıştır. İkincisi ise üniversitelerin toplumun da faydalanabileceği faaliyetlerini kapsayan toplumsal, kültürel ve sanatsal etkileridir.

İlk olarak bilgi temelli hizmetler kapsamında üniversitelerin sanayi ile işbirliklerine ve projelere bakıldığında, her iki üniversitenin de çeşitli sanayi kolları ile işbirliği içinde olduğu belirlenmiştir. Üniversite ve sanayi iş birlikleri için üniversitelerde çeşitli teknoloji transfer birimleri kurulmuştur. Bu kapsamda 18 Eylül 1990 tarihinde Eskişehir Sanayi Odası (ESO), Anadolu Üniversitesi ile yapmış olduğu üniversite-sanayi işbirliğinin bir sonucu olarak, ATAP A.Ş.'ni kurmuştur. ATAP A.Ş. Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü içerisinde bulunan binasında çalışmalarını sürdürmüştür. Kurumun binasında çeşitli firmalar yer kirilayarak faaliyet göstermişlerdir. Firmalar genel olarak bilgisayar yazılımları, internet teknolojileri, biyoteknoloji, animasyon, havacılık gibi sektörlerden oluşmaktadır (bkz. Tablo: 17). ATAP A.Ş., günümüzde Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesinin (ETGB) idare ve işletmeciliğini üstlenmiş durumdadır. ATAP A.Ş aynı zamanda Türkiye'de kurulan ilk TGB yönetici şirkettir (ATAP). ETGB, 10 Nisan 2003 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan "2003/5390 Sayılı Bazı Alanların Teknoloji Geliştirme Bölgesi Olarak Tespit Edilmesine İlişkin" Bakanlar Kurulu kararı ile resmi olarak faaliyete geçmiştir. ETGB ilk önce Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nde 510 dönümlük bir alana konumlandırılmıştır ve iki ayrı piramit binası inşa edilmiştir (bkz. Foto: 21). Girişimcilerin çok fazla talep etmesinden dolayı 2008 yılında Yazılımkule inşa edilmiştir. 2017 yılında yine artan girişimci talepleri doğrultusunda Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin Meşelik Kampüsünde'de bir Teknopark inşa edilmiş ve hizmete sunulmuştur (bkz. Foto: 20). Bu teknoloji bölgelerinin kurulmasında şehirde bulunan Anadolu ve Osmangazi Üniversitelerinin bilimsel katkıları büyük önem arz etmektedir. Üniversitelerin, akademik çabalarının bir sonucu olarak kurulan bölgeler üniversite-sanayi işbirliği açısından tüm ülkemize örnek olmaktadır. Teknopark'ta bugüne kadar 465 geçerli proje uygulanmıştır.

Tablo 17: ATAP Bünyesindeki Firmaların Sektörlerine Göre Dağılımı ve Sayıları (2019)

Firmalar	Sayıları
Yazılım	48
Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri	12
Elektronik	8
Animasyon	8
Biyoteknoloji	8
Havacılık	8
Seramik ve Refrakter	8
Makine ve Teçhizat İmalatı	7
Sağlık ve İlaç	5
Savunma Sanayi	4
Medikal	3
Kimya	3
Tarım ve Madencilik	2
İmalat Sanayi	1
Kozmetik ve Temizlik Ürünleri	1
Ambalaj	1
Otomotiv Tasarımı ve Mühendislik	1

Kaynak: ATAP, 2019.

Yerleşke dağılımına göre Anadolu Üniversitesi'nde 40, Osmangazi Üniversitesi'nde 51, Organize Sanayi'de 36 ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde 1 tane olmak üzere toplam 128 aktif firma, 641 çalışan personel bulunmaktadır.

Fotoğraf 20: TEKNO PARK

Fotoğraf 21: EOSB TEKNOPARK

Üniversitelerin sanayi işbirlikleri için kendi kurmuş olduğu birimler de vardır. Bunlardan ESOĞÜ Teknoloji Transfer Ofisi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ETTOM), akademide üretilen bilginin endüstride kullanılması, ulusal ve uluslararası programlardan daha aktif bir biçimde yararlanılması, üretilen bilginin topluma yayılması ve ticari ürüne dönüştürülmesi için 2013 yılında kurulmuştur (ESOĞÜ).

ETTOM kapsamında uygulanan projelerden birkaçı şu şekildedir; Örneğin, 2016 yılında ESOĞÜ ile TÜLOMSAŞ arasında raylı sistemleri ilgilendiren ve AR-GE ile eğitim dahil tüm konularda işbirliğini amaçlayan bir protokol imzalanmıştır. TÜLOMSAŞ ile tramvay, yüksek hızlı tren ve diğer demiryolu sektörlerinde teknolojik ve bilimsel işbirliği yapmak Eskişehir için büyük önem arz etmektedir. Demiryolu üretiminde lokomotif, vagon, tramvay gibi sektörlerde ihtiyaçları olan bilgi desteğini sağlamanın yanı sıra inovasyon ve AR-GE desteği almak açısından protokolün önemli olduğu belirlenmiştir. TÜLOMSAŞ'ın doktora ve master öğrencileri için de bir eğitim merkezi olması mümkündür (ETTOM).

Bir diğeri ise 13 Mart 2013 tarihinde Anadolu Üniversitesi tarafından Ar-Ge ve İnovasyon Koordinasyon Birimi olarak kurulan ARİNKOM TTO'dur. Birimin temel amacı Eskişehir ve bölgesindeki araştırma, teknoloji geliştirme, inovasyon ve teknoloji tabanlı girişimcilik faaliyetlerini üniversitelerin katkısıyla arttırmaktır (Anadolu Üniversitesi).

Anadolu Üniversite'sinin sanayi işbirliği kapsamında yapmış olduğu projelere örnek olarak, URAYSİM, Anadolu Üniversitesi Ulaştırma Bilimleri Enstitüsü tarafından Haziran 2011'de Raylı Sistemler Araştırma ve Test Merkezi Projesi olarak

DPT'ye sunulmuştur. Ocak 2012'de onaylanan proje için 247 milyon TL bütçe verilmiştir. Eskişehir'in Alpu ilçesinde kurulmakta olan Ulusal Raylı Sistemler Mükemmeliyet Merkezi'nde demiryollarındaki tüm çeken ve çekilen araçların test ve sertifikasyon işlemleri yapılacak ve sadece bölgeye değil, çevre ülkelere de hizmet verecektir. Avrupa ülkelerindeki demiryolu aracı üreten firmalar da test ve sertifika için Eskişehir'e geleceklerdir. Projeye destek veren kuruluşlar olarak; TCDD, TÜLOMSAŞ, TÜDEMSAŞ, TÜVASAŞ, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, ESTRAM, Eskişehir Sanayi Odası, Eskişehir Ticaret Odası, RAYDER, ABİGEM, Demiryolu Taşımacıları Derneği, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi ve 10'un üzerinde özel sektör kuruluşu yer almıştır. Proje kapsamında ve Anadolu Üniversitesinin bünyesinde yer alan ulaştırma ile ilgili Fakülte, Enstitü, Yüksekokul, Meslek Yüksekokulları ile ülkemizdeki Raylı Sistemler alanında sosyal sorumluluk projelerinde iş birliğine gidilmiş ve Raylı sistemler alanında ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünün yetiştirilerek sektöre ve ülke ekonomisine kazandırılması konularında iş birliği gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile hem istihdam sağlanmış hem de dışa bağımlık azalmış olacaktır. Proje kapsamında yüzlerce çalışan ve mühendislik fakültelerine ise 18 araştırma görevlisi kadrosu tahsis edilmiştir. Üniversitelerin sanayi ile işbirlikleri hem öğrencilere staj ve iş imkanı sunmakta hem de kente ekonomik girdi sağlamaktadır. Dolayısıyla bir üniversite şehri, kesinlikle akademik bilgilerini bulunduğu kente aktaran, sanayisine katkıda bulunan nitelikte olmalıdır. Akademik çalışmalarını sadece kağıt üzerinde yapan ve hem üniversiteye hem de konumlandığı şehre herhangi bir katkısı olmayan üniversiteler zamanla önemini kaybedebilir.

Bir diğer unsur ise üniversitelerin eğitim kalitesi ve bilimsel başarılarıdır. Bu parametreyi ancak yapılan bilimsel yayın ve etkinliklerle ölçmek mümkündür. Buna yönelik URAP tarafından yapılan akademik performans değerlendirmelerine bakılmıştır. Değerlendirmeye göre "Makale, Atıf, Bilimsel Doküman, Doktora Mezunu Öğrenci Sayısı İle Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı" olmak üzere beş kriter esas alınarak her yıl üniversiteler sıralanmaktadır. Türkiye'de 2017 itibariyle 119'u devlet 67'si vakıf olmak üzere toplamda 186 üniversite bulunmaktadır. URAP tarafından yapılan bilimsel kriterlere göre sınıflandırmada Eskişehir'deki iki üniversitenin de bilimsel açıdan oldukça önemli bir dereceye sahip olduğu

görülmektedir. Bu sınıflandırmaya göre Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 17., Anadolu Üniversitesi ise 28. sırada olduğu belirlenmiştir (URAP).

Anadolu Üniversitesinin uluslararası alandaki bir başka başarılı örneği Erasmus+ Ortak Ülkeler Hareketliliği Programı'dır. Bu programla Erasmus+'a dâhil olan ülkeler dışındaki Amerika, Çin, Japonya, Güney Kore, Azerbaycan, Kosova, Cezayir, Bosna Hersek ve Kanada gibi ülkelerle Erasmus+ protokolleri imzalanmıştır. Bu hareketlilikte Anadolu Üniversitesi, Türkiye'deki üniversiteler arasında en fazla bütçe alan ikinci üniversite olmuştur. Ayrıca Anadolu Üniversitesi tarafından Avrupa Gençlik Hizmetleri projesi kapsamında yurt dışına, bilinen Erasmus+ yoluyla gitme şansı elde edemeyen ve 30 yaşın altındaki açıköğretim öğrencileri Avrupa'nın değişik kentlerine 2 ile 12 ay arasında gönderilmektedir. Şu anda Anadolu Üniversitesinin bu kapsamda 26 ülkeyle iş birliği bulunmaktadır (2018 A.Ü. Faaliyet Raporu).

Eskişehir'in üniversite şehri olarak algılanmasının en önemli etkenlerinden birisi de şüphesiz Anadolu Üniversitesi'nin Açıköğretim Fakültesidir. Hem ülkemizde ve hem de yurtdışında sağladığı uzaktan eğitim imkanı ile bilinen AÖF, kentin eğitim, kültür ve üniversite kenti olarak algılanmasını sağlamıştır. Böylece kentin tanınırlığı olumlu yönde artmış ve kent adeta öğrenciler için cazibe merkezi haline gelmiştir. AÖF, eğitimde sağladığı fırsat eşitliği ile tüm ülkede Anadolu Üniversitesini öncü yapmıştır.

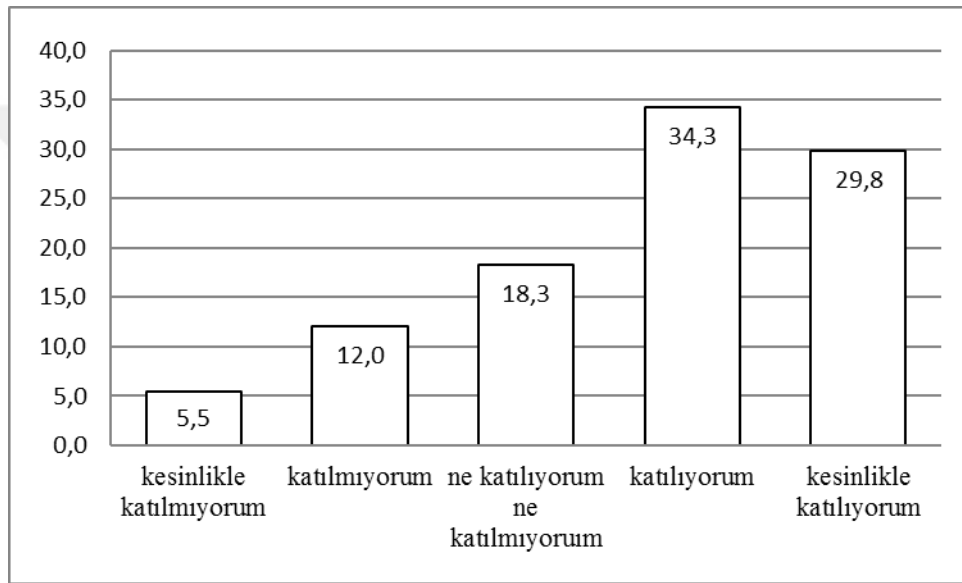
Anadolu Üniversitesi'nin şehre bir diğer katkısı ise 1989 yılında trafiğe açılan Hasan Polatkan Havalimanıdır. 2017 yılında dünyanın ilk sertifikalı üniversite havalimanı olarak tarihe geçmiştir. Hasan Polatkan Havalimanı Sorumlu Müdürü ve Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Semra Kurama, Hasan Polatkan Havalimanı'na verilmiş olan sertifika ve terminal binası işletme ruhsatını Anadolu Üniversitesi rektörüne takdim etmiştir.

Anadolu Üniversitesi'nin 1993 yılında eğitim- öğretimine başladığı en önemli yüksekokullardan birisi de Engelliler Entegre Yüksekokulu (EEYO)'dur. EEYO, ülkemizde işletme engelli bireylere mesleki eğitimin üniversite boyutunda, dört programda eğitim veren tek yükseköğretim kurumudur. Kurumdaki bölümler şu şekildedir; Bilgisayar Operatörlüğü, Yapı Ressamlığı, Grafik, Seramik, Mimarlık.

ESOGÜ Tıp Fakültesine ait araştırma hastanesinin de kente katkıları oldukça fazladır. Alanında uzman akademisyenler sayesinde sağlık hizmeti daha kaliteli bir

şekilde verilmektedir. Aynı zamanda kentte bir araştırma hastanesinin bulunması çevredeki küçük kentlerden talep görmesini sağlamaktadır. Örneğin; ESOĞÜ Tıp Fakültesi, Kütahya, Afyon, Bilecik gibi illerden tedavi olmak için gidilebilecek en yakın araştırma hastanesidir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri okulu bilimsel açıdan yeterli bulup bulmadıklarına yönelik önerme sunulmuştur. Çeşitli fakültelerde öğrenim gören katılımcıların %64'ü bilimsel faaliyetler açısından yeterli bulunduğunu ifade etmişlerdir (bkz. Şekil: 22).

Şekil 22: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Üniversiteyi Bilimsel Açıdan Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri

İkinci olarak bir üniversite şehrinin kültürel ve sanatsal açıdan donanmış olması gerekmektedir. Çünkü üniversiteler öğrencilere sadece akademik anlamda değil her anlamda gelişme imkanı sağlamalıdır. Kentin kültürel ve sanatsal açıdan nitelendirilebilmesi için, kentte bulunan müze, tiyatro, sinema, opera vs. gibi alanların çokluğu ve aktifliği ölçüt olarak kullanılabilir. Eskişehir kenti çeşitli kültürel ve sanatsal etkinlikleri ile modern bir şehir olarak bilinmektedir. Bu durumda Eskişehir'in, 2013 yılında Türk Dünyası Kültür başkenti olarak seçilmesi de etkili olmaktadır. Eskişehir kenti hem üniversitelerin hem de belediyenin katkılarıyla pek çok sanatsal etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Sanatsal etkinliklerin yapılmasının yanında katılımın teşvik edilmesi de büyük önem arz etmektedir. Örneğin; Anadolu Üniversitesinin her öğrenciye zorunlu kıldığı 4 kredilik Kültürel Etkinlik dersi kapsamında öğrencilerin

mutlaka opera, tiyatro, sinema veya müzeye gitmesi teşvik edilmektedir. Bu uygulama ile Eskişehir’de okuyan bir öğrenci çok uygun fiyata (1-2 TL gibi) herhangi bir etkinliğe katılma fırsatını yakalamaktadır. Üniversitelerin kültürel, sanatsal faaliyetlerine baktığımızda özellikle Anadolu Üniversite’sinin ön planda olduğunu söylemek mümkündür (bkz. Tablo: 18). Birçok etkinlikte ilk sırada olan Anadolu Üni. özellikle İşitsel ve görsel gösteri kapsamında gerçekleştirdiği çok sayıda etkinliklerle dikkat çekmektedir. Halkında büyük ölçüde katılım gösterdiği etkinlikler arz-talep ilişkisi sonucunda artış göstermektedir.

Tablo 18: Çeşitli Üniversitelerin Faaliyet Verilerinin Sıralaması (2018)

Üniversite Adı	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Anadolu Üni.	134	34	5	2	373	178	13	18	45
Dicle Üniversitesi	156	8	5	4	23	5	6	6	2
Ankara Üniversitesi	25	1	1		4		3	1	
Bartın Üniversitesi	74	10	4		15	5	5		6
Uludağ Üniversitesi	65	5	2	3	16	1	4	19	
İzmir Ekonomi Üniversitesi	135	21	12	18	1	10	5	20	67

1. Bilimsel Faaliyet 2. Sergi, 3. Festival/Şenlik 4. Yarışma 5. İşitsel ve Görsel Gösteri (Tiyatro, Sinema, Film, Konser, Müzik Dinletisi) 6. Tanıtım Faaliyeti 7. Özel Gün ve Haftalar 8.Söyleşi 9. Diğer

Kültürel faaliyetler kapsamında ilk olarak gelenekselleşmiş festivallere baktığımızda; ilk kez 1998’de Eskişehir Uluslararası Film Festivali “Uluslararası Eskişehir Sinema Günleri” olarak yapılmıştır (bkz. Foto: 23). Anadolu Üniversitesinin İletişim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gülseren Yücel öncülüğünde yapılan festivale Yunanistan ve Slovenya’dan film yönetmenleri katılmıştır. İletişim Bilimleri Fakültesi’nin de katkısıyla gerçekleşen Sinema Günleri; klasik başyapıtları, dünya festivallerinin ödüllü filmlerini, bağımsız filmleri ve yeni yönetmenleri kentle buluşturmuştur. 2007 yılında, o zamana kadar büyük yol kat etmiş olan Sinema Günleri, “Eskişehir Uluslararası Film Festivali” adını almıştır. Festival, kentteki sinema salonlarına yayılmıştır. Türkiye’de sinema kültürünün gelişmesine, sinemanın düşünsel boyutunun zenginleşmesine katkıda bulunmak amacıyla, festivalde ilk kez bir yarışma açılmıştır. Yarışma kapsamında “En İyi Sinema Kitabı”, “En İyi Sinema Makalesi” ve “Televizyonda En İyi Sinema Programı” ödülleri verilmiştir.

Fotoğraf 22: Eskişehir Uluslararası Film Festivali Afışı

Bir diğeri ise Anadolu Üniversitesi'nin düzenlediği Uluslararası Eskişehir Sokak Festivalidir (bkz. Foto: 24). İnsanların birbiriyle etkileşimini sağlamak, üniversite ve şehrin bütünleşmesine katkıda bulunmak, üniversite gençliğinin sanatsal ve kültürel dinamizmini şehre yaymak amacıyla “Sokakta Hayat Var” sloganıyla gerçekleştirilmektedir. Festival her yıl mayıs ayında Büyükşehir Belediyesi'nin katkılarıyla düzenlenmektedir (Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Fotoğraf 23: Eskişehir Sokak Festivalinden Bir Görünüm

Eskişehir'de Tepebaşı Belediyesi, ETİ ve Başak Kiremit, Anadolu Üniversitesi ve birçok kurumun katkısıyla sürdürülen bir diğerk etkinlik ise Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumudur. 10 yıldır eylül ayında düzenlenen etkinliğe, akademisyenler öncülük etmektedir (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi). Ayrıca yapılan eserlerin bazıları şehir içinde sergilenmektedir.

1600'lü yıllarda üniversite koleksiyonları olarak bilinen müzeler; koleksiyon sergilemek, arşivlemek; yayın, bilgilendirmenin ötesinde kültürel bilinçlenmeyi, insanların sanatsal duyarlılıklarını arttırmak için kurulmaktadır. Ülkemizde her ilde üniversite bulunmasına rağmen sadece 13 ilde üniversite müzesi bulunmaktadır. Bu iller arasında üniversite sayısı az olmasına rağmen 4 üniversite müzesine sahip olan Eskişehir dikkat çekmektedir (bkz. Tablo: 19).

Tablo 19: Türkiye’de Üniversite Müzeleri (2017)

İller	Üniversite Müzeleri
İstanbul	25
Ankara	10
İzmir	4
Eskişehir	4
Edirne	3
Çanakkale	2
Bursa	1
Erzurum	1
Isparta	1
Gaziantep	1
Şanlıurfa	1
Trabzon	1
Kütahya	1

Kaynak: Uluslararası Müzeler Platformu, 2017.

Bunlardan ilki, Cumhuriyet Tarihi Müzesi, Cumhuriyet döneminin Eskişehir’deki en eski binalarından biri olan ve eski askerlik şubesi olarak bilinen Odunpazarı semtindeki bina Anadolu Üniversitesine tahsis edildikten sonra restore edilmiştir. Cumhuriyet Müzesi olarak düzenlenen müze binası 23 Nisan 1994 günü törenle hizmete açılmıştır. Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi’nde Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş öyküsü belgelerle yer almaktadır. Müzede, Türkiye’nin kuruluşunu anlatan 130 fotoğraf, Mustafa Kemal Atatürk’ün çeşitli dönemlerine ait 51 portresi bulunmaktadır. Ayrıca müzeye girişler ücretsizdir (bkz. Foto: 25).

Fotoğraf 24: Cumhuriyet Tarihi Müzesinden Bir Görünüm

Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi, koleksiyon sergilemek, arşivlemek; yayın, bilgilendirmenin ötesinde kültürel bilinçlenmeyi, insanların sanatsal duyarlılıklarını arttırmak, Türk sanatının önemli sanatçılarının yapıtlarını öğrenciler, öğretim elemanları ve üniversite çalışanlarıyla buluşturarak “müze ziyaretçi kitlesi” oluşturmak amacıyla Güzel Sanatlar Enstitüsü’ne bağlı olarak 2001 yılında kurulmuştur. Müze, üniversite bünyesinde tüm fakülte ve yüksekokul öğrencilerinin Güzel Sanatlar Fakültesi resim, baskı sanatları, heykel, seramik, grafik ve cam bölümlerinin derslerinde izleme, inceleme ve araştırma çalışmalarında kullanılmaktadır. Basılan toplam 7 katalog müzenin çıkarmış olduğu yayınları oluşturmaktadır.

Eğitim Karikatürleri Müzesi, şehrin ilk kurulduğu bölge olan Odunpazarında bulunmaktadır. Müze, Türkiye’de bir ilk olan A.Ü. Karikatür Sanatını Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin yan kuruluşudur. Müzede her daim sergi, değişken sergi bölümleri, portreler odası, Türk karikatür ustaları odası, Eskişehirli karikatürcüler odası ile kitaplık bölümleri bulunmaktadır. Müzeden araştırma amacıyla da yararlanılmaktadır. Bu amaçla bir kitaplık oluşturulmuştur. Müzede kitap, kartpostal, poster ve hediyelik eşyalar da ziyaretçiler tarafından satın alınabilmektedir. 2004 yılında kurulmuş olan müze; Kültür ve Turizm Bakanlığı özel müzeler statüsündedir.

Müze, Anadolu Üniversitesi’ne bağlı çeşitli fakülte ve bölümlerle işbirliği içinde faaliyet göstermektedir. Bu fakülte ve bölümler;

-Güzel Sanatlar Fakültesi içinde Grafik Bölümü, Çizgifilm Bölümü, Resim Bölümü;

-İletişim Fakültesi içinde Basım ve Yayımcılık Bölümü, Reklamcılık ve Halkla İlişkiler Bölümü, Sinema-TV Bölümü;

-Edebiyat Fakültesi içinde Sanat Tarihi Bölümü, Sosyoloji Bölümü, Tarih Bölümü;

-Eğitim Fakültesi içinde Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü;

-Sosyal Bilimler Enstitüsü içinde Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Sosyoloji Anabilim Dalı, Çizgifilm Anasanat Dalı, Grafik Anasanat Dalı, Resim Anasanat Dalı, Sinema-TV Anabilim Dalı, Basım Yayımcılık Anabilim Dalı, İletişim Sanatları Anabilim Dalı ve Güzel Sanatlar Enstitüsü'dür.

Müze ve araştırma merkezi Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film Bölümü'nde "Karikatür" seçmeli dersi, İletişim Bilimleri Fakültesi Basım ve Yayımcılık Bölümü'nde "Karikatür" seçmeli dersi, tüm bölümlerde seçilebilen "Kültürel Etkinlikler" dersi kapsamında müze koleksiyonu ve müzede açılan sergilerden yararlanılmaktadır. Derslerin dışında öğrenciler müzede işlerini sergileyebilmekte, müzenin yönlendirmesiyle müzede ihtiyaç duyulan görsel malzeme (grafik, heykel, seramik) yapımında yardımcı olmaktadır. Bunların dışında, merkez bünyesinde bugüne kadar 14 lisansüstü tezi yapılmıştır; toplam 20 sergi açılmıştır (İzlekler Sanat ve Kültür Dergisi, 2014).

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) Rektörlüğü'nün desteği ve Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın katkılarıyla 2005 yılında ESOĞÜ Zooloji Müzesi kurulmuştur. Müze, sergilediği 1200 canlı örneğiyle Anadolu'nun biyolojik çeşitliliğini göstermektedir. Müze, üniversitenin içinde bulunmaktadır ve girişler ücretsizdir.

Kentte, Anadolu Üniversitesinde bulunan Devlet Konservatuvarı sayesinde bir üniversite tiyatrosu "Tiyatro Anadolu" ve 1989 yılında bir senfoni orkestrası "Anadolu Üniversitesi Senfoni Orkestrası" kurulmuştur. Kuruluşun hemen ardından 1991 yılında öğretim elemanlarından oluşan Yaylı Çalgılar Oda Orkestrası oluşturulup konserler vermeye başlanmıştır. Orkestra, haftalık konserlerinin yanı sıra gerçekleştirdiği projeler ve repertuarı ile ülkemizin sanat hayatında önemli bir yer edinmiştir. Kentte, büyükşehir belediyesinin ve üniversitelerin katkılarıyla her yıl mayıs ayında Ulusal Eskişehir Opera ve Bale Günleri kapsamında etkinlikler düzenlenmektedir.

Eskişehir, genç nüfusun yoğun olması sayesinde sosyal aktivite yönünden oldukça zengindir. Şehirde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın 3 sahnesi vardır. Birincisi 2001'de açılan Haller Gençlik Merkezi Tepebaşı Sahnesi'dir. Tek sahneye sahip olup salon 202 kişiliktir. Şehir Tiyatrolarının oyunları sergilenmektedir. Bir diğeri 2002'de açılan İki Eylül caddesinde bulunan B.S.M. Turgut

Özakman Tiyatro Salonudur. Sahne 178 kişiliktir. Şehir Tiyatrolarının etkinlikleri gerçekleşmekte olup ayrıca fuar, sergi, seminer ve toplantı amaçlı da kullanılmaktadır. Sonuncusu ise Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Kültür Sarayı Tiyatro Salonudur ve 569 kişiliktir. Anadolu Üniversitesi bünyesindeki tiyatro salonları ise “Salon 2003” 180 kişilik, “Salon 2009” 265 kişilik ve “Sinema Anadolu” ise 421 kişilik izleyici kapasitesine sahiptir. Tiyatro etkinlikleri şehirde büyük talep görmektedir. Üniversitenin ve belediyenin katkısıyla düzenlenen, hem kent halkı hem de öğrenciler tarafından çokça tercih edilen tiyatro etkinlikleri talep doğrultusunda giderek artmaktadır (bkz. Tablo: 20).

Tablo 20: Yıllara Göre Tiyatro Gösteri Sayısı

Yıllar	Eskişehir Yerli	Eskişehir Yabancı	Samsun Yerli	Samsun Yabancı	Çanakkale Yerli	Çanakkale Yabancı
2000	35	7	127	0	0	0
2001	121	10	247	55	0	0
2002	195	17	256	11	0	0
2003	0	0	254	0	0	0
2004	34	48	173	0	0	0
2005	56	45	143	0	0	0
2006	40	48	345	2	0	0
2007	39	50	171	0	0	0
2008	243	161	359	15	0	0
2009	404	192	1069	10	0	0
2010	389	247	779	25	0	0
2011	453	201	447	183	0	0
2012	308	192	357	242	41	9
2013	413	178	403	34	44	9
2014	353	201	257	78	18	11
2015	255	189	194	69	12	10
2016	173	252	225	41	50	2
2017	276	221	122	45	311	12
2018	436	254	162	56	76	10

Kaynak: TUIK, 2019.

Etkinliklerin sürekliliğini koruması için seyirci kitlesi tarafından talep edilmesi gereklidir. Eskişehir kentinde bu tür etkinliklere yoğun ilgiden dolayı tiyatro salonlarının kapasiteleri genişletilmiş ve son 10 yılda yaklaşık 5 kat artmıştır (bkz. Tablo: 21). Tiyatronun bu denli gelişmesinin en önemli etkeni olan Anadolu Üniversitesi'nin Sahne Sanatları Bölümü 1989 yılında kurulmuştur. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerin dışında kurulan ilk Sahne Sanatları Bölümüdür. Tiyatro ve

opera eğitiminin Türkiye'de yaygınlaştırılması açısından büyük kentler dışındaki üniversitelere örnek oluşturmuştur.

Tablo 21: Tiyatro Koltuk Sayıları

Yıllar	Eskişehir	Samsun	Çanakkale
2000	200	861	0
2001	1152	754	0
2002	380	465	0
2003	0	991	0
2004	200	1203	0
2005	200	1308	0
2006	200	733	0
2007	200	930	0
2008	1147	1493	0
2009	2391	1414	0
2010	3544	1528	0
2011	3140	1440	0
2012	4132	3113	3059
2013	3719	2696	4490
2014	3918	1892	3832
2015	4021	2827	1182
2016	4024	2727	2550
2017	5197	2119	3340
2018	5416	2535	4186

Kaynak: TÜİK, 2019.

Tabloda göre nüfus bakımından Eskişehir'e en yakın olan kentler ile bir karşılaştırma yapılmıştır. Eskişehir'in kültürel aktiviteye katılım yönünden son derece aktif olduğu açıkça görülmektedir (bkz. Tablo: 22).

Tablo 22: Yıllara Göre Yerli- Yabancı Tiyatro Seyirci Sayısı

Yıllar	Eskişehir Yerli	Eskişehir Yabancı	Samsun Yerli	Samsun Yabancı	Çanakkale Yerli	Çanakkale Yabancı
2000	7000	1400	21855	0	0	0
2001	22385	1424	52585	13700	0	0
2002	18939	1240	50400	3000	0	0
2003	0	0	49110	0	0	0
2004	2980	5948	28764	0	0	0
2005	7919	7057	27243	0	0	0
2006	5762	7421	42820	480	0	0
2007	7735	6082	35580	0	0	0
2008	54293	47006	120310	3000	0	0
2009	77789	53830	90600	1500	0	0
2010	77588	67649	90896	5170	0	0
2011	116297	60908	72604	21687	0	0
2012	85663	42503	81071	51930	10435	2790
2013	96449	49684	80489	3210	16886	2536
2014	108495	44219	31367	15363	7441	3616
2015	72110	42481	42919	17850	4836	1548
2016	48483	58470	51565	14267	36622	1200
2017	98897	54500	27539	18046	79004	10200
2018	75167	72444	53302	19682	22083	7825

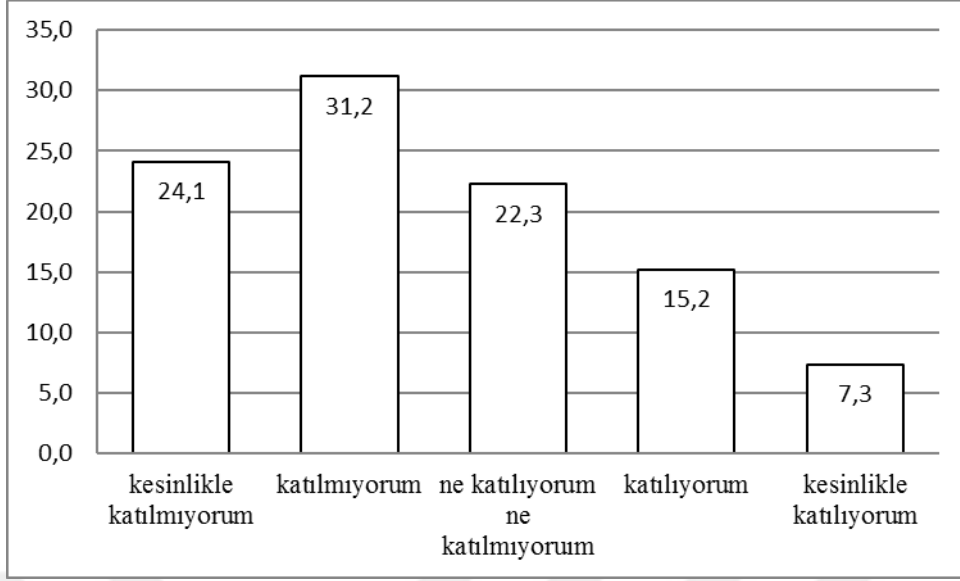
Kaynak: TUİK, 2019.

Ayrıca şehirde çok sayıda kültür merkezi bulunmaktadır. İlk olarak İki Eylül Caddesi'nde bulunan Yunus Emre Kültür Merkezi, çeşitli tiyatro, seminer ve gösterilerin yapıldığı bir merkezdir. Bir diğeri eski hal olan ve Büyükşehir Belediye Başkanı Yılmaz Büyükerşen tarafından kültür merkezine çevrilen Anadolu Üniversitesine yakınlığından dolayı öğrenciler tarafından da büyük rağbet gören Haller Gençlik Merkezi'dir. Diğer kültür merkezleri ise Atatürk Kültür Merkezi ve Zübeyde Hanım Kültür Merkezi'dir. Şehir sinema salonu yönünden de oldukça zengindir. Şehirde Cinetime (Özdilek AVM), Cinema Pink (Kanatlı AVM), Eskişehir Kültür Merkezi, Cinemaksimum (Espark AVM), Sinema Anadolu (Anadolu Üni.'ye aittir.) sinema salonları bulunmaktadır. Eskişehir'de sinemaya olan ilgi de her geçen yıl artış göstermektedir (bkz. Tablo: 23).

Tablo 23: Yıllara Göre Yerli Yabancı Sinema Seyirci Sayısı

Yıllar	Eskişehir Yerli	Eskişehir Yabancı	Samsun Yerli	Samsun Yabancı	Çanakkale Yerli	Çanakkale Yabancı
2000	108037	569771	14650	176114	30955	90669
2001	89728	350409	72539	147862	48627	229392
2002	43500	265375	130250	124291	14631	54362
2003	54070	383804	51210	153315	2657	16043
2004	169833	204233	111126	223567	68410	107616
2005	94528	170797	118428	151121	71103	49813
2006	153442	235048	194218	126533	121547	93473
2007	149817	210141	110942	131255	67565	93704
2008	278207	279886	246958	171953	114934	68188
2009	314462	490947	253777	202165	61847	57508
2010	312255	329411	256538	221602	114356	57764
2011	252879	350609	257195	223133	95555	61480
2012	269682	471112	242458	233712	86532	76684
2013	450789	429177	327545	229638	144035	83984
2014	556636	460537	449654	323292	203104	111033
2015	456821	529714	437346	330334	157432	69678
2016	496319	309592	362800	319729	156632	131949
2017	524073	608374	530286	332338	222852	123044

Eskişehir kenti kültürel ve sanatsal aktiviteler yönünden oldukça aktif bir kenttir. Öğrencilerin de bu konuda hemfikir oldukları anket sonuçlarına yansımıştır. Katılımcılara verilen önermeye göre ders dışı aktivitelerin yeterli olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Olumsuz olarak verilen önermeye göre, öğrencilerin verilen cevaplar doğrultusunda ders dışı aktivitelerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir (bkz. Şekil: 23).

Şekil 23: Katılımcıların Üniversitenin Ders Dışı Sosyal Aktivitelerinin Yeterli Olmadığı Hakkında Görüşleri

Kültürel hizmetler bakımından, üniversite ile yüksekokulları ihtiva eden, edebi ve sanat kongrelerinin düzenlendiği, müzik festivallerinin yapıldığı, konferansların tertip edildiği kentleri, üniversite şehirleri olarak nitelendirmek mümkündür. Gerçek bir üniversite şehri, milli, hatta milletlerarası istek ve ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte olmalıdır. Nitekim Festivaller ve Yerel Etkinlikler konusunda da değinileceği üzere şehir, bu tür etkinlikler açısından oldukça zengindir. Yine kültürel mirasın toplandığı, saklanıp korunduğu, bilimsel araştırmaların yapıldığı ve sergilendiği yerler olan müzeler açısından da kentin ülkede önemli bir yeri vardır. Bunlardan başka çeşitli yerlerine dağılmış bir halde şehirde pek çok kültür ve sanat yapısı da bulunmaktadır. Ayrıca öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle kentte; kültür merkezi, tiyatro, sinema, kütüphane, halk eğitim merkezi, opera gibi kültürel alanların da önemli bir alan kapladığı görülmektedir. Nitekim bir kısmını da şehitliklerin (2,1 ha) oluşturduğu kültürel hizmetler için tahsis edilmiş sahalara, Eskişehir kentinde toplam 16,5 hektarlık (kent % 0,17'si) bir yüzölçümüne sahiptir. Öyle ki Eskişehir 2013 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti, 2019 yılında ise Türk Dünyası Eğitim Başkenti seçilmiştir. Bunun en önemli etmenlerinden olan üniversiteler sayesinde, şehirde bulunan eğitimli, kültürlü nüfustan kaynaklanmaktadır. Çünkü şehirde çeşitli sanatsal faaliyetlerin, tiyatro, sinema, operanın vs. varlığını sürdürmesi ve aktif olması arz, talep meselesidir.

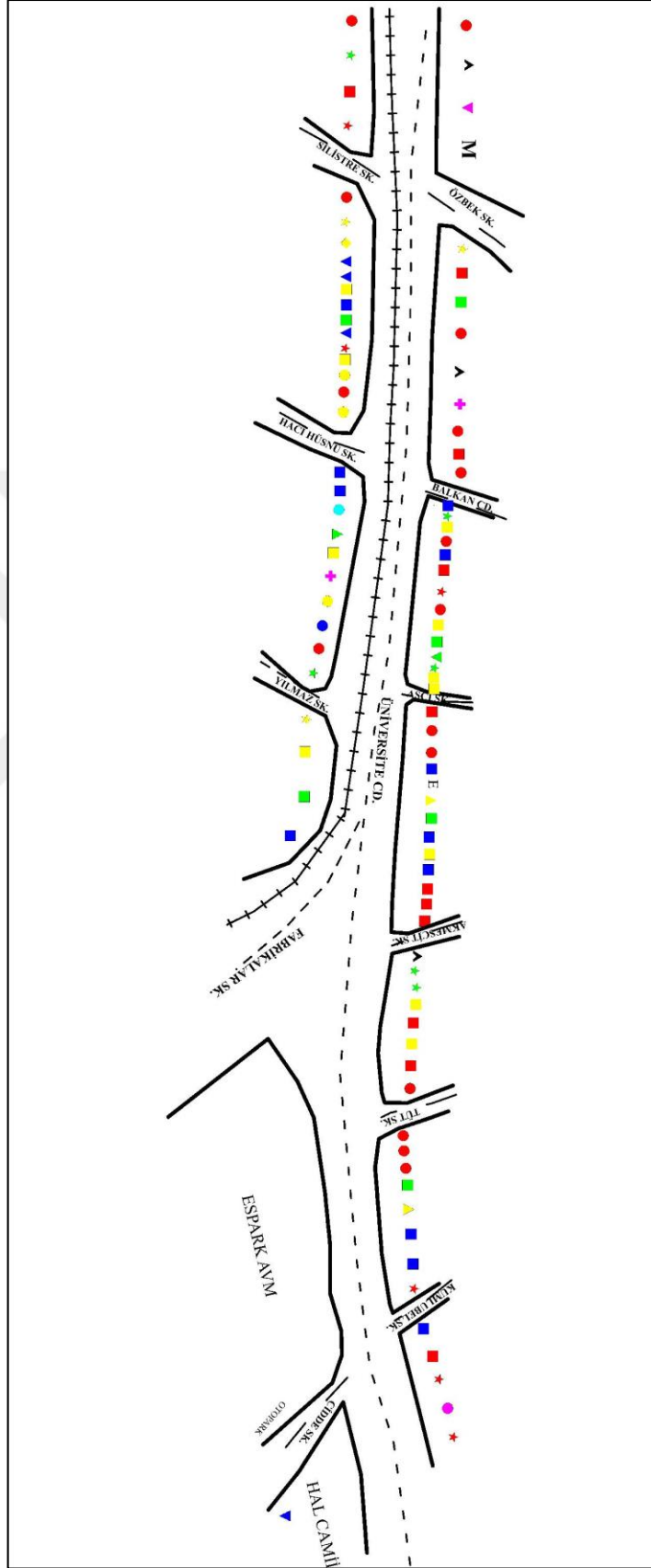
Eskişehir’de bulunan öğrencilerin, akademisyenlerin, mezun olduğu halde hala şehirde ikamet eden yüksek eğitilmiş nüfusun ve diğer nitelikli iş gücünün bu konuda katkısının büyük olduğunu söylemek mümkündür.

4.2. MEKANSAL GÖSTERGELER

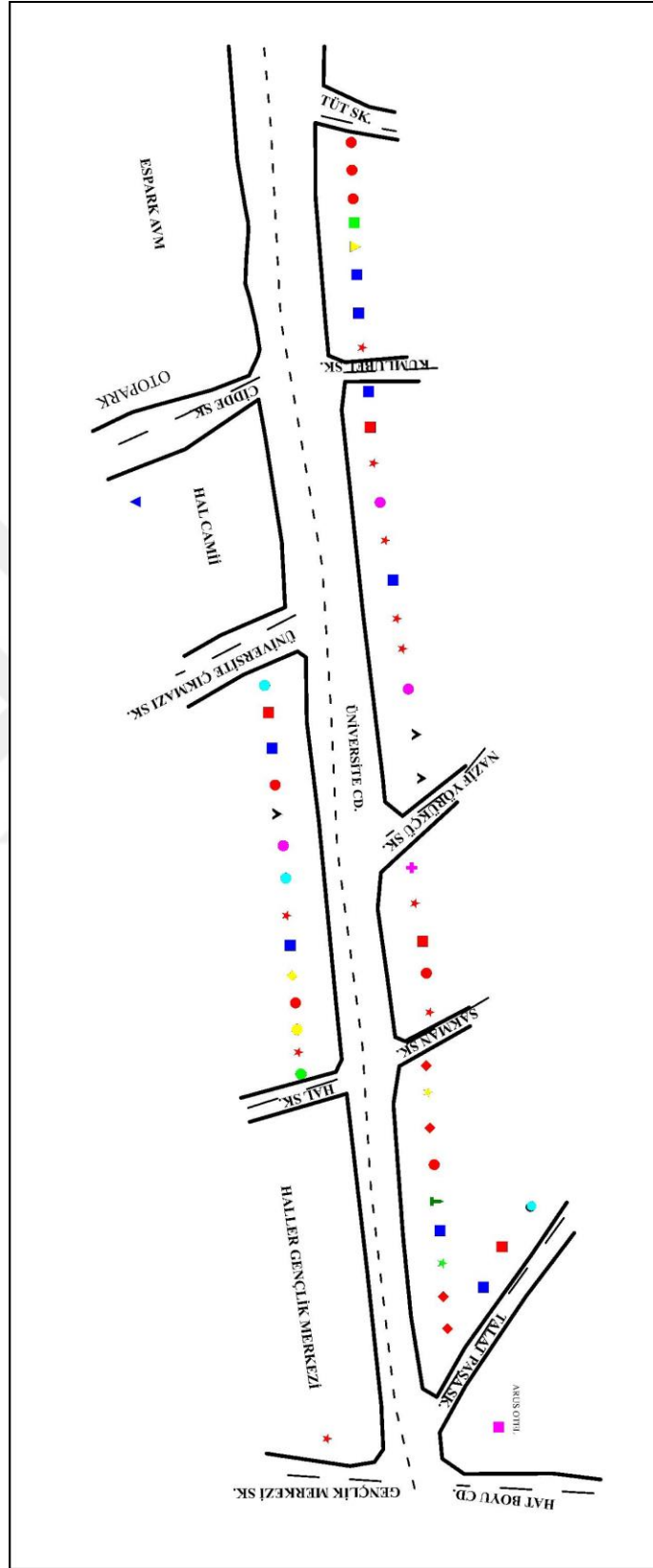
Şehir morfolojisi açısından bakıldığında, kent içinde birçok ayrıntı birer gösterge niteliğindedir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin en yoğun olduğu alanlara bakıldığında öğrencilerin talepleri doğrultusunda hangi tür işletmelerde artış olduğunu görmek mümkündür. Eskişehir’de öğrencilerin yoğunlaştığı Bağlar çevresi ve çoğunlukla alışveriş mekanı olarak kullandıkları Üniversite Caddesi (Yılmaz Büyükerşen Bulvarı) üzerinde öğrencilere yönelik açılan çeşitli işletmeler bulunmaktadır. Bu işletmelerin çeşitliliğine bakılarak, üniversite şehri olarak bilinen Eskişehir kentinde öğrenci taleplerine göre yoğunlaşan hizmet sektörünün neler olduğu belirlenmiştir.

Üniversite Caddesi (Yılmaz Büyükerşen Bulvarı), Tepebaşı İlçesinde bir ucu kuzeyde Yenibağlar Mahallesine, diğer ucu güneyde Eskibağlar Mahallesine bağlanmaktadır. Kuzeyde Anadolu Üniversitesinden başlayan bulvar güneyde Espark ve Haller Gençlik Merkezine kadar uzanmaktadır. Bulvar, yaklaşık 1,5 km uzunluğunda ve trafiğe açık durumdadır. Cadde üzerinde tramvay yolu da bulunmaktadır. Üniversite Caddesi üzerindeki işletmelere bakıldığında; caddenin kuzey doğusunda Açıköğretim Fakültesi Ek Hizmet binası bulunmaktadır. Caddenin batı yakası boyunca kafelerin yoğunlaştığı görülmektedir. Caddenin her iki yakasında da en çok dikkat çeken işletmeler ise kafeler, ikinci el eşya satan spotçular, çamaşır yıkama dükkanları, ucuzluk pazarları, fast-food dükkanları, özellikle kafe gibi işletmelerin üst katlarında kız-erkek apartlar, börekçi dükkanları, kitap, kırtasiye, matbaa dükkanları ve kuaförlerdir. Üniversite öğrencilerinin yoğunlaştığı alanlarda bu tür işletmelerin yaygın olduğu cadde üzerinde yapılan gözlemlere göre belirlenmiştir (bkz. Harita: 10-11-12). Cadde üzerinde kentin en önemli alışveriş merkezi olan Espark bulunmaktadır. Ve daha güneyde Haller Gençlik Merkezi bulunmaktadır. Burada hediyelik eşya dükkanları, büfeler, kafeler ve barlar yer almaktadır. Gençlik merkezi, Şehir Tiyatrosu sahnelerinden Tepebaşı Sahnesi, sergi salonu, kitabevi ile kültür sanat etkinliklerine de ev sahipliği yapmaktadır. Caddenin tüm gün boyunca canlı ve hareketlidir. Bu durum Bağlar’da ikamet eden genç nüfusun ve öğrenci nüfusunun yoğunluğundan kaynaklanmaktadır.

Harita 11: Üniversite Caddesi Üzerindeki İşletmelerin Dağılım Haritası 2

Harita 12: Üniversite Caddesi Üzerindeki İşletmelerin Dağılım Haritası 3

İŞARETLER

★ KAFE - KIRAATHANE	★ KİTAP-KIRTASIYE-MATBAA-FOTOKOPI
■ PASTANE-BÖREKÇİ-FIRIN	■ İLETİŞİM-İNTERNET-PLAYSTATION
● FAST-FOOD-ÇİĞKÖFTECI	● EMLAKÇI-İNŞAAT
◆ LOKANTA-EV YEMEKLERİ	◆ FOTOĞRAFÇI
● DERSHANE-DİL KURSU	▲ ELEKTRİKÇİ -HIRDAVAT
■ OTEL	■ TRAMVAY DURAĞI
▲ ZÜCCACIYE	CD. CADDE
✚ GİYİM	SK. SOKAK
★ UCUZLUK PAZARLARI	★ KUAFÖR-BERBER
■ MARKET-BÜFE	■ BİJUTERİ-KOZMETİK
● ÇAMAŞIR YIKAMA-KURUTMA	● SPOR SALONU
▲ ESKİ EŞYA ALIM-SATIM	▲ SEYAHAT ACENTASI
● DİĞER (BİŞİKLETÇİ,TÜTÜNCÜ, PETSHOP, ÇİÇEKÇİ)	▲ KARGO
▲ AKARYAKIT İSTASYONU	BGM BELEDİYE GENÇLİK MERKEZİ
E ECZANE	A BANKA
M MUHTARLIK	TRAMVAY YOLU

SONUÇ

Yerleşmeleri nitelendirmek için gerekli olan kriterler, üniversite şehri kapsamında incelenmiştir. Üniversite kenti nasıl belirlenir, eğer belirlenebilirse hangi ölçütler kullanılmalıdır? sorularının detaylıca incelendiği çalışmada Eskişehir örneği kullanılarak şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Üniversite kenti adına yapılan çalışmalara bakıldığında; yükseköğrenim kurumlarının eğitim kalitesi, öğrenci yaşam maliyeti ve standartları, yabancı öğrenci oranı gibi kriterler dikkate alındığı görülmektedir. Ayrıca tüketim tercihlerinin çeşitli olması, öğrencilere yönelik ev ve yurtların yoğunlukta olması, kültür, eğlence ve sanat merkezlerinin yaygın olması ve kırtasiye, matbaa, kütüphane sayısı da dikkate alınan kriterler arasındadır. Bu bakımdan Anadolu Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi ve ESTÜ olmak üzere üç üniversiteye sahip olan Eskişehir eğitim alanında önemli bir yere sahiptir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesinin 71.327 örgün eğitim ve 2.857.009 açık öğretim olmak üzere önemli miktarda öğrenci kapasitesine sahiptir. Bu nedenlerle Eskişehir, bir öğrenci şehri olarak bilinmektedir.

Önceki çalışmalar kısmında ele alınan kaynaklar ölçüt belirleme aşamasında bize yardımcı olmuştur. Çalışmada belirlenen ölçüte göre ilk olarak iki ana başlık olan Beşeri Unsurlar ve Mekansal Göstergeler belirlenmiştir. Beşeri Unsurlar başlığı altında nüfus, ulaşım, güvenlik, mal-hizmet alımı ve akademik ve kültürel faaliyetler ele alınmıştır. Mekansal Göstergeler de ise şehir içindeki öğrencilere yönelik açılan hizmet sektörünün dağılışı, yoğunluğu, türü ve çeşitliliği tespit edilmiştir. Bu kapsamda Eskişehir için bakıldığında;

Nüfus kriteri açısından bakıldığında önceki çalışmalara göre bir üniversite şehrindeki nüfusun en az %10'u, üniversitelere kayıtlı öğrencilerden oluşmalıdır. Eskişehir kentine bu bağlamda bakıldığında, 71 bin örgün öğrenci sayısı ve yaklaşık 20 bin açıköğretim öğrenci sayısı ile nüfusun en az %12'sinin öğrenci olduğu belirlenmiştir.

Ulaşım kriteri açısından üniversite şehrinin, şehirlerarası ulaşımında kesinlikle rahat ve kolay erişilebilir olması gereklidir. Şehir içi ulaşımında ise öğrencilerin

üniversiteye yürüme mesafesinde olması veyahut üniversiteye erişimin kolay, rahat ve ucuz olması gerekmektedir. Eskişehir ulaşım konusunda en rahat şehirlerin başında gelmektedir. Kentin, büyük şehirlere yakın olması ve ulaşım çeşitliliğinin fazla olması öğrencilere büyük avantaj sağlamaktadır. Ayrıca Yüksek hızlı trenle Eskişehir-Ankara arası mesafe 1,5 saate, İstanbul ise 2 buçuk saate düşmüştür. Kent içinde ulaşım tramvay ve diğer toplu taşıma araçlarıyla rahat bir şekilde yapılmaktadır. Bu durumda kent hem şehirlerarası hem de şehir içi ulaşımında Eskişehir son derece rahat bir şehirdir. Güvelik kriterine göre ülkemizin en güvenli şehirlerinden birisi olan Eskişehir, bu konuda da öğrencilere cazip gelmektedir.

Mal-hizmet alımına göre Eskişehir, öğrencilerin alım gücüne göre görece ucuz, tüketim imkanlarına göre çeşitli ve her kesime hitap edebilen bir kent olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin ana tüketim mekanının Üniversite Caddesi ve çevresi olduğu tespit edilmiştir.

Akademik ve kültürel faaliyetler bakımından ise Eskişehir'in son derece aktif olduğu tespit edilmiştir. Üniversitelerde yapılan etkinliklerin kent halkına açık olduğu ve dolaylı yoldan şehri olumlu yönde geliştirdiği belirlenmiştir. Üniversite ve sanayi işbirliğine dayalı yürütülen projelerin desteklendiği ve üretilen bilginin kente büyük katkısının olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak bakıldığında;

- Öğrenciler Eskişehir'in toplumsal ve ekonomik yapısını büyük ölçüde etkilemektedir.
- Eskişehir'de bulunan bar ve kafelerin çalışanları ve müşterileri büyük çoğunlukla öğrencilerden oluşmaktadır.
- Öğrencilerin Eskişehir ekonomisine katkısına yönelik en önemli sektörlerden birisi de konut sektörüdür. KYK'nın kapasitesi 10 bin'dir. Özel yurtların kapasitesiyse 3 bin 320'dir. Yani öğrencilerin büyük bölümü evlerde kalmaktadır. Böylelikle konut ihtiyacına yönelik apart tarzı konut sektörü kentte gelişmiştir.
- Eskişehir'in hem şehirlerarası ulaşımında hem de şehir içi ulaşımında üniversitelere kolay erişilebilir olduğu tespit edilmiştir.
- Eskişehir'in suç oranları ve öğrenci görüşlerine göre güvenli bir şehir olduğu belirlenmiştir.
- Eskişehir kenti mal- hizmet alımı bakımından oldukça ekonomik ve görece ucuz olduğu tespit edilmiştir.
- Sanayi işbirliklerine ve akademik-kültürel faaliyetlerine göre değerlendirildiğinde Eskişehir kentinin üniversitelerle karşılıklı etkileşimde olduğu belirlenmiştir.
- Üniversite şehrinin en az bir tane araştırma hastanesinin, sanayi işbirliğine dayalı bir teknoparkın ve halka açık üniversite müzelerinin olması gerektiği belirlenmiştir.

- Kentte üniversite öğrencilerinin taleplerine yönelik çok çeşitli hizmet sektörleri oluşmuştur.
- Eskişehir'deki üniversite öğrencilerinin en yoğun olduğu bölge Anadolu Üni. ve çevresindeki mahalleler olduğu tespit edilmiştir. İkinci bölge ise ESOGÜ'nün çevresindeki Büyükdere Mahallesi'dir.
- Eskişehir'in öğrenciler tarafından tercih edilmesindeki en büyük etkenlerin üniversite şehri olması, rahat, özgür, ucuz ve ulaşımın kolay olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir.
- Öğrencilerin yerel yönetimler tarafından desteklendiği belirlenmiştir.

Üniversite kentinde en yaygın bulunan işletme türleri;

- 1+1 Konutlar ve Apartlar,
- Kafe, Bar ve Eğlence Merkezleri,
- İkinci El ve Spotçu Dükkanları,
- Çamaşır Yıkama ve Kurutma Dükkanları,
- Kız – Erkek Apartlar,
- Ucuzluk Pazarları,
- Kırtasiye, Matbaa Dükkanları, Kütüphaneler,
- Yiyecek, İçecek Dükkanları,
- Kuaförler, Telefoncular, Büfeler,
- Tütüncü Dükkanları, Nakliyeciler,
- Emlak ve İnşaat Dükkanları.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Ö., (2011), “Şehir, Şehir Toplumu ve Şehir Sosyolojisi”, *Sosyoloji Konferansları*, s.57-83.
- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ., Dulupçu, M.A., (2010), “Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003–2009 Yılları Örneği” , *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:22, s.165-178., Isparta.
- Aktaş, S.G., Ofli, G., Balaban, G., (2013), “Sosyo-Kültürel Yapının Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçimi Üzerindeki Etkisi, Anadolu Üniversitesi Örneği” , *İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt: 15, Sayı:4, s.59-71.
- Aliağaoğlu, A., Uğur, A., (2013), *Şehir Coğrafyası*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Aliağaoğlu, A., (2003), “Afyon’da Şehir Morfolojisinin İki Unsuru: Cadde-Sokak Sistemi ve Konutlar” , *Coğrafi Bilimler Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 63-83, Afyon.
- Arslan, H., (2014), “Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi” , *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:12, s: 114-127, Diyarbakır.
- Antalyalı, Ö. L., (2002), “Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu” , *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 6, s: 26-40.
- Avcı, S., (2004), “Şehirselleşmelerin Belirlenmesinde Kullanılan Kriterler Ve Türkiye Örneği” , *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, Sayı: 9, s.9-28.
- Cheshmehzangi, A., Heat, T., (2011), “Urban Identities: Influences on Socio-Environmental Values and Spatial Inter-Relations”, *ASEAN Conference on Environment-Behaviour Studies*, s: 180-195, Indonesia.
- Çağlayandereli, M. ve Güleş, H. (2013), “Üniversite Kenti Markasının Sosyolojik Analizi”, *KBAM 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Ağı Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 28-30 Kasım 2013, Mersin, s: 727-745.
- Çalışkan, V., Sarış, F., (2008), “Çanakkale Şehrinde Üniversite- Konut İlişkisi” , *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı: 20, s.215-237.
- Demirel, M., (2014), “Burdur Kent İmajı: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması” , Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:6, Sayı:10, s.230-241., Burdur.
- Duke-Williams, O., (2009), “The Geographies of Student Migration in the UK, School of Geography, *University of Leeds*, Sayı: 41/8, s: 1826-1848, England.

- Ergun, C., (2014), “Üniversite ve Kent İlişkisi Üzerine Görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversite Örneği”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:31, s:216-237.
- Glasson,J., (2002), “The Widening Local And Regional Development Impacts Of The Modern Universities – A Tale Of Two Cities (And North-South Perspectives)”, Oxford Brookes University.
- Gökalp, E., Kumtepe, A.T., Genç Kumtepe, E., Taşçı, D., Toprak, E., (2011), “Kentın Üniversite Algısı: Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Örneği” , *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 44, Sayı 2, s. 131-146. , Eskişehir.
- Görkemli, H.N., (2009), “Selçuk Üniversitesi’nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri” , *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:22, s: 170-186, Konya.
- Gürsoy, M., (2018), *Bir Kentsel Gelişme Dinamiği Olarak Üniversiteler: Adıyaman Kenti ve Adıyaman Üniversitesi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Mersin.
- Göney, S., (1984), *Şehir Coğrafyası, Yerleşme Coğrafyası* Cilt:1, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayın No. 2274, Acar Matbaacılık Tesisleri, İstanbul.
- Hubbard, P., (2008), “Regulating The Social Impacts Of Studentification: A Loughborough Case Study” , *King’s College London, Environment and Planning*, Sayı: 40(2), s:323-341, England.
- Işık, M., Yıldırım, L.N., (2019), “Eskişehir’de Öğrenim Gören Öğrencilerin Eskişehir İmaj Algısı” , *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, s: 120-145.
- Işık, Ş., (2008), “Türkiye’de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı:3, s: 159-181.
- Işık, Ş., Uğraş, M., (2018), “Üniversitenin Nüfus Artışı ve İller Arası Göçler Üzerine Etkileri: Çanakkale Örneği”, *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt: 27 Sayı: 2, s: 149-166, İzmir.
- İnan, M., Demir, M . (2017), “Demiryolu Ulaşımı Ve Türkiye’de Hızlı Tren Yatırımlarının Etkileri: Eskişehir-Konya Örneği”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 27 (1), s: 99-120.
- Kala, H., (2015), *Üniversiteli Gençlerin Demokratik Değer Algısı Kırıkkale Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Örneği*, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Karacasu, M ., (2009), “Eskişehir Kent İçi Ulaşımında Trafik Türlerine Göre Dağılımın Belirlenmesi ve Ulaşım Sorunlarına Çözüm Önerileri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 10 (3), s: 409-412.

- Karaçalı, H.,(2012), *7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı,Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Karadağ, A., Turut, H., (2013), “Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Araştırma : İzmir Örneği”, *Ege Üniversitesi Dergisi*, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Sayı: 11, s: 31-51, İzmir.
- Kaşlı, M., Serel, A., (2008), “Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 2, s: 99-113, Manisa.
- Kaya, Z., Öztekin Anay, M., Girgin, M., C. (2015), “Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu Mezunlarının Sosyal Paylaşım Ağları Yoluyla İzlenmesi Süreci”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 15(Özel Sayı), s: 139-159.
- Keçeli, K., (2016), *Isparta Şehri'nde Uluslararası Öğrencilerin Kentsel Mekân Algısı*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Keleş, R., (2000), *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Lee, Y., Han, G.Y., Kim, H., (2014), “The University-City Interface: Plazas and Boulevards”, *Journal of Building Construction and Planning Research*, Sayı: 2, s: 157-165, Güney Kore.
- Onsekiz, D., (2018), “Üniversitelerin Anadolu Kentlerine Etkileri: Bir Literatür Taraması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*” , Cilt:11, Sayı:55, s: 401-406.
- Özçağlar, A., (2015), *Yönetmelik Coğrafya*, Ankara: Nika Yayınevi.
- Özdemir, Ş., Karaca, Y., (2009), “Kent Markası ve Marka İmajının Ölçümü: Afyonkarahisar Kenti İmajı Üzerine Bir Araştırma” , *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: 2., s: 113-134, Afyonkarahisar.
- Özdeş, G., (1972), *Şehirciliğe Giriş ve Toplum Ölçeği*, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, Şehircilik Kürsüsü, İ.T.Ü Yayınları, İstanbul.
- Özgen, N., (2016), *Beşeri Coğrafyada Araştırma Yöntemleri ve Teknikler*, Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Russo, A., Berg, L., Lavanga, M., (2003), “The Student City”, Regional Science Association, *Strategic Planning for Student Communities in EU Cities*, 43. European Congress, s: 140-166, Finland.
- Sage, J., Smith, D., Hubbard, P., (2012), “The Rapidity of Studentification and Population Change: There Goes the (Student)hood”, *Population, Space And Place*, Sayı: 18/5, UK.

- Sağdıç, M., (2014), “Üniversite Öğrencilerinin İstanbul’a İlişkin Algılarının Şehir İmaji Açısından Analizi” , *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish*, Sayı:9/2, s: 1267-1283.
- Sargın, S., (2006), *Üniversiteler-Şehirleşme Üniversitelerin Şehirleşmeye Etkileri*, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Sargın, S., (2007), “Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı” , *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 5, s: 133-150.
- Şahbaz, H., (2016), *Odunpazarı ve Tepebaşı İlçelerinin (Eskişehir) Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Uşak.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Şahin Fırat, N. (2011), “Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları” , *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, Sayı: 17(3), s: 429-452.
- Taşcı, D., Gökalp, E., Genç Kumtepe, E., Kumtepe, A.T., Toprak E., Tosunoğlu, B.T., Sürmeli, A., (2008), *Anadolu Üniversitesinin Eskişehir’e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı*, Fevzi Sürmeli (der.), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Taşcı, H., (2014), *Şehir, Mekan, Meydan*, Kaktüs Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ. (2010), *Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye’de Yükseköğretim ve YÖK’ün Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ankara.
- Tunçel, H., (2002), “Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri” , *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 12: Sayı: 2, s. 83-103.
- Tunçel, H., (2009), “Kentsel Mekanın Algılanması: Elazığ Örneği”, *TÜCAUM V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu (16-18 Ekim 2008) Bildiriler Kitabı*, s: 231-238, Ankara.
- Tural, D., Şahin, S., (2013), “Üniversite Öğrencilerinin Kendi Üniversite ve İdeal Üniversite Algıları: Gaziantep Üniversitesi Örneği” , *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 11(2), s: 209-240, Gaziantep.
- Telli Üçler, Y., (2014), “Bölgesel Kalkınmada Üniversite-Sanayi İşbirliği’nin Sanayiye, Devlete ve Üniversiteye Yararları: Konya İli Özelinde Bir Araştırma”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 41, s: 167-183, Kütahya.
- Weber, M., (2000), *Şehir*, Bakış Yayınları, İstanbul.
- Wolff, E.N., (2015), Educational Expenditures And Student Performance Amongoecd Countries, *Structural Change and Economic Dynamics*, Sayı.33, s.37-57.

- Wu, C., Wilkes, R., (2017), International Students' Post-graduation Migration Plans And The Search For Home, University British of Columbia, *Geoforum*, Sayı: 80, s: 123-132 ,Vancouver.
- Yavuzçehre, P,S., (2016), “Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği” , *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C: 21, Sayı: 1, s.235-250.
- Yılmaz, C., (2016), “Samsun; Şehir ve Üniversite: Samsun Bir Üniversite Şehri midir?” , *Samsun Kültür Sanat Dergisi*, Yıl:5, Sayı: 6, s. 21-29, Samsun.
- Yükseköğretim Kurumu (Aralık 2018), *YÖK Üniversite Faaliyetleri 2018 Raporu*. [Erişim: 10 Aralık 2018, <https://faaliyet.yok.gov.tr/>].

ÖZGEÇMİŞ

22 Eylül 1994 tarihinde Eskişehir’de doğdu. İlköğretimini 2008 yılında Eskişehir Sami Sipahi İlköğretim Okulu’nda tamamladı. 2009 yılında Eskişehir Yunus Emre Lisesi’nde ortaöğretime başladı ve Haziran 2012 yılında buradan mezun oldu. Eylül 2012’de Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümünde lisans eğitimine başladı ve Haziran 2016 yılında mezun oldu. Ardından Eylül 2016’da Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalında Tezli Yüksek Lisansa başladı. Ağustos 2019’da yüksek lisans eğitimini tamamladı.

